רעיונות נפלאים מהיהדות

שמעון קומרובסקי

תוכן עניינים

בין המייצרים

חטא העגל לפי הרצאה ששמעתי זה חטא שאנשים כן רצו לעבוד את ה', אך העבירה היתה בכך שהגשימו אותו. והגשמה כלשהי היא לא רצויה, גם תיווך לא רצוי. אלא לעבוד את ה' ישירות. אסורה הגשמה כלשהי, לא פיזית כמובן אך גם לא רוחנית או דמיונית או שכלית.
זה הזכיר לי בעצם את הרעיון של אמונה מול כפירה. שמהות הכפירה (בהקשר לשפינוזה) היא שהאדם הוא זה שמחליט בסוף איך לשפוט הכל, איך להסתכל על הכל ומה נכון ומה לא. בעצם הוא המקור לדעותיו.
בדומה לסיפור "החכם והתם", אם אתה מסתכל רק עם השכל שלך, ללא אמונת האיחוד, אז זה לא מספיק ואתה מגיע לכפירה, בגלל שהכל מתחיל ונגמר בך. וזה בטוח סובייקטיבי, ובטח שנגוע.
לעומת אמונה שדורשת ענווה והקרבה מעצמך – שאתה לא מרכז ההוויה, ולא אתה מחליט על הנ"ל. או במילים של הרצאה אחרת – אדם רוצה לתפוס/להשיג/להשתלט על ה' וזו הכפירה או עבודה זרה, מכיוון שהאמת אומרת שהוא בלתי מושג, אז אתה בעצם כופר בזה (מנסה לעקוף את זה בכח).

אחד הקשיים בימי בין המיצרים זה שהאמת נסתרת מאיתנו. ואמת נסתרת זה יכול להופיע בכמה דרכים. אם בזה שהיא מעל שכלנו, כי אף אחד לא אמר שאנו מסוגלים להבין הכל, כי השכל הוא נברא. מעבר לזה אף אחד לא אמר ש"הבנה" תופסת הכל. ובוודאי יכול להיות מעבר, לא רק כאילו משהו "מאוד חכם" או "יותר מדי חכם לשכל שלנו". אלא ממש מעבר לכח הזה, לכלי הזה. מעין חוש אחר. ודרך אחרת להסתיר היא גם משהו שאנו כן יכולים לתפוס או להבין. הרעיון הוא להאמין ולראות את העולם הזה כניסיון לשני המקרים הללו. במיוחד למקרה השני. להאמין, אף על פי שיש דברים ש"לא מספרים לנו".

למשל: אני יודע שכל הזמן אני חווה רק השקפה מסויימת על הכל (על ה', על המציאות וכדומה). וזה מתחלף (כמו הרגשת הבנת החיים כשאתה נוסע באוטובוס או בכלי תחבורה אחר וצופה על אנשים וטבע). אז זו לא הרגשה נעימה – אתה חושב שאתה מבין/תופס דברים ונהנה מזה בלב. מעין הרגשת רוממות כזו. ומסתבר שזו רק חוויה רגעית. אין לנו אפשרות לאגוד את כל ההשקפות העולם בתקופות השונות שלנו, במצבי רוח השונים – לאחת.
מעבר לזה, הידיעה שכל אדם חווה השקפות אחרות משלך, מבהירה לך עד כמה אתה מוטעה וייחודי לעצמך. היה רצוי מעבר לאגידה של השקפותייך שלך במהלך כל חייך, לאגוד ולחוות השקפות של אחרים גם.

ואולי זאת עוד בעיה (שכל אחד מאיתנו הוא עולם סגור, "קופסה שחורה", בפני השני). מעבר לתיקון חטא העגל ע"י הכנעה לרעיון שה' הוא בלתי נתפס, יש גם הדרישה לאהבת חינם. אבל למה ומה זה קשור? קשור מאוד. ה' מכיל את כולנו ואוהב ומבין את כולנו. לכן כל מציאותו דורשת ומייחלת לחזרה לאחדות. לכן בימי בין המיצרים נדרשת מאיתנו הידיעה שה' הוא מעל הכל (בלתי מושג), וכמובן הידיעה הסותרת – שהוא מכיל את כולנו, ולכן אהבת חינם היא כלל לא דרישה, אלא זו המציאות. ושנאת חינם היא הבעיה והמחלה. (כמו כן נדרש מאיתנו הידיעה שאנחנו חשובים ומעשיינו חשובים).

אלא שהקושי הוא שאנו לא רואים את ה' בתוך כל אחד כדי לאוהבו, כי הכל מכוסה בקליפות ובגוף (הקליפה הכי גסה). לכן זה כמו הביצה והתרנגולת: נדרש מאיתנו אהבת חינם דווקא כשהכל נסתר/מכוסה מאיתנו, ומצד שני אם ה' היה מתגלה דרכינו אז היה קל יותר ליישם אהבת חינם זו וזה החסרון המודגש של ימי בין המייצרים (חסרון ה' במציאות וביהמ"ק).

כנראה כמו מאז חטא האדם ה1 – ה' חייב שנזכה ולא נקבל בחסד כל דבר שהוא רוצה לתת לנו. לכן לפני שהוא נותן, הוא מעמיד אותנו לניסיון איך נתמודד כשלא קיבלנו את זה (כמו ניסיון גזל, שאם עומדים בו ההבטחה שנקבל את מה שלא גזלנו ביושר אח"כ), ורק כשעומדים בניסיון מקבלים את הדבר עצמו. כלומר הוא חייב שנצליח בניסיון כדי שלאחר הניסיון, ככל הנראה – הוא ייאפשר שהקושי שהיה בניסיון ייעלם. כי הקושי הוא לא חלק מהמציאות (כמו יצר הרע שהוא זמני לתקופת הניסיונות בעולם), אלא הוא יצר אותו רק זמנית בשביל הניסיון בלבד.

והדוגמא זו הפיסקה הקודמת: כשנאהב חינם למרות המיסוך – ה' ישתמש בזכות שצברנו מהצלחת הניסיון הזה, ויתגלה יותר דרכינו, וממילא אהבת חינם כבר תהיה קלה וטבעית. (זו הביצה והתרנגולת).

מעניין שלפני או בתחילת ימי בין המייצרים קוראים את פרשת פנחס, ששם מתו 24 אלף אנשים במגיפה בגלל חטא פעור ובנות מואב – שכן גם בימי אבל שבספירת העומר מתו 24 אלף. ואלו 2 התקופות היחידות של אבל בלוח השנה העברי. ובשניהם יש התייחסות ל2 קצוות ומידת האמצע (ראה לג בעומר).

פורים

ההפרדה בין פורים למתן תורה לפי הרב ערן טמיר, הוא בעצם שבמתן תורה הם קיבלו את התורה/מצוות בנשמתם אך לא בגופם, רק בפורים הם ניתקנו לקבלה בגופם, לכן פורים הוא מועד שמערב נשמה וגוף (חובה לשמח את שניהם).

וזה מקביל לרעיון של "ידעת והשבות", כפי שהרב חוזר הרבה – שקודם צריך לקבל בשכל (צורה) ואח"כ להפנים לנפש/רגשות (חומר). או כמו שנמשל ש"תפילה ללא תורה לא מתקבלת" בכוונה שלימוד תורה זה השכל ותפילה זה חיבור הדעה שבו לנפש ולמידות וכ"ו. לכן היא צריכה לבוא אחרי לימוד תורה.

לכן הם היו קודם צריכים לקבל נשמתית ורק אח"כ להפנים לגוף. זה גם מסביר את התהליך שעברו במדבר – בעיקר רוחני ולא התעסקו בחומריות כי הכל ניתן להן ומסביר את התנגדותם לכניסה לארץ – ששם נדרשת מהם עבודה גשמית, והם לא קיבלו עדיין את התורה בגוף. עבר הרבה זמן (בפורים) עד שקיבלו. אחד ההסברים זה שחששו לעבוד ללא לוויה של ה' איתם כמו במדבר, כלומר בכוחות עצמם (בהמשלה ללידת תינוק, כך גם העם – נולד במצריים, היה בחיק אמו (ה') במדבר ולאחר מכן נדרש ללכת בעצמו או להישאר זמן מה בלי אימו (כשהיא בעבודה)). כנראה חשבו שה' לא יהיה איתם בחיים הגשמיים או פחדו מלעשות בכוחות עצמם – בקיצור כמו תינוק.

אך אז הגיע המן הרשע שרצה לאבד את גופם, וכשראו שה' הצילם, רק שמאחורי הקלעים, ושהוא היה איתם כל הזמן, אז הבינו שהוא איתם לא רק במדבר/ברוחניות/בבית המדרש, אלא גם בחיים עצמם, הגשמיים. לכן קיבלו את התורה בשלמות, מרצון (של הגוף/גשמיות) גם. שזה מזכיר את משל האבא שהזהיר את בניו מהיער ולא הקשיבו לו אז התחפש לדוב ורדף אחריהם וכשיצא מהתחפושת נרגעו ושמחו...

יותר מזה, הרב אומר שחידוש של פורים הוא הארת הנשמה ללא מעבר המתווך או ה"מנהל" – השכל, היישר אל הנפש והגוף, כי הם מספיק זכים באותו יום. בהמשלה למדבר – העם כנראה בין כניסה לא"י עד לפורים היה צריך לעבור זיכוך כזה שבפורים הוא יוכל לראשונה להוציא את השכל, כי עד אז התורה עברה ממנו לגוף.

המסר לחיים שלנו הוא בעצם השגחה פרטית. אני רואה את זה בחגים למשל. שלכאורה נראים כמשהו לילדים או זמן לשמחות, אך כל מועד יש לו אור מיוחד, עבודה מסויימת. והרבה פעמים הרגשתי לאחור שבעצם ב"מקרה" התעסקתי בדברים שקשורים למועד, ואז אתה מתפעם ומרגיש שמשגיחים עליך, ושרוחניות זה לא ר משהו שקיים בחגים או בבית המדרש או בכלל בעולם (כמו במזרח), אלא זה ממש בתוך החיים שלך. זה פורים.

אפשר גם לקשר פורים לימי בין המיצרים: חוסר הבנה שה' הוא מעל הכל זה אכן סותר את זה שאנחנו חלק ממנו. איך? למשל ביחס שלנו כלפיו. ברגע שאנו "מדברים" איתו בחיים שלנו, אז בדר"כ אנחנו טועים וחושבים שאנחנו מבינים את הצד השני בשיחה (אותו). כלומר אם למשל אנו בצרה או פגועים או עוברים משהו רע (לדעתנו), אז ישר מסיקים שה' שונא אותנו, מעניש אותנו, סתם מתאכזר אלינו, מקנא בנו ועוד ועוד. ולמה ככה? כי אנחנו חושבים שהוא ברמה שלנו. אבל האמת היא שאין לנו מושג על הכוונה מאחורי מעשיו, והם בטוח לא ברמה אנושית פשוטה, וכל הנ"ל אלו רק פרשנויות ובעיקר דמיונות שלנו לגביו. וכל זה כי קשה לנו להפנים שהוא מעל השגתיינו. אנחנו מרגישים צורך "להוריד" אותו לרמה שלנו כדי שנוכל לקרוא לזה דיבור. וזה אחד הקשיים המרכזיים בחיים שלנו – להחזיק את החבל בשני קצוותיו. אם זה בידיעה הסותרת הנ"ל, אם זה ביראה מול אהבה, ועוד.

לפי הרב פיירמן, פורים לא יתבטל לעתיד לבוא, כי שאר החגים כמו גם העולם הזה, כולם יועדו לתיקון, של חטא האדם ה1. לפני החטא הצד הדומיננטי היה נקבי (רחמים = אהבה לא תלויה בדבר), לאחריו זה הפך לזיכרי (כי תיקון זה דין = דרישה לשלמות, יותר ממה שעכשיו). לכן ההנהגה הטבעית (ולא הזמנית) היא דווקא נקבית, כלומר רוח שולטת בחומר. ואז הרחמים יהיו אחרי שעברו מידת הדין (שלא יהיה לחם של בושה), ונעשה דברים לא מתוך הכרח חיצוני (הנהגת דין), אלא מתוך רצון עצמי. לפי זה, המלחמה היתה ספציפית בין עמלק לישראל.

עוד רעיון ממקור לא זכור, שהי' של שרי התפצלה לה' אצלה ואצל אברהם שאצלו היא נוספה. כלומר י' הופכת לה' ו-ה', כלומר ביחד זה שם הוויה. יכול להיות שזה קשור גם לימי בין המייצרים של 5 מול 5, ושל עשרת הדיברות 5 מול 5...

השם משמואל: מחצית השקל מרמז על כך שאחדות נוצרת מהרגשת חסרון. אך חסרון יכול לבוא מהגוף ואז אני מחפש השלמה חיצונית וטכנית, כמו קניה בחנות או שותפים. אך מצד יותר פנימי ונשמתי זו אחדות או התמזגות. כמו בין לומדי תורה או חיפוש בן זוג. ואז גם אין קנאה..

חנוכה

חנוכה[1] מסמל את המעבר בין 2 הנהגות שמופיעות בהרבה לבושים, והוא גם זה שהופיע בדיוק בקו התפר בין סיום התנ"כ לתחילת כתיבת התושב"ע.

בפרק הבחירה נראה שבעבר היה מעט בחירה לאדם והיום זה גדל.

זה מתקשר לרעיון שנולדנו עם כתינוק ביציאת מצריים, ועוטפנו בניסים ונבואה, ולאט לאט מתבגרים – כי הקשר הרצוי איתנו וה' הוא בדרגת רעייה ולא דוד. לכן עם הזמן הכלל איבד מכוחו ונתן יותר כח לאינדוודואל, ובמקרה זה מופיע ע"י ריבוי בחירה, מה שלפי הרב שרקי הופכת את האדם לקיים, לבעל רצון ואישיות, אחרת הוא סתם בובה. כלומר זו התבגרות. כנ"ל לאדם הפרטי: בהתחלה ה' נותן לו חירות חיצונית כשנכנס לרוחניות, אך הוא לא זכה בזה, אלא רק אחרי שעבר דרך ארוכה של יגיעה, התמודדויות וקשיים, ומלחמה בין 2 קצוות (מצריים וי"ם, בהמיות וגאולה), ולא בדרך קצרה, ששם מחכים האויבים הכי חזקים (עמלק הנלחם בעצם הזהות שלך וכנען המעסיק בתאוות). ורק אחרי זה החירות (שהיא גם מפחדים) נהיית פנימית, שלא נשברת מכל רוח (ואז אפשר כבר לעמוד מול האויבים החזקים הנ"ל)... לכן גם נדרשת מאיתנו השתדלות מקסימלית ובפרט בתחום הרוחני: עבודת התקרבות לה' באופן ישיר ולא באמצעים עקיפים וקיצורי דרך (בו זמנית עם בטחון בה'). רעיון זה מופיע גם בדקה 49 בהרצאת הרב שניאור אשכנזי. עוד עדות לרעיון זה:

מעניין שבתורה מוזכר שם ה' ושם אלוקים כל פעם בנפרד. או זה או זה, ולפי הרב שרקי, ה' פונה לצד הנשמתי של האדם (לכן פרעה לא הכירו) ואלוקים פונה לצד הטבעי שבו. רק בנ"ך מופיעים ביטויים שכוללים את 2 השמות. מה שמחזק שהעולם/עם-ישראל התקדם, היות ויש יותר איחוד במציאות.

ההתפתחות ההיסטורית מציגה שיותר ויותר סמכויות עוברות לאדם, וזה מסביר מעבר האומנות מחיקוי הטבע למעשה אדם, ואת החילוניות/כפרנות, כשלוקחים את זה קיצונית, לכיוון ששמים את האדם במרכז וגם מנתקים אותו מה' (ואז גם הרבה דברים בחיים פשוט לא עובדים/מצליחים, כמו גירושים או ריקנות או חוסר אמת). זה מתקשר לרעיון הכפרנות של שפינוזה - כשהאדם הוא זה שמחליט ושופט את המציאות, בלי שום ענווה כלפי שום כח מעליו... (חילוניות נובעת גם משבירת אמונה חלשה, מיראת העונש, אך זה ללא מעבר לאמונה גדולה יותר..) בימיינו ירדה חולשה (מנטלית/רגשית ופיזית) לעולם כדי שנעבור מתיקון חיצוניות לשל פנימיות...

סיכום של דברים נוספים בטבלה:

עיקר השפעה	חכמה	סמל התקופה	תקופה	הופעת ה'	חוזר בתשובה	אור של המועדים	צדיקות	בניין ביהמ"ק	האור שמאיר[2]	מתרכז בתיקון	קשר עם ה'
מלמטה למעלה	ביהודים: מתחילה תקופת התלמוד ויש הרבה דעות ומחלוקות	מנורה = חכמה, והיא מפוצלת (הרבה פנים יש במציאות), מהאנשים	תקופת החכמה	הסתר, אין ניסים	אח"כ צריך לדקדק במצוות ועבודה מעצמו	צריך לעבוד להרוויח אותו, את השפע	הרבה צדיקים קטנים (תנאים, אמוראים, עד אלינו...)	קודם נבנה החוץ, אח"כ הפנים	נר, עולה מלמטה למעלה, בלילה (חושך, צרות, גלות ארוכה) ולכן ←	הפרט או אינדוודואל, ושל הפנימיות/ סוד	הכרחי והרבה יראה (מעמד הר סיני וכ"ו)
מלמעלה למטה	בגויים: יוון סמל לחכמה	לוחות הברית (מה')	תקופת הנבואה	גילוי, יש ניסים	מקבל סיעתא דשמיא בהתחלה	משפיע בהתחלה שפע שלא מגיע לנו	מעט צדיקים גדולים (אבות, וכ"ו)	נבנה מבפנים (סביב ארון הברית) החוצה	אור יום גדול, שמש מאירה מלמעלה למטה, לכן ←	הכלל ושל החיצוניות	בחירי ויותר אהבה

חנוכה, ביהמ"ק ה2

תוספות: לפי הרצי"ה סדר פרשיות התורה הן גם מהכלליות (ה' הוציאנו ממצריים, נתן תורה, בנה משכן והשרה שכינתו. וכעת עובר לאדם הפרטי: הדרכה בכל מצביו בבית ובדרך). עוד: מדרגת משה זה הכל קודש ומתאים למדבר ולחו"ל, לאחר מכן יש רצון אלוהי להכנס לארץ ישראל, לכן יהושע נכנס ולא משה, כי יהושע כפני הלבנה

[1] מאת הרב שמואל ישמח

[2] פסח מציין שאי אפשר למצוא את הרבבים הקטנים בנפש הפרטית של האדם באור היום, ואילו בלילה הנר יכול להתרכז בהם

(יש הפרדה בין קודש לחול. וגם הצד הרוחני מאיר את הצד החשוך - החומרי) לעומת משה, ואז אחרי מציאות רוחנית טוטאלית עוברים ליישם את זה בעולם החומר, ע"י קידושו. כלומר "רצה דירה בתחתונים"..

אותו רעיון מציג הרב ערן טמיר ברעיון של 3 סוגי קשר בין הקב"ה איתנו: בת←אחות←אמא (נקבות, לזכור שתמיד אנחנו "מקבל" ביחס לה'), לרמוז למעבר מתלותיות גמורה של תינוק לעצמאות מקסימלית. כגון בתור ילד←אב/אם ותלמיד←רב.

לפי הרעיון של הצורך בכוחות וניגודיהם כדי להוציא את הכח הטוב חזק יותר, ומאותה סיבה החדרת ספק למציאות מייצרת יותר ויותר הסתרה וגם מטילה על האדם יותר אחריות, מה שמסתדר עם ההתפתחות הרוחנית לאורך ההיסטוריה (מהפסוק "ויחי יעקב" שנסתם ממנו הקץ כדי ליצור ספק וצורך בלקיחת אחריות ומימוש בחירה חופשית).

מקורות נוספים: סרגל היסטורי מראה שהדברים קראו בערך בתקופת חנוכה. מגילת תענית היא המקור העתיק ביותר בתורה שבעל-פה שמצאו בתקופת החשמונאים. תושב"ע אולצה להיכתב (למרות שזה מגביל אותה) עקב חשש משיכחתה והזנחתה, אך מעבר לפירוש התורה שבכתב היא גם ביטוי דבר ה' דרך ישראל. היא יותר בתפקיד היסטורי ואוניברסלי לעומת התושב"ע שהיא יותר עבור ישראל והנהגתם. גם נאמר: מדברי הזהר מובן כי משה רבנו ידע את כל התורה באופן כללי, ואילו רבי עקיבא ידע את כל התורה באופן פרטי. באותה תקופה הופסקה הסמיכה מה שאיפשר להקים מרכזים תורניים גם בגלות, יותר עבור לימוד ופחות לפסיקה. מרכזים בקהילות שונות שלא נצרכו למרכז אחד שפוסק לכולן. עוד הבחנות נפלאות בין 2 צדדי מציאות בתורה שבכתב ובעל פה. ועוד מקור מעולה לקשר המיוחד שך חנוכה בתקופת מעבר הנ"ל.

המאבק העיקרי בין יוון ליהדות הוא בכך שהמעבר בין נבואה לחכמה אצל יהודים ואצל גויים הוא אחר. אצל יהודים הנבואה נפסקה (הדיבור הישיר עם ה'), אך ההמשך בצורת חכמה הוא עדיין קשור בדברי הנבואה. לעומת הגויים, אצלהם זה מנותק מזה, ולכן גם אוניברסלי (שייך לכולם, ולאו דווקא דיבור ספציפי של ה' אל עמו). אצלהם התורה היא עוד חכמה, ושייכת לכולם.

נס פך השמן: חשוב כמין קריצה של ה', בעולם שנהיה ללא השגחה ישרה כמו קודם.

חנוכה היא חג המיאון, כמו יוסף הצדיק שמיאן ונמנע מלחטוא. כלומר קודם נעשה ואח"כ נשמע. לא להרהר או לחשבון כשמגיע עבירה לידך כי יצר הרע יודע לנצח אותך בכל טענה. שכל הוא דבר שקל לתמרן. לכן אמונה ותשובה לא קונים בשכל, אלא קודם אמונה.

מסרים מט' באב

1. אגדות החורבן בגמרא: המצב שיש אוהבים ושונאים הוא כבר לא בסדר. וזה מה שהיה אז. מעבר לזה, חכמים לא מחו כלל על הלבנת פנים של קמצא ובר קמצא. חייבים לרדוף שלום כמו אהרון הכהן. כמו כן, "אשרי אדם מפחד תמיד" ממה? ממעשיו, מהשלכות של מעשיו. על האדם להיות אחראי. כמו שרבי יוחנן בן זכאי בסוף ימייו דאג האם זה שביקש להציל את יבנה זה היה מעשה נכון. כי חשב שאם יבקש להציל את י"ם אז לא יקבל והעדיף לקבל משהו, אפילו קטן, מהקיסר.
2. הופעת הנשמה/האלוקות/הכלל שנובע מביהמ"ק מתפרט בעולם. הוא בא לידי ביטוי בכל פרט (אדם) בשכל, נפש וגוף. חטאי בית 1 היו הקלקול ואי ההופעה הקיצוניים ביותר בכל אחד מאלו (שם היצר הרע פגע בזהות האדם עצמו): עבודה זרה כנגד השכל, שפיכות דמים שזה עקב מידת גאווה מקולקלת כנגד הנפש, וגילוי עריות כנגד הגוף. אך יש גם הופעת נשמה דרך הכלל/הציבור (בית 2 נפגע באחווה, בעם). וזה אומר קבלת האחר והשונה ולמרות המחלוקות (שזה בסדר כי עולמנו בנוי עם מחלוקות, רק שבעולמות רוחניים יותר נשגבים הדברים יכולים להיות ביחד בשלמות) – צריך לדעת לכבד, וגם אם יש צורך בהגבלת הופעות שליליות מסויימות, בכל מקרה, בכל דבר אפילו השלילי ביותר או השקרי ביותר – יש אמת ויש ניצוץ מינימלי של צורך רוחני וחשיבות. לכן לפעמים צריך להתאמץ ולמצוא את הדבר הזה, כי הוא נסתר. כמו כן, יש רשעים גדולים שיוצאים מהם משהו טוב (כמו נירון קיסר שממנו יצא רבי מאיר או ילדי נאצים שחלקם רצו להתגייר) – שוב, בא ללמד שבכל דבר יש ניצוץ טוב.
   בבית 1 חטאו ב3 חטאים הללו וב4 אך בו או שחטאו רק המנהיגים או שכל עם ישראל אלא שהם שנאו אחד את השני בגלוי. לעומת זאת בבית 2 כביכול תיקנו את 3 החטאים הפרטיים: תורה (שכל), גמילות חסדים (נפש) ומצוות (שעיקרן בגוף). אך שם היה חטא 4 והיה יותר חמור שהוא אפילו יותר חמור ושורשי מכל מה שהיה בבית 1, שעדיין לא תוקן, והבית ה3 לא נבנה הרבה יותר זמן מאשר בית 2 נבנה אחרי 1: והוא שנאת חינם מלשון ח"ן=חכמת הנסתר, שזה למצוא את הנסתר בכל אחד שיש לי ויכוח איתו או מחלוקת. את הנסתר האלוקי שבו שיבהיר לי שהוא ואני מאותו שורש. או: השנאה היתה הפעם (והיא עדיין) בלב. וזה יותר גרוע מכל חטאי בית 1.
   לכן עלינו לתקן בעיקר חוסר כבוד ואהבת הזולת למרות שלא מסכימים איתו, וגם אם לא מסכימים לא לשמור את זה בלב ולחיות בצביעות. אלא לפחות להיות כנה ואמיתי. אמנם זה קשה, וזה טיפול שורש, וזו עוד סיבת הייסורים (בכל מקרה אפשר להתחבא רק בעולם הזה, כמו בגן עדן "אייכה"). אחרת אי אפשר לבנות כלום במצב כזה (לעומת בית 1 שאז לפחות היה אפשר). וכמובן צריך לתקן גם את 3 הדברים.
3. "הושוו בין הקטן לגדול": הכוונה שהרשעות מתבטאת בהרבה דרכים – אחת ע"י הפיכת היוצרות (עושה משהו קטן לגדול ולהיפך), למשל הצבת סדר עדיפויות בחיים הפוך, או סדר ערכים בחיים, או פשוט להחשיב דברים בצורה מעוותת ולפי סדר הפוך (להתמקד ולשמוח בתיקון דברים שהם בהם קטנים במהותם, ולא בגדולים). גדול זה דבר שורשי/מקורי/כללי ודבר קטן זה דבר הסתעפותי/פרטי (אפילו אם הקטן יהיה "גדול" מבחינה מסויימת, אז הוא כזה בגלל השורש). זה כמו היצר הרע ש"מכביד עליהם את העבודה" – גורם לאנשים כל הזמן להתעסק במשהו ולא להתבונן בדברים החשובים. לכן, יש לשים משקל כבד יותר לדברים שורשיים יותר בחיים, ופחות בדברים הטפלים וההסתעפותיים. ולא להיות קטנוניים. כנ"ל את היחס הנכון צריך לתת בלימוד תורה (יש קטן וגדול). כגון הלכות מעשיות (לבוש רעיונות רוחניים) מול העמקה ומשמעויות לחיים. שניהם חשובים אך היחס/התפעלות/רושם לכל אחד צריך להיות בהתאם. כנ"ל התעסקות בבעיות כלליות במדע/הנדסה לעומת ספציפיות.
4. 8 דעות לחורבן הבתים: חילול שבת – הכוונה אי נתינת יחס נכון בין החול לקודש. אמנם נצטוונו "פרו ורבו" שזה לפתח ולשפר את העולם, אך יש חשיבות גם לקודש – התוכן הרוחני והערך שבפיתוח וטכנולוגיה וכדומה. ביטול קריאת שמע ערבית ושחרית – הכוונה ביטול ה' זה הופעה מחוץ לעולם ואלוקים זו הופעתו בעולם (לכן פרעה הכיר רק את אלוקים). או: הופעת הקודש בחול יכולה להיות בהארת פנים (הכל מצליח וטוב, ויש הזדהות) או בהסתר פנים (צרות, דין, חושך, לילה - ערבית), ואז בעצם נבחנת האמונה. כגון בלקיים מצוות שלא מובנות לנו. יש פוטנציאל לבעיות בשני המסלולים –

כשהכל מצליח – לא צריך ח"ו את ה'. כשהכל רע – ה' עזב/איננו. עד כה זה פגם בהופעת ה' בזמן. יש גם מקום ואדם (בחסידות ה' מופיע בעש"ן = עולם,שנה,נפש).

תינוקות של בית רבן – ביטול התמימות/הפשטות/צלילות והנקיות/טהרה שיש לילדים, ואז מבוגרים מתנהגים בצורה גסה, צינית, סרקסטית וכ"ו, במקום לשמר את זה ולהשתמש בכלים בוגרים להופעת נקיות זו.

לא היתה בושת פנים זה מזה – להיות בוש זה להעריך את ה', אך גם את חברי – שיש בו משהו שהוא גדול ממני. שיש משהו שעליי להיות נפעל/מקבל מאחרים (האמת היא לא זאת שרק אצלי, אלא יש אמת גם באחרים ואין מישהו יותר צודק מכל השאר, כדוגמת מגזרים). הבעיה היתה שלא העריכו זה את זה, לפחות את החלק האלוקי שיש בכל אחד. שני סיבות אלו הן הופעת ה' באדם, ושניהם מסבירים ומתקשרים לחטא שנאת חינם.

נפעלות זו בעצם המידה אחרונה ב10 הספירות, המלכות, שהיא אין לה מצידה כלום (שזה כמו אישה, או מלכות בית דוד, אנחנו), אבל זה מה שמאפשר לה לקבל את כל המידות האחרות.

הושוו קטן וגדול – הוסבר לעיל. ז"א גילוי הקודש בחול הוא מופיע במדרגות, ולא כולן שוות.

לא הוכיחו זה את זה – זו עצם אחריות והרגשת שייכות בחברה או במשהו גדול מעצמך. לא נבראנו לעצמנו. אלא נדרשת מאיתנו יחס, אכפתיות, דאגה ועזרה לאחרים. ואז, המנהיגות במקום לקחת אחריות ולהגיב למציאות (כשעוד היה אפשר), פשוט קיבלו אותה.

ביזו תלמידי חכמים – חוסר יראה מהתגלות ה' הכי גדולה שהיא בחכמים. הבקשה אפילו לירא אותם יותר מה', כי הוא מופשט ורחוק מאיתנו.

פסקו ממנה אנשי אמנה – לא היו אמיתיים איש לרעהו בפרטים הכי פשוטים של החיים, כמו משא ומתן. (מתקשר לצביעות של שנאת חינם). קלקולי אדם אלו קשורים למגילת איכה: "אייכה?" – התנתקות מהאני העצמי האמיתי הנשמתי. שזה בעצם מתבטא בכל הקלקולים הנ"ל.

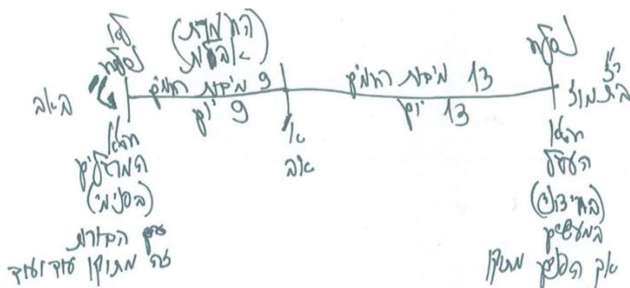
מסקנה אישית: בעצם ה' אומר שכדי שהוא יהיה איתנו ויעשה מצידו, אנחנו צריכים לעשות מהצד שלנו. (פתחו לי פתח קטן). כלומר זה לא יבוא ממנו, עד שזה לא יתחיל מאיתנו (כמו במגן דוד. קודם עושים מלמטה-למעלה, ואז השפע בא מלמעלה-מטה). אז אולי זה אומר שבית המקדש והשראת השכינה וכל המצב האוטופי הזה הוא בכלל לא מלמעלה – אלא זה הכל מעשי ידיינו בלבד. זה הכל. זה לא שפתאום ה' יתגלה כשנהיה ילדים טובים. אלא עצם ההתנהגות שלנו הטובה – זה יהיה ההתגלות עצמה. זו הגאולה. ולא איזה קסמים ובונוסים והפתעות. כמו שהרב פריימן אומר שהמציאות היא ההשתקפות של עצמנו (מה שקורה בתוכנו). או: שברגע שאנו נצליח לעשות את התיקונים הנדרשים – אז אולי עקב הצלחת הניסיון – ה' יקח את הקושי שבנסיון כי הוא כבר מיצה את תפקידו ואז מה שייצרנו במו ידיינו יהיה ללא מאמץ או קושי, זה יישאר כזכות, כפרס על כך שהצלחנו להגיע למצב הטוב בתנאים קשים. (זה מסביר למשל את זה שמה שהשיגו אבותיינו הקדושים בניסיונות, מידות והנהגות שלא היו קיימות עד אז, אצלנו זה כבר מושרש וחלק מאיתנו באופן טבעי. כמו היכולת למות על קידוש ה' שבאה מאברהם).

כל אלו בעצם קלקולים בהופעת הקודש בחול, מה שבסוף התבטא בחורבן הבתים.

5. "אל תתייאש מן הפורענות": 2 הסברים – אל תחשוב שמה שיש לה זה יציב/בטוח כי בן רגע הכל יכול להתהפך, כמו שקרה בחורבן, בשואה, איראן, גלות ספרד. הכל נקתע ונלקח תוך רגעים. ודבר 2: גם כשקורית פורענות, אל תתייאש. כמו: אל תתייאש מריבוי קדושה (להרבות תפילות, בקשות וכ"ו).
6. מרירות, כמו שהיתה במצריים, היא ביטוי המתח בין המצב הרצוי למצוי. בגלל שעם ישראל מכיר את המצב האידאלי ואת מעמדו, אז יש מרירות כשהוא במצב שפל כמו בגלויות השונות. כלומר אנחנו צריכים לכאוב את המתח הזה שקיים תמיד. זה צריך להפריע לנו, ומכאן לגרום לנו לרצות להשתפר ולעשות. (שזה השילוב בין דין לרחמים, כשרוצים שלמות אמיתית, אבל לא מיד, אלא נותנים לזה זמן).
7. "גילוי ערוותה" של י"ם (חלק א' במגילת איכה), הוא בכוונה שכל הקלקולים הנ"ל התגלו לעיני כל, כלומר לעיני כל הגויים. כבוד הפך לזילות (זילזול).

8. לחם: בלילה הנשמה עוזבת את הנפש והגוף, בבוקר חוזרת. לכן צריך לחבר בין כולם. לכן קודם שמים תפילין שמחברת נשמה לנפש, ואחרי זה ארוחה (לחם) שמחבר נפש לגוף, ואז כל האדם שלם. ככה גם ביהמ"ק מחבר בין עם ישראל לה', לעצמו, לא"י, ובעצם בין שמיים (עולם עליון) לארץ (תחתון).
9. רבי עקיבא שחק והחכמים בכו, כי הוא ראה כבר את העתיד/הפוטנציאל הטמון ב"זרע הנרקב", ברקבון. ואצלו העתיד הכריע את ההווה.
10. כמו כן, יש לחפש כף זכות על השני, כי יש לו עבר ויש לו יצר הרע (כמו גם יצר לשנוא/לכעוס, צריך להפנים לעצמך שאתה רוצה להפסיק לשנוא). יש לתקן גם את יחס ההתנשאות ובוז כלפי אחרים. כמו כן, יש לזכור שאנחנו כולנו יחידה אחת, וזה שמישהו רשע או סובל בצדק, זה לא מישהו אחר והעיקר לי טוב, אלא אני צריך לדאוג לו כי אנחנו "באותה סירה". ולכן מצוות התוכחה וכ"ו. לכן מותר לא להסכים אך לא לשנוא. מותר להילחם (בכל כוחותיי) על דעתי ועל מה שרע, אך שוב, לא לשנוא.
11. המציאות היא השתקפות שלנו – זה אומר שמעשיינו חשובים ועלינו לקחת אחריות עליהם, כי הם יוצרים את המציאות, ולא מישהו אחר או אחרים. אלא רק אנחנו, כל אחד לעצמו משפיע ומכריע את הכל.
12. יותר מזה, המציאות היא מורכבת, וכל אחד מאיתנו יכול לראות רק פן אחד בה, וזו סיבה למה אף אחד לא יכול להגיד שהאמת היא רק איתו. המציאות האמיתית היא מכלול של השקפות (זו אחד הסיבות לתחושת האבל האישית שלי, שאני מודע לכך שאני כל הזמן חווה רק חלקיק קטן מהמציאות ולכן גם מכיר חלקיק קטן מהאמת, ויכול להיות שאני לכן מרגיש טיפש או מתועתע. כי כל רגע או כל חוויה עתידית עלולה וכנראה שזה מה שתעשה – להפוך לי את כל הדעות. אז כל היציבות הרוחנית והנפשית שלי עומדת על סיכה. מה שמתקשר להסבר הנ"ל של אל תתייאש מהפורענות).
יותר מזה, לא רק פן שונה כל אחד מאיתנו רואה, אלא יש לו גם תפקיד שונה, שאני לא יכול למלא (כי אני מוגבל).
13. וגם הידיעה שאנחנו אחראים רק על מעשיינו אך לא על התוצאות. לכן אל לנו לדאוג לתוצאות כמאמר "המטרה מקדשת את האמצעים", כי הם בידי הקב"ה. לכן אין היתר לעבור עבירות בשביל "תוצאות נעלות ונכונות". זה "הם חשבו חשבונות רבים". מאיתנו ה' דורש את מה שהוא יודע שזה הכי נכון, ועלינו להיות מספיק ענווים כדי לקבל זאת. שהוא רואה ויודע יותר מאיתנו.
14. לא להיות קפדניים כמו קמצא (שלא בא כי לא הזמינו אותו) ומכאן גם רכילות ולשון הרע, ובעצם מה שאפשר לאחד לרעיון השנאה בלב של שנאת חינם. להיות יותר זורמים/מבליגים/מפרגנים...
15. "בור ריק ואין בו מים אך יש בו נחשים ועקרבים" לאן שזרקו את יוסף במכירתו. אומר שכשהראש פנוי מחכמת התורה אז נכנסים בו עריות וכדומה. גם "נחש" מסמל בתורה שכל טבעי.
16. כל מעשה נחשב, כולל הקרבות בכל תחום. אין הפסד ממצווה או מעשה טוב. מעבירה לעומת זאת יש.
17. הבעיה בזה שביהמ"ק לא נבנה, היא כי כל אחד מצפה לישועה פרטית שלנו, לפתרון הבעיות שלו, ולא מבקש את הגאולה כגאולה כללית, של כל העם ושיתגלה ה'. לכן צריך בכי, צריך אכפתיות כדי שרבי עקיבא ישחק (רק אחרי שהחכמים בכו). כי לא בוכים על משהו חסר סיכוי, אלא רק על משהו שיש סיכוי. בכי הוא רק על מה שיש לגביו תקווה, לכן רבי עקיבא חיכה לחכמים שיבכו כדי לנחם בנבואת הגאולה. רק אם יש רצון/חסר רק אז יש תקווה למילויו.
18. אבל או כאב מול רע במציאות זה נצרך, אך עד גבול מסויים. צריך לקחת זאת כדרבון לתיקון ולשיפור.
19. בחורבן הבית איבדנו עצמאות ועצמיות ותפקידנו בעולם (להאיר, לקבל על מנת לתת, לעומת הגויים – רק לקבל), לכן גויים לא יודעים את חשיבות ביהמ"ק, אחרת היו נטרפים לבנותו.
20. תפקיד יהודי בעולם זה לגלות את ה' (עקרונותיו, אידיאלים ובעצם את רצונו) בעולם וזה מתגלה באחדות כי הוא אחד וכולל את כולנו. לכן האחדות בינינו היא המבחן עד כמה חשוב לנו לגלות אותו, מול האנוכיות שלנו. אם אתה בתחרות עם אחרים או בפרגון ושיתוף פעולה. אנו מראים מי יותר חשוב – אנחנו או הוא.
21. צריך ללמוד מחטא המרגלים שה' הבטיח להם בכייה לדורות, לא כעונש, אלא כהשלכה – לא האמינו שה' איתם ושהם יצליחו, אז ככה יהיה גם בעתיד – אם לא יאמינו שיצליחו אז יפסידו (נראה עצמנו כחגבים אז ככה גם אחרים יתייחסו אלינו). אל תהיה חגב בעינייך. תאמין בכוחות שלך ותעשה את ההשתדלות. עלינו להאמין בעצמנו ולהיות אמיצים, וככה נעמוד מול החטא ומול קשיים.

22. איוב צדיק למשפחתו ולאחרים, ואף מקריב קורבנות לאלוהים (ירא אלוהים, של העולם הזה, שלם, אך לא הכיר את ה', את ההשתלמות, את ה-אין). והכל טוב לו (מלא ב-יש). אלא שהוא חסר תפילה, ואולי זה בחזקת חטא, ולכן ה' מביא עליו ייסורים כדי שהוא לא יחיה בבועה סגורה בעולמו, אלא יצור קשר ויחס אל הקב"ה. כנ"ל אצלנו, החסרונות שה' שולח אלינו, הם לא שנתפלל על החסרונות, ונתייחס אל ה' כמו אל כספומט, אלא שנבין בתקווה שלא הדבר (כסף, זוגיות, ...) חסר אלא ה' חסר. הוא מחסיר את עצמו מאיתנו, וזה כמובן מתבטא בחסרונות השונים שיש. זה בעצם כמו משל המקל והכלב, שהכלב כועס על המקל המכה אותו, ולא מתעורר וחושב על מי שמחזיק את המקל, מה הוא רוצה ממנו.
כל חבריו החכמים הציעו טעמים לייסוריו, מהתורה ומפילוסופיה, כולם נכונים אך רק לצופה מהצד, לא למי שעובר אותם – עבורו הסיבה מתקבלת היא שזה ליצור פתח לדיבור עם ה'. (הסבר נוסף לצדיק ורע לו = שלא מתאים לדור, ההלכה לא כמותו. לכן איוב הבין שהדור החדש השתנה והוא לא התאים יותר).
23. 21 ימי בין המיצרים שקולים ל21 ימי חגי תשרי. שניהם קדושים בדיוק כמו שעיר לה' ושעיר לעזעאל. לא רק זה, אלא תחילת ימים רעים לישראל בי"ז בתמוז (עם חטאים קטנים שניתנו לתיקון) והשיא בט' באב (עם חטאים שלא ניתנו לתיקון, סופיים). לכן י"ז בתמוז זו רק התראה ברעיון. ויש 21 ימים הזדמנות לשמוע ולתקן. בסוף אם לא מתקנים אז הפתח לתיקון נסגר. לכן אם לא עושים רצונו, אז המזל, הזמן, הטבע המה שולטים בישראל. ואם כן עושים אז ישראל מעל כל אלו. ואילו בחגי תשרי הפוך: תחילה בא תשרי והשיא בשמחת תורה.

13 הימים הראשונים פחות חמורים באבלות כי הכוונה היתה טובה (עלבוד את ה') אך המעשה טעות לכן התיקון הוא חיצוני. לעומת 9 ימים הבאים יותר חמור, כי החטא הוא פנימי (מתוך שנאה) ולכן צריך תיקון פנימי.
24. רעיון של הרב שרקי: 10 הוא בדר"כ מס' שלם (ספירות, דיברות, ...) ואילו בשלושת השבועות יש שבירת האחדות הזו: 5 דברים שקרו ביז בתמוז ו5 בט באב. שבירה זו היא רעיון רוחני קיים ולא איזה "ERROR", זה מתחיל מהדבר הכי פנימי – של הלוחות בקודש הקודשים, שבר בעזרה, שבר בחומות, וכך הלאה עד הכי חיצוני – כל העולם כולו. אולי סיבת השבר היא להביא הכי נמוך/נחות והכי רחוק שאפשר את החושך (רצה "דירה בתחתונים"), ודווקא משם למצוא את האור, שזה מתחבר לכל הנאמר עד כה.
כלומר רוצה להביא את האנושות לקצה חוסר האמונה, כדי שגם משם נביא את האור. חושך זה הוא למשל הנצרות שזו עבודה זרה בעזרת היהדות, ועמלק שיוצרים גם הפרדה ברמה הכי גבוהה.
אז הכי רחוק כשאתה רואה הכל רע, זה הכי אגואיסטי גם. זו הדרגה הכי נמוכה, הכי רחוק מאלוקות. אח"כ אתה מתקדם בעולמות, יצירה, בריאה,.. כשככל שאתה מתקדם ההסתכלות היא: פחות רע ויותר טוב. או לפי הרב אריק נווה, רמות נשמה: נפש – הכי הפרדה ואז הכל רע, רוח – חצי חצי רע וטוב, נשמה – הרוב טוב וקצת רע, ואח"כ הכל טוב. אבל זה לא רק עניין של ריחוק מול קירוב, אלא שקר מול אמת. נפש היא ההסתכלות הכי רחוקה ולכן היא הכי שקרית. זו ההסתכלות הכי אגואיסטית. לעומת הסתכלות יותר בוגרת – שמכילים יותר דברים ומבינים יותר דברים. אפילו שברגש זה רע, אבל בהבנה והשגה זה גם טוב. כמו הסתכלות של רבי עקיבא כששחק, כך נדרש מאיתנו להסתכל על בני אדם ברמה רוחנית גבוהה יותר, ואז נראה את הטוב הטמון והנסתר בהם. כלומר לראות מעבר לאנוכיות שבייסורים, מעבר לזה ש"לי רע". לראות יותר כללי, יותר מלמעלה.
כמו כן, לפי הרב חיים מוולוז'ין בפירושו למסכת אבות, טוב ורע הם לא הפכים. טוב הוא עצמי/פנימי ורע הוא מקרי/חיצוני (העדר הטוב, או איפה שהוא מסתיים) ולכן הם לא מקזזים האחד את השני, ולכן גם ה' מצרף מחשבה טובה למעשה (כי אדם מצד עצמיותו הוא טוב, ולכן גם יש מציאות לתשובה) ואילו רעה לא מצרף. לעומת דתות שהיו, שהחשיבו רע כשווה ערך ושורשי כמו הטוב, מה שבעצם יוצר הפרדת רשויות, לעומת היהדות שמבדילה בין מהויות אלו ומאחדת אותם.

25. לפי הרב אריק נווה, מחלוקות קיימות בעולם הזה לא רק בין בני האדם, אלא בטבע עצמו (אש ומים, קור וחום, בין בעלי חיים כמו טורפים וצמחוניים, אפילו בין זמנים שונים ועוד). אולי הנבואה של "גר זאב עם כבש" זה משל לעתיד בו העולם יחיה בשלום עם מחלוקות.
השלמות היא בעיקר העבודה שלנו בעולם הזה, מאשר של ה'. הוא הכניס אותנו לעולם שאנו פוגשים ניגודים ובעיקר ניגודים לעצמנו בדמות בני אדם ששונים והפוכים מאיתנו בתכלית, והשאיפה היא להתייגע ולעבוד קשה כדי למרות זאת לחבר בין השונים, עבורנו וגם עבור אחרים.
כמו לפי הרב ערן טמיר, טוב שיש מחלוקות אלא שיהיו לשם שמיים=שלום, הכרה בכך ששורשן הוא אחדות. ה' ברא פירודים כדי שיממשו את הייחודיות שלהם, ולכן הייחוד נסתר ופנימי (לעומת הפירוד שהוא חיצוני ונגלה), אך זה תפקידנו - למצוא את הכלל/המאחד שבפירודים בעולם.
ביחד עם זה רעיון של ירידת הדורות או במבט על 10 הספירות שבהם ה' דוחף אותנו כל הזמן למלכות הספירה הכי תחתונה, לחושך הכי גדול, על מנת להוציא משם את האור הכי גדול. אולי זו הכוונה שביהמ"ק ה3 יהיה גדול מקודמיו, כי זה נולד מחושך וטומאה יותר חזקים. דומה לרעיון של ייסורים וכאב מרובים יוצרים חור יותר גדול, כדי למלא עוד יותר אור.
26. רעיון האבלות בט' באב לעומת אבלות רגילה: אבלות רגילה נוחתת על בן אדם פתאום באמצע החיים, מוציאה אותו מהשגרה, ולכן הלכות האבלות מהכבד לקל, לעומת ט' באב – מהקל לכבד (21 ימים שקולים ל12 חודש, אח"כ יותר קשה 9 ימים שקולים ל30 ימים, לבסוף ט' באב שקול ל7 ימי אבלות), כי כאן רוצים שנצא לאט מהשגרה לאבלות, כי זה קרה מזמן. החסרון באבלות הוא אישי, לעומת בט' באב הוא כללי. באבלות חדשה (על בנים) לעומת ישנה (על אבות, שזה טבע החיים) תהליך הריפוי והחזרה לחיים היא בהתאם: על אבות עלול לזלזל כי זה טבעי, לכן מאריכים ל12 חודש. על בנים זה קשה, לכן מקצרים ל30 ימים – המסר הוא להמשיך הלאה. כמו ברבי עקיבא וחכמים: יש לכאוב אך במידה, ואז להאמין שהפרידה זמנית ושזה לטובה וכ"ו...
27. מתוך הרצאה מעולה של הרב ראובן פיירמן: כל דבר בעולם מייצג משהו, אין לו ערך בפני עצמו, שהרי זו אלילות. כנ"ל ביהמ"ק - מסמל אחדות, ולא המבנה עצמו שחשוב. בדומה קמצא ובר קמצא מסמלים קבוצות (קומץ=קבוצה). ולכן שנאת חינם זה כל מה שקשור לשנאה או לאהבה (שהרי היה גם קמצא אשם) של קבוצה (מתחבר רק לדומים לך). אצלי אישית זו בעיית הכללה כמו של רוסים, מזרחים, דתיים לאומיים ועוד. זה טוב לי שיש אנשים שונים ממני ועוד יותר מתנגדים אלי, כי זה יוצר איזון במציאות. ככה אין השתלטות יתר של יחידים (ועושים גבול אחד לשני), ואין כזה דבר "אני בעל הבית על האמת", אין כאן בלעדיות. העם היהודי הוא הכי מפולג מכל העמים, הכי הרבה קבוצות/מפלגות. ככל הנראה כי הוא מייצג והתמצית של כל העולם, וכל אחד מחפש להשתייך ומוצא קבוצה ומקבל לגיטמציה לדעותיו.
כמו כן, יש צד חיובי לכל מגזר/דעה, אך גם הצד השלילי טוב כי מונע השתלטות כח אחד על אחרים. לכן אהבת חינם=למרות ששונה ומנוגד, ולא מסיבה כלשהי.
עוד מהרב ראובן: לעשות חסדים ולפעול כשאין הגבלה זה בסדר, אבל הורידו אותנו לכאן, עולם של מסגרות כדי שנעשה את זה בקושי, שנוכל לפעול אבל בתוך גבולות. למשל יעקב לעומת שאר האבות מצליח לעמוד כנגד הטומאה ע"י התפשטות הקודש בתוך מיצרים. וכיוון שתמיד עשיו-יעקב זו נדנדה (אחד למעלה ע"ח השני שלמטה), אז כשקודש מתפשט בתוך מסגרת, זה מקטין את הטומאה בהכרח, כי אין מקום לשניהם, וזאת ע"י עשיית קדושה במקומות שלא קשורים אליה (חול).
28. בין המיצרים הם בעצם לבחירתנו: או להיות נרדפים (ע"י ה', כששליחיו הם הגויים), או לרדוף אותו (את ה') - מי שזה לא יהיה - ישיגוהו. כלומר זו תקופה פוטנציאלית לכאן או לכאן.
29. 3 דברים באים בהיסח הדעת: עקיצת עקרב=סבל, רק הוא מקדם אותנו באמת, מציאה=ואז אני מבין ששום דבר הוא לא מעוצם ידי, אלא הכל מה' יתברך, ומשיח=זו הגאולה שלי. בכי של חינם=זה כשאתה בוכה לה' שיפתור לך ת'בעיה, במקום להבין שהוא זה שהביא עליך אותה ורוצה ממך משהו. שנאת חינם=לשנוא כי לא מבין שה' הוא זה שהביא לך את האדם...
30. לפי הרב חגי לונדון: ייסורים הם לא בדיעבד, אלא הם אלו שמקדמים את העולם. במיוחד ע"י ניסוי-וטעייה. יש "מס" על התקדמות. והתקדמות נוצרת מתוך חסרון. זו בעצם אופטימיזציה. וחזון המשיח

נבנה קצת ע"י כל אחד, ההתקדמות במדע. יש כאב על מה שחסר, אך יש שמחה על מה שהושג/נבנה. לנבראים אין שלמות סטטית כמו לה', אלא הם משתלמים תמיד (אין סוף מיוחל, זרי דפנה, גם צדיקים לא נחים בעולם הבא, וגם אחרי ביאת המשיח... זה טבענו וזה הדבר הכי טוב לנו).

31. איכה ישב בדד: אומר הקב"ה משיר השירים שהכי יפה (ישראל) כשהיא לבד בין הגויים. אלא שאפשר להיות מיוחדת עם כח, או בזויה ונרדפת. בכל מקרה טבעה הוא שהיא נפרדת/מקודשת. אח"כ החשיבות לראות את המאורעות (בעיקר הקשים) לא כנפרדים, אלא כמהלך שלם וזאת ע"י תזכורת שה' נתן בתורה על כך שכל זה יש לו יעד וסיבה והכל לטובה.
אם אדם הוא המרכז – אז באים כל הצרות, אך אם שואל "אייכה" את עצמו, ולא מתחבא מה', אלא שם אותו במרכז, אז מחפש איפה יכול לתקן את עצמו.

32. קינות מגילת איכה מסודרות מהפליאה איך י"ם העצומה הפכה לשוממה (געגוע למרכזיותה בקרובייה (עמה) ובעולם כולו ולתפקידה שפג להתממש), אח"כ איך הקב"ה הפיל דבר מרומם ארצה (הערכים שנשברו והקדושה שהתחללה) ומסתיים בחוויות האישיות של החורבן של כל אחד ואחד ובסוף של העם כולו. סדר המרמז על הסתכלות חיצונית שנעה כלפי פנימה עד שמוצאים כי הכל זה בעצם תלוי בנו.

33. שינוי הכרה אנושית לאלוהית: קודם יש להעיר את ההכרה בכלל, לשים לב למה שקורה, ובעיקר לעקשנות של הגוף ולדמיונות. ואז להיות ער לדברים ולבקר עליהם (לשים מלך). ואז אתה יכול לעצור תגובות של הגוף (לשפוט, לבקר, לענות...) ויכול ככה להשתמש בשתיקה ככלי לשם כך. ולא להיות נגרר, נשלט (ע"י הגוף ודמיונות), אלא מקשיב להכל אבל שולט בתגובות. כמו מח ימין ושמאל, הווה ער לעומת ישן (רק נע בתוך הנסיבות). דמיון זה כח שיכול לטוב (נבואה) או לרע (תחת שעבוד יצר הרע).

34. יש ללמד זכות על מעשה קמצא, ששם היו מפלגות בי"ם בזמן מלחמה, ואנשים הלכו לסעודות רק אחרי בירור קפדני מי יהיה שם, כי יש סוכנים ומרגלים ומלשינים בכל מקום ויכולים להיענש קשות. בר קמצא היה מהמפלגה היריבה, ולא ציפו שיהיה שם, לכן החכמים לא מחו. עזריה בן אבקלוס שהיה בסעודה היה שייך לקנאים ולכן דבק בהלכה בכל מחיר, לא משנה מה יקרה, ועקב ענוונותו (שלא יקריבו בעל מום ולא יהרגו מלשין למלכות) נחרב הבית. למרות כף הזכות – הבעיה השורשית היא פילוג, כל השאר תוצאות של זה. לכן הניסיון הוא להילחם בנסיבות המציאות, אפילו שזה כבר התפתח למשהו קשה לעמוד בו.

35. בקמצא עשה מום שלא נראה שמתקבל אצל הגויים אך לא אצל היהודים. מידה כנגד מידה - כמו שהרבה היו בסעודה וכאילו לא ראו ולא אמרו כלום. תיקון חטא צריך להיות מתאים בדיוק לחטא, לכן על הגלות ה' קיבל את טענת רחל, כי רק אצלה היתה אהבת חינם ורק זה התיקון על שנאת חינם שהוציאה את בני ישראל לגלות. כנ"ל: ביטויי האחדות, הנתינה וההקרבה שהיו בתיקון החטא בעשרת הרוגי מלכות הקדושים, על חטא הפירוד של 10 השבטים במכירת יוסף.

36. מום בפה/עין זה נחשב רק אצל יהודים (עין/לשון הרע), ולא אצל הגויים.

37. לפי הרב אריק נווה: כמו ששלמה המלך אמר שיש עת לכל דבר, כנ"ל גם לזמנים קשים והתמודדיות. צריך להבין שאהבת ה' אלינו היא מורכבת מאוד, מהרבה מאוד רבדים ובעצם מכל חוויות האדם. לכן ט' באב זה חלק באהבה זו, בוגרת ולא רומנטית נערית. כשגם אירועים קשים מקרבים ויוצרים יחסים אינטימיים ועומקים יותר (דבר דומה הוא בין בני זוג, עם הזמן).

38. הרב אריה נווה: המוטיב של יציאת מצרים ושל בין המיצרים חשוב מאוד לעולמנו, כי הכל בעולם הזה הוא תבניות (בהתנהגות, במידות, בשכל) שאפשר לשנות או לשבור (כשזה מתקבע). לכן חשוב להזכיר לעצמנו שאנחנו זה לא התבניות שלנו והן לא מגדירות אותנו (כמו אופי ואישיות), אלא בשורש אנו חסרי תבנית ושייכים אינסוף, וצריכים לשאוף לאחדות גמורה בינינו על בסיס העדר תבנית זו שבשורש כולנו. שבירת תבניות זה גם לנבור ע"י הגות, אחר פחדים וחרדות שבתת-מודע, ומונעים מאיתנו ומניעים אותנו. יש לשאול עצמך שאלות: למה אתה ככה/מפחד? ואם בגלל זה אז למה זה... עד שאתה מגיע לשורש ושם מגלה שאין שם כלום. ככה אתה יכול להתשחרר לאט לאט מכל אלו.
כמו שאין חלום בלי החולם, כך אין עולם בלי האדם. אנחנו בעצם חושבים אותו. בעצמות האדם אין תבנית ושם הוא מודע לכל תבנית שהיא ויכול לשבור אותה. הרב אריק נווה מוכיח בדוקטורט שלו כנראה

שהמציאות הקוונטית בשדה המאוחד הינה חסרת תבנית, כמו סופרפוזיציה של כל המצבים האפשריים. ואז נוצרים ממנו תבניות וככה גם אדם חושב שיש לו תבניות (אופי וכ"ו).
חומר ואנרגיה וכל מה שיש פה כלל איננו ברור ומובן מאליו שזה יהיה. כיוון שכל המידות של ה' יכולות להישאר בכח (פוטנציאל) ורק נתינה חייבת להתממש אז זה לא אומר לנו איך זה מתממש. אולי כל זה "חומר" של חלום או אשלייה.
רצו ושוב. מוחין דקטנות ודגדלות ובעל תשובה שחטא גדול מצדיק שלא חטא מלכתחילה. מה ההגיון? להפוך קשר הכרחי לבחירי. ה' מרחיק אותנו ואז נדרשת מאיתנו הערכה מחדש ואז אם חוזרים זה כבר מבחירה ומעמיק את הקשר. וחוזר חלילה.
תומר דבורה מציג 13 מידות של רחמים מסודרות לפי דרגת קושי (של רוע) שלמרות כולם נדרשות מאיתנו מידות לתת אהבה עד המצב של רשע גמור שאז מפעילים אהבה ללא תנאי כשכבר אין סיבות להיתלות עליהן.

39. יש 3 הסתכלויות - להפחית מחשיבות החומריות וההצלחה בעולם הזה, ההיפך: לדעת כמה לא מובן מאליו וכמה רע יכול היה להיות ולהעריך את מה שיש. ואחרון: לרצות מציאות יותר טובה.
40. חורבן בתי המקדש כמו סגירת בתי כנסת היום בקורונה זה על מנת למנוע מערת פריצים, שאפשר לחטוא ואז יש מקום מפלט וכפרה אוטומטית ואי נטילת אחריות.. כדי לעורר אותנו שלהצטדק בבתי כנסת לא מכסה על עבירות מחוצה לו..
41. איוב רק עבד את ה' מיראה לעומת אברהם (מאהבה) ולכן לא היה שלם, ושם יצר הרע פגע בו (בחולשות של בני אדם, כדי שיתמודדו איתם ויתקנו אותם). דומה לרעיון שנצרות ואיסלאם וכ"ו תופסים רק פן אחד..
42. כשאדם ה1 מתבקש קודם לאכול מעץ החיים (=לשפוט לב הזולת) ורק אח"כ מעץ הדעת (לשפוט דעות של הזולת) - ככה הוא יימנע משנאת חינם (שנוצרת כיוון שקודם שופט לפי דעות). כל ספירות חב"ד=מח = דין, וכל הספירות התחתונות=לב=חסד=תיקון המידות. כנ"ל היה בסיפור של קמצא ובר קמצא, בגלל אנשי מידות (הרבנים במשתה והרב שקבע לא להקריב בעל מום). "עולם הפוך ראה"=שבעלי הדעות יהיו למטה ובעלי הלב למעלה
43. חורבן בית מקדש 1 עקב המנהיגים (היה משבר מנהיגות, כגון בסיפור קמצא ובר קמצא. שמהם התחילו שפיכות דמים, עבודה זרה ועריות) ואילו בית 2 היה עקב הכלל, העם.
44. חורבן הוא כמו שינה שיש לנו: לשניהם מטרה זהה - להתחדש. צריך להרוס את הקיים כדי לשפר ולהתקדם למשהו יותר טוב. דומה לרעיון שבירת הכלים ושבירת תבניות..

בחירה מול ידיעה

הסתירה היא בעצם בין הבחירה החופשית של האדם לבחור, לעומת ה' יודע הכל.

<u>הבחירה:</u>

לפי הרמב"ם – הבחירה שלנו היא איך להגיב למציאות שה' הציב אותנו לתוכה (מתקשר לפירוש "המדבר" של הרב פיירמן). וגם המציאות מגיבה בהתאם לבחירתנו, כלומר זה אינטראקטיבי. אבל התגובה שלנו היא בכל הרבדים: מעשי, רגשי, שכלי. כולל שליח למצוות ועבירות. מה שבעבר (ימי הביניים) לא היה (החיים היו קשים והמציאות היתה דורשת), אלא רק אצל האדם ה1 לפני שנתקלל, חוזר אלינו בעולם המודרני – יותר ויותר בחירה, בכל תחומי החיים (אוכל, זוגיות, מקצוע, מדע,...). ועדיף לבחור (טוב) מאשר לא לבחור (שזה להיכנע להרגל/התמכרות), מה שמתקשר למידת הזהירות במסילת ישרים. הרב מוסיף גם שלפני חטא האדם ה1, הוא היווה את כל היקום, לכן בחירה החופשית היתה בהכל. אחרי החטא זה הצטמצם לבני אדם ("הארץ חטאה.."). וגם בתוך האדם חלקו דטר' (הנפש הבהמית) וחלקו בחירי (נשמה). לפי דעתי בקבלה, בחירתו של א"ק, שהיווה את כל היקום (מרחב וזמן), מתפרטת אצלנו ב6K שנים. כלומר בכח זה כבר קיים, אלא בפועל זה קורה, כלומר מתרחש...

לפי הרב [צדוק מלובלין](), ידיעה זה בעולם האצילות, שרק מעטים צדיקים מגיעים לשם שאצלהם כבר אין בחירה, כל השאר – בעולמם הנמוך יש בחירה. אז לנו לפשוטים יש בחירה.. לפני המעשה=בחירתי, אחרי=זה רצון ה' (ולא שלך). חזרה בתשובה = על זה שחשבת שאתה עשית את המעשה, אלא שזה ה' עשה.

בקשר לבחירה וידיעה. הבחירה התרחבה במאה האחרונה גם בתחום האמונה. כי לפני זה היה מוכרח כח חיצוני כדי להסביר את העולם ותופעותיו. אבל היום יש מדע שמסביר זאת, לכן אם מאמין אז זה מבחירה אישית. רצון אישי להתקרב.

דבר דומה של קשר טבעי בהתחלה, התרחקות ועצמאות ולאחר מכן חזרה ואז קשר בחירי קורה גם לתינוק שגדל ולאדם וחווה שהיו מחוברים, נותקו וחזרו.

וגם יש לחנך לריבוי הבחירה ולא לכפות דברים, כי זה לא עובד.

זה מסביר למה בעבר היו אומרים לאדם את תיקונו ומה בא לעשות בחייו, מה שהפחית מבחירתו. לעומת היום – מקסימום תקבל עצות – כדי להגדיל בחירתך, מה שלפי הרב שרקי הופכת את האדם לקיים, לבעל רצון ואישיות.

זה מתקשר לרעיון שנולדנו עם כתינוק ביציאת מצריים, ועוטפנו בניסים ונבואה, ולאט לאט מתבגרים – כי הקשר הרצוי איתנו וה' הוא בדרגת רעייה ולא דוד. לכן עם הזמן הכלל איבד מכוחו ונתן יותר כח לאינדווידואל, ובמקרה זה מופיע ע"י ריבוי בחירה, מה שלפי הרב שרקי הופכת את האדם לקיים, לבעל רצון ואישיות, אחרת הוא סתם בובה. כלומר זו התבגרות. כנ"ל לאדם הפרטי: בהתחלה ה' נותן לו חירות חיצונית כשנכנס לרוחניות, אך הוא לא זכה בזה, אלא רק אחרי שעבר דרך ארוכה של יגיעה, התמודדויות וקשיים, ומלחמה בין 2 קצוות (מצריים וי"ם, בהמיות וגאולה), ולא בדרך קצרה, ששם מחכים האויבים הכי חזקים (עמלק הנלחם בעצם הזהות שלך וכנען המעסיק בתאוות). ורק אחרי זה החירות (שהיא גם מפחדים) נהיית פנימית, שלא נשברת מכל רוח (ואז אפשר כבר לעמוד מול האוייבים החזקים הנ"ל)... לכן גם נדרשת מאיתנו השתדלות מקסימלית ובפרט בתחום הרוחני: עבודת התקרבות לה' באופן ישיר ולא באמצעים עקיפים וקיצורי דרך (בו זמנית עם בטחון בה').

הרמב"ם אומר שלפרט יש בחירה, אך לכלל לא. לכן במניין יש פחות קיטרוג אישי, כי אז אתה מצרף עצמך לכלל ולכן פחות מקפידים על חטאים שנגרמו לך עקב בחירות אישיות.

לכן גם יש אחריות אישית האם להיות שליח רע (אלא במקרה יוצא דופן שכולם יבחרו בטוב ואז ה' יכריח את גזירתו ולא יעניש). בחירה דורשת אך גם מאפשרת אחריות, שמאפשרת צמיחה והתקדמות (אני בעל בית על

חיי), אחרת זה מצב מייאש כי אדם מרגיש שאין לו שליטה על חייו. הזכות שבבחירה היא לצאת מעבדות (של מידות, כעס, שיפוטיות, ..) ולהיות חופשי מהטבע השולט בך. כמו במכירת נזיד עדשים לעישו, ועפרון מכר לאברהם בכסף במקום לזכות בתמיכה רוחנית ממנו, ככה הבחירה שלנו היא בין העולם הזה בלבד (שזה רק פן אחד) לבין עולם זה כחלק מהמציאות כולה (ז"א משוייך לעולם רוחני שממנו הוא משתלשל).

אך לפעמים אחריות זו כבדה על האדם, שלפעמים לא רוצה בה, קשור ל"על כרחך אתה..", לכן נח לו יותר להמציא גישות נוגדי בחירה, בעיקר כשלא רוצה את העונש/חטא. אך גם זה רצונו של ה', שנדע לקבל נפילות ולקום, כמו 7 צדיק נפל וקם, כלומר טעויות הן נסלחות כל עוד נעשו מתוך יגיעה... כמובן לא ליפול מלכתחילה.

לפי הפילוסופים – ה' ברא בחירה חופשית, שהיא מחוץ לשליטתו. כלומר זה מראה על גדולתו, שהלא מוגבל יכול להחליט להיות מוגבל (אחרת זה מראה על מוגבלות).

בחירתנו מוגבלת והיא רק ניצוץ קטן מכח בחירה של ה'. כמו כן, הוא יכול לבחור לייצר טוב וגם רע, כי אצלו זה הכל אחד ומוביל לטוב. לעומתנו שזה רע לגמרי, לכן שזה רע לגמרי, לכן אנו מחוייבים לבחור טוב.

רעיון קרוב לכך מופיע בסעיף 22 בנושא ט' באב, שבעצם ברמה נמוכה אנחנו רואים רק רע מעצם הסתכלות צרה ואגואיסטית, אך ככל ש"עולים" בהסתכלות, מגלים סיבות למה הרע הוא לא כזה רע (כי לא ראינו את ההשלכה של האירוע הספציפי על העתיד הטוב יותר דווקא בגללו, לא ראינו שזה בעצם מגן עלינו ממשהו רע, והכי אגואיסטי – לא ראינו שבעצם אנחנו יצרנו את הרע הזה במו ידיינו, ובמקרים קיצוניים כמו שואה – הסיבה היא מעבר לעולם הזה לפעמים, כמו בעולם הבא..).

הבחירה מסווה הנאה לה', כי אז לא כמו רובוטים מקיימים רצונו. לכן גם קיים ריבוי בעולמנו, כי אם היה אחד אז זה שוב מתקיים רק רצון ה'. הריבוי מאפשר את הבחירה, כי יש בין מה לבחור.. בגן עדן אם האדם ה1 היה אוכל קודם מעץ החיים ו"טועם" את הטוב/אמת ואח"כ מעץ הדעת אז הבחירה היתה יעילה ופנימית. אך היות ואכל רק מעץ הדעת אז עד קבלת התורה העולם היה רק רע והתמכרות אליו. התורה (בעיקר הפנימיות) מאפשרת להחזיר את האיזון לבחירה. כי כמו שרואים בוידאו, טוב ורע הם מושגים יחסים לאדם או למטרה (לכן זה מופיע בעיקר בעולם החומרי). לעומת נכון ולא נכון (אמת ושקר). טוב ורע הם גם נתפסים בגופים הנפרדים (בני אדם), מה שבסופו של דבר יכול להיות אשליה, כי ברגע שהאמת מתגלית לגבי הכוונות של כולם, ככל הנראה נראה שכולם רצו והתכוונו לעשיית טוב בלבד, אלא שהוא לא תמיד היה קשור למה שנכון/אמת. לכן יש מצוות שמנחות אותנו שהטוב שלנו יסונכרן עם מה שאמת. כלומר כולם רוצים להיות טובים, אך צריך לדעת גם מה זה הטוב הנכון...

הבחירה ברע של האדם היא לא רק מצד הנמוך של הגוף, אלא גם מצד השכל (של יצר הרע), אפשר להצדיק/לתרץ גם את זה.

לפי הרב ערן טמיר "כפה עליהם הר כגיגית" ואח"כ " קיימו מה שקיבלו עליהם בימי אחשוורוש" מדבר על כך שעל מהות ושורש הדברים אין לנו בחירה. כמו על עצם החיים (קיום פיזי), הרצון הבסיסי לחיות הוא אוטומטי מחוץ לבחירת האדם. אך גם עצם החיים הרוחניים או מהות היהודי - התורה, והגאולה הם דברים שורשיים שלגבינו הם "כפייה" אך זה לא באונס אלא הכרח המציאות, שורשה. והבחירה שלנו זה רק בענפים. זו גם הכוונה ב"ובחרת בחיים" או ב"גאולה תבוא בעיתה או בהחישנה". נגיע ליעד בכל מקרה. השאלה רק אם נתכוונן למהות, לתורה, ואז זה בדרך הטוב. או שנתנגד, אז נגיע לשם דרך הייסורים.

לכן זה לא חכם/כדאי להילחם בטבע החקוק בנו כי זה לרוב לא מצליח.

ככה הדברים כי האדם בטבעו נופל החטאים ואי אפשר לסמוך עליו. לכן הדברים החשובים ניטלו מתחומי אחריותו.

לכן יש גורל או דטרמיניזם במציאות שקובע דברים שהם לא בשליטתנו. אך אחרי שיש מסגרת זו ונק' התחלה - אז מסלול חיינו כבר נקבע מבחירתיינו. ועלינו רובצת חובה למלא את השליחות שלנו, למלא את המסגרת הזאת, מתוך הפוטנציאל הנטמן בתוכנו.

זו שוב דוגמא לכך שהמציאות כוללת את הקצוות ולא רק פן אחד. כמו שהיא לא דטרמיניזם או סטוכסטיות בלבד, אלא משלבת את שניהם.

סיפור החיגר והעיוור מסמל גם את הנושא (מאשימים אחד את השני באחריות ובסוף בעל השדה מחבר ביניהם כפי שהיו כשחטאו וקטפו פירות ותולה שניהם יחד), כמו במסכת שבת – שכל אחד עושה חצי לכן הם חייבים כל אחד, כי היו צריכים האחד את השני, חייבים שיתוף פעולה. לעומת אם כל אחד היה יכול לעשות הכל לבד ובחר לעשות חצי ואז לא חייבים. הבחירה היא האם לבחור בגוף ואז לפי חוקי טבע וכוכבים ואסטרולוגיה. ואם בוחר מצוות ורוחניות אז יוצא מחוקי הטבע ואז אפשר לעשות מה שבטבע לא אפשרי.

בחירה היא להגביר את הטוב שברצון בקירבך. עצבות באה מזה שתולה את האושר שלו בגורם חיצוני, או במה שלא בידיים שלי. אהבת עצמי יכולה להיות נמוכה, אגואיסטית, קטנה. או לגדול ולהתרחב בתפיסה עצמית יותר מעודנת, אידיאליסטית, ואהבת כלל וקישורי להכל.

אנו מצווים לעשות תפילה ומצוות, ולכן הבחירה היא דווקא בגלל שהן לא מורגשות בעולמנו, אלא רק בעולם הרוח שלא נגיש לרובנו. ולכן זו עבודה ויגיעה, במיוחד אם רוצים להנות (זה תוספת) יש ליצור רגשות סביב קיום מצוות.

לפי הרעיון שהבחירה שלנו באמת היא האם לראות הכל כאחדות או כפירוד, אבל כל מה שנעשה במציאות זה רק ה', אז אפשר לחשוב ש"7 פעמים יפול צדיק וקם" כשאחד הפירושים שדווקא מי שנפל הוא צדיק – אז אולי לפעמים ברוחניות יש גבהות לב על אחרים. שאני מבין יותר וכו. אז בשביל להחזיר אותנו לשפלות שכולנו באותה סירה ואין מישהו יותר טוב מהשני, מכניסים אותנו לחטא (או לניסיון כזה) כדי ללכלך אותנו קצת שנראה עד כמה אנחנו זהים.

הרב זיו קצבי בפרשת כי תצא, מדייק מהי בחירה. יש העדפה (או כדאיות), שזו רמה נמוכה, גם לגויים וגם לחיות יש, שזה בדיקת מה הכי ריווחי לי. אך יש בחירה שלזה יש סיבה, ונובע מהרצון הפנימי, והוא חזק מכל הנסיבות, יכול לחתוך כמו קו (ולא מאזניים כמו בהעדפה) את כל השיקולים ואת כל המניעות (זו הכוונה ב"אין דבר העומד בפני הרצון").

זו אולי גם התביעה על חטא המרגלים, שבאו בראייה נמוכה, ואילו בראייה גבוהה זה שהם כבר ניצחו מכח האמונה והרצון הפנימי.

הבחירה היא במלחמה בין נפש בהמית, הגוף, לנשמה. הבהמית היא אגואיסטית, רואה נפרדות (את עצמה נפרדת מכולם), לעומת נשמה שהיא אחדותית, חלק מהכלל. לעומת שיטות שלא חושבות שיש באדם יצר טוב ורע ושהמשימה היא לפייס ביניהם (איחוד), למצוא את מקומם/תפקידם. הנשמה פועמת תמיד, גם ברשעים, לכן יש טעם להתפלל עליהם, שנשמתם תנצח (שעד כה היא מונחתת ונחנקת).

רשע גדול זה איש בעל אידאלים גדולים, אבל של עצמו, ללא הדרכת תורה ורב. גם כשאדיאל טוב בא על חשבון בני אדם זה רע. לכן לא צריכים להיות "עקרוניים" מדי, כי זה תוקע אותך בחיים/משפחה/עבודה..

דרכים להתמודד עם הרע: להתרחק ממנו, להלחם בו, להפכו לטוב (בתהליך של הפסקתו, התרחקות גמורה ממנו, התסגרות וחיזוק תורני, ואז חוזר והופכו לטוב, עכשיו שאתה מכוון/מרוכז נכון יותר, באותם כוחות נפש שמקודם השתמשת בהם לרע).

לפי הרב ערן טמיר: כשחוטא אז מנתק את ה"שד" מה"י" בשם ה', כשמודה על חטאו ומייחס זאת לצד היצרי שבו - מחבר בחזרה את 2 החלקים. זה מתקשר להבדלת החטא מבעלותי ואחריותי עליו והחזרתו לרצון ה'.

העולם הזה הוא זמני ולעבודת הבחירה, והעולם הבא (שהוא הצד השני של אותו מטבע. בעצם כמו שהרב פריימן אומר שהכל כבר קיים במציאות, רק שהקליטה שלנו אחרת) הוא לשכר וניצחי, מחוץ לזמן. כלומר לזמן (וגם למרחב) יש תפקיד, כמו בעצם כל פריט שנברא. מקום = כדי להבדיל בין אדם לזולתו, כדי לאפשר הטבה בין אחד לשני, וזמן = כדי לאפשר להצדיק את קיום הנברא, בזכות מעשיו (או זמן כדי לחזור בתשובה). אז אולי כל דרגה בבריאה מקבילה גם למימד שנוצר: דומם – מקום, צומח – זמן, חי – נפש, מדבר – נשמה, ...)

מצד אחד בחירה היא חסרון, רק מעצם זה שאדם מסוגל לעשות רע גם אם לא עשהו. מצד שני מעלה – כי זה להידמות לה' שעושה טוב ורע ומטרותיו (ואף לפי דעה אחת הרע תוכנן מראש כדי להפוך גם אותו לטוב), וגם כי הבחירה היא הטבה עצמית לאחרים, כמו אצל ה'.

הכרת טובה, בעיקר על קבלת בחירה חופשית מה', מביאה את האדם לרצות להשתמש בכח הזה לטובת רצון ה' ולא נגד.

בריאת האדם היא נעלה מצד הבחירה, כי כל שאר הדברים בעולם אין להם מעלה כזו. למרות שיש הסוברים שמעלת האדם היא בשכל.

לפי הרב ערן טמיר, פרשת בלק דנה בדיוק בנושא הנ"ל ומתאר את תהליך הבחירה:

המחשבה שנכנסת לראש	האם להוציאה לפועל או לא	מעשה/תוצאה
ללא בחירה	בחירה	ללא בחירה

סיכום (לדעתי): הכל בידיעת ה', גם ההתחלה וגם הסוף. באמצע יש טיפה/רגע ששייכת לאדם וזה מחוץ לידיעת ה' (כי זה לא דבר ידיעתי במהותו). אך את הכל ה' תכנן ויודע מראש את כל ההשלכות האפשריות של בחירת האדם ולכן התוצאה של הבחירה היא לא בידיו. התוצאה היא כמו מערכת בקרה עם משוב (חוג סגור), שיודע מראש לתקן/להתאים את מה שבא מיד אחרי הבחירה, כך שזה תמיד חוזר לרצון ה', ללא תלות מה היתה הבחירה. לכן רצון ה' מתקיים תמיד, גם לפני וגם אחרי הבחירה. לכן רעיון הרב קוק על התשובה בהמשך, הוא ההבנה שבדיעבד זה היה רצון ה' בכל מקרה, אלא עלינו להבין שהבחירות שלנו היו כן/לא נכונות ולתקן זאת בעיקר במחשבה. הרב ערן טמיר מכליל בבחירה גם את ההשתדלות, אך לדעתי גם מהלך ההשתדלות הוא רצף של בחירות עד לכדי מעשה, ככה שתהליך הבחירה הנ"ל הוא במיקרו (כל רגע), המחשבה/ההבזק ה1 מופיע ואני מחליט, ואז מחשבה 2 היא תוצאה של 1, ואז שוב מחליט, וכך הלאה המחשבה מתגלגלת (וכל התהליך כולל כל הזמן תהליכי בחירה, שבמהלכם ה' מכוון את המחשבות המתאימות לרמת ההשתדלות שלי שמתבטאת בבחירותיי אלו). זה מתקשר לרעיון ה"מדבר" של הרב פריימן: בחירתי ותגובת ה' היא בהכל: גם במחשבה, רגש ומעשה. כלומר בכל הרבדים, גם אצלי בפנים וגם של מה שפוגש בחוץ. זה מה שתמיד הרגשתי באינטואיציה: שהכל עושה ה', והבחירה היא שלנו היא רק ניצוץ קטן בתוך פעילות של ה'. רעיון דומה להנ"ל בחקר המודעות מציע שמכניקת קוונטים מסבירה את המודעות והבחירה החופשית.

למשל קין טוען מול ה' שעשה רצונו, כי בחירה חופשית היא בכל מקרה בין רצון ה' כזה או אחר (טוב או רע), אלא שה' עונה לו אכן זה היה כך אילו כוונתו היתה לשם שמיים. אך ידוע שאי אפשר לעשות רע לגמרי לשם שמיים, לכן זה נחשב לעבירה. זה גם מסביר למה יש בחירה – "ובחרת בחיים". יש מטרה ודרישה לבחירה ספציפית, כי אם לא משנה מה תבחר אז בשביל מה לתת בחירה. כשחוזר בתשובה, זה אומר מתקם את הכוונה בחטא אך המעשה לא משתנה, כי זה היה רצון ה' מלכתחילה, לכן הוא גם הציב את זה לבחירת האדם.

הרב חגי לונדין גם מתאר את זה כאילו השפע האלוקי נמצא בעקרונות הכלליים, ומגיע דרך האדם או לא, לפרטים. האדם כמו מתווך, ברז, בוחר האם הם ירדו לפרטים (באופן ישיר) או לא ואז הם מגיעים אליהם באופן עקיף. גם מגדיר השגחה ישירה דרך הטבע ודרכנו זו העקיפה.

תאוריית השדה המורחב המאחד של דר' יהונתן בנטואיץ (לדבריו זה לקוח מספר התניא): יש תודעה (של ה') שמייצרת את כל היקום כמעין סרט של תמונות, כ4 מיליארד כאלו בשניה, ולכן אין באמת קשר סיבתי מוכרח, ושם נכנסת השגחה פרטית והמשוב בהתאם לבחירות בני אדם.

לפי 13 מידות רחמים בתומר דבורה, אכן חופש בחירה הוא כמו בקרה בחוג סגור שקובע האם נגיע ליעד (פונקציית מטרה) בטוב/תורה או בייסורים, כמו גם ההבחנה בין בעיתה לבהחישנה. המערכת כאילו מתקנת את עצמה כל הזמן לפי בחירותיינו. וכל פעם שהאדם מתרחק, ה' יוצר לו את הנסיבות המתאימות כדי שיחזור (למטרת האחדות/האהבה).

בנושא ידיעה ובחירה: מזרח יותר זורם עם הטבע, מערב יותר כוחי ועוצם ידי עשה חיל זה.. יהדות משלבת: הכל נגזר (אנוס למשל) חוץ מיראת שמיים=מצווה/עבירה (שם חייב להשתדל). וזו בחירתו השלמה ללא מכריעים עליו.

דעות על הסתירה: (יש גם פה)

רוב הדעות הן למעשה ספקטרום מלא של כל הדעות האפשריות. בעצם כמו כל המימדים ביהדות, שמתחלק כל מימד ל2 קצוותיו והאמצע שהיא לא באמת אמצע, אלא הכוונה כולל את הכל. במידות הכוונה היא בכל ארוע להסתכל על הקצוות ולהחליט איך לנהוג. כלומר יש פה הסתכלות גבוהה יותר (על התמונה הגדולה), רחבה יותר. לעומת "לחיות" במצרים – כלומר הסתכלות קטנה/מוגבלת. אז את הדעות ניתן להציג ככה:

השילוש הזה נכון לכל מידה/עקרון/רעיון, ובהרבה מקומות: כמו שלושת האבות (אברהם=חסד, יצחק=דין, יעקב= בחיר האבות והוא רחמים, אמצע) והספירות כולן מחולקות לשכבות של 3.

במקרה כאן יש הרבה פילוסופיות דטרמיניסטיות (גורל, כוכבים, ...), כולל נצרות (שהתנגדה לקידום המדע) ואיסלאם, שמאמינות שאין בחירה כדי לברוח מאחריות. כמו במזרח-מול-מערב, שתמיד תופסים פן אחד של מציאות, גם כאן הטבע הוא חוק (דטרמיניסטי) אך נפש האדם חופשיה, לכן יש סוברים או שהכל מלא בחירה או שהכל דטרמיניסטי (פוזיטיביסטיזם). היהדות לא לוקחת צד אחד של המציאות בלבד (זה עבודה זרה), אלא סוברת שיש גם טבע דטרמיניסטי וגם טבע הבחירה החופשית (הרב שרקי מתאר את כל המציאות כדטרמיניסטית, גם פיזית וגם רוחנית הבאה מלמעלה-למטה, והאדם בבחירתו יכול לשנותה: מלמטה-למעלה). האחריות באה לידי ביטוי למשל בכך שבעולם הבא אין בחירה, זה יהיה עולם שבניתי מתוך בחירותיי.

לפי זה, הבחירה שלנו היא נמוכה, אחרי חטא האדם ה1, בחירה בין טוב לרע (כשהאמת בערפל), כי אכלנו מאותו עץ. לכן בעולם הבא לא תהיה בחירה, נחזור למצב האדם ה1 לפני החטא, ששם זו בחירה ברמה גבוהה עדינה יותר, בין אמת לשקר. אפשר לחבר זאת לרעיון ש"ה' הכביד את לב פרעה" או "עשה 3 פעמים נהייתה לו להיתר/חזקה", כוונה שבהתחלה ה' נותן הזדמנויות של בחירה חופשית רחבה יותר לבחור בטוב (כמו לפני חטא אדם ה1), אך אחרי כמה בחירות לא נכונות, הוא מצמצם בחירה זו, כך שקשה יותר לעשות זאת (כמו שרואים בהתמכרויות), וזה בעצם סוג של עונש, כמו אחרי חטא האדם ה1 שהרע החיצוני נכנס פנימה (כמו במשל היצר הרע כמו כלב, שקודם מגרד תדלת שתפתח, אח"כ מכניס רגל ובסוף עושה בלאגן בכל הדירה). אך באותה מידה

גם התורה היא חיצונית, ועם הלימוד נכנסת פנימה. אבל זה שוב הכל שרשרת של בחירות (במעבר מבחירה רחבה לצרה), כמו לפי הרב ערן טמיר. אז לסיכום, אולי כל אלו רמות של בחירה, שהאחרונה היא המצומצמת ביותר. בכל מקרה, במקביל לבחירה יש תמיד לזכור כי יש השגחת ה', לכן תמיד אפשר להתפלל ולבקש על עזרה והכוונה.

צמצום הבחירה היא תוצאה של בחירות קודמות, לכן תמיד יש לשים לב מראש לא להביא אותך למצבים כאלו, כגון להיות בסביבה שלילית ואז אין לך שם הרבה ברירות.

חיזוק לב פרעה הוא גם עדות שתמיד "זה כנגד זה עשה אלוהים". כלומר הבחירה תמיד צריכה להיות מאוזנת, לכן כשיש ניסים אז יש לשנות את מרווחי הבחירה. ובדעה שנטילת בחירת פרעה – אז למה משה ביקש ממנו אח"כ להוציא את בנ"י? כדי להראות שבחירה חופשית היא מה', ויכול ליטול אותה יותר ויותר אם משתמשים בה לרעה, לעומת להרחיבה כשזה לטובה.

הבחירה היא מושג רוחני מעולם עליון יותר, שמימושה מאפשר להעלות מעל הטבע השולט כברירת מחדל (הרגל...). לכן הרצון (רצון פנימי שמתקשר לרצון ה') הוא ביטוי לבחירה חופשית (הכוונה לרצון האמיתי הפנימי שמעל/מתחרה ה/בתאוות ולמה שנמשך), או לחירות שקיבלנו מיציאת מצריים, מה שמקשר לכתר שנמצא מעל ספירות חב"ד. ובהקשר לחלוקת האדם ל5 חלקים: מזין, דמיון – אוטומטיים לכן חסרי בחירה, ו-חושים, מתעורר, ושכלי – שלהם יש בחירה. כלומר השכל לא מוחלט וקודם לו כח הרצון (הכתר) ולכן הוא לא אובייקטיבי.

אפשרויות הבחירה הן בגזירת ה', לכן הכל עדיין בשליטתו. רצונו יתקיים לאור כל בחירה שיבחר האדם, אלא שיהיה במסלול אחר. כלומר אחריות על הבוחר קיימת בכל מקרה. לפי הרב שמעון בן אלישע, זה אף עמוק יותר, זה לא רק שרצון ה' יתקיים כפונקציה של בחירת האדם, אלא כמו שהוא ברא בריות עם תכונות מסויימות ככה הוא החליט לברוא אדם עם בחירה, וגם זה עצמו רצונו.

<u>הדעות הקיצוניות:</u>

ר' קרשקש הפוך לרלב"ג: שהבחירה היא אשליה (שקר) והכל בשליטתו. רלב"ג גם טוען שה' יודע רק את הסוף, אך עד לשם (הפרטים) הוא לא יודע (בין אם שיכול או לא – לדעת). הכל צפוי = רק בסוף. הרשות נתונה = לגמרי. הרלב"ג גם מתייחס לבחירה כדבר בלתי ידיע במהותו, לכן אין פגם בלא לדעת אותו (כמו ש"יברא אבן שלא יכול להרימה"). שזה דומה לדעת הפילוסופים. הרב פריימן מציג זאת כאילו הקב"ה מונע מעצמו לדעת (או שוכח). זה שונה לדעתי מאיך שהרב שרקי מציג זאת כדברים לא ידיעתיים במהותם. זה מתקשר להסבר על הרמב"ם (ראה ברוב הדעות), שידיעת ה' היא אפריורית, פנימית (את עצמו) וחובקת כל, כולל הבריאה שמשתלשלת ממנו (מה שמתחבר לרעיון של בחירה היא התממשות של רעיון רוחני מעולמות גבוהים כאן בעולם המעשה. אצלנו בחירה זה התגלות שפע מעולם עליון. אך אצל ה' גם האפשרויות הרבות של הבחירה קיימות). לעומת האדם שיש מציאות אחת לפני הידיעה ויש אחת גם אחריה, כלומר היא חיצונית לו. ידיעה פוסטריורית (נודע לי).

<u>רוב הדעות:</u>

מתייחסות לכך שזו לא סתירה, לכן אין שאלה (ויש דעה אומרת שהשאלה קיימת, אך התשובה לא). הכוונה מדובר ב2 דברים שונים. ניתן להתייחס לידיעה/בחירה כדוגמא לדברים סותרים בעולם שלנו, אך לא סותרים בעולם עליון (כמו מושגי חום וקור ועוד). ר' סעדיה גאון והכוזרי מסבירים: ה' יודע, אך זה לא משפיע על בחירתי (אין קשר סיבתי בין ידיעתו לבחירתי). ואך מסביר שה' יצר בחירה על מנת שהאדם יקבל בזכות ולא בחסד, שזו דרגה גבוהה יותר.

הרמב"ם מציג זאת פשוט כאין שאלה, כי אנו יודעים מהי בחירה אך אין לנו שום השגה בידיעת ה'. כי ידיעתו זה עצמותו. אז מאיפה לנו שזו סתירה. במיוחד אם הוא מעל הזמן, אז כל הבחירות "נעשו" כבר. אם כי דבר זה

מקשה עליי, היות ועבורו כל הבחירות נעשו כבר. אז למה אנו צריכים להיות בתוך הסרטת סרט שכבר נעשה? זה נראה מיותר. כי גם אנחנו יכולים לחוות בחירה מתמשכת בצורה מיידית.

מה שבכח ומה שבפועל הכל כלול אצלו. לעומתנו שיש אצלנו הפרדה, בזמן, שאנו ממשים בחירה בהווה (העבר בפועל, העתיד בכח), אצלו כל הזמן פרוס לפניו, ואין דבר נסתר ממנו. אפשר לראות זאת גם כשהתשלשלות בעולמות, בעולם עליון הכל ידוע, עד שמגיע אלינו ומתגלה דרך הבחירה.

רמ"ק (חכמי הקבלה): הידיעה היא אור (שפע אלוהי) ובחירה זה כלי (מצד הנבראים), לכן אין סתירה.

הרמב"ם בעצם מציג 2 דברים לא קשורים ביניהם, (אם כי בסוף הכל אחד/קשור...) ככה שאפשר להסתכל על המציאות/התורה ב2 מישורים בת"ל (באופן עצמאי, כשרק אחד נכון). כגון אם מסתכל לפי ציר זמן או הפוך (לכתחילה אתה בעל בחירה מבחינתך לגמרי, אך בדיעבד הכל זה רצון ה'). הרב קוק מוסיף שמעבר בין 2 ההסתכלויות הללו תלוי בתשובה: לפני שעשיתיה אני בהיבט הבחירי ואשם, אחריה: הכל היה צפוי ואין חטא. כלומר מתקשר לדעה שהיבט הידיעה הוא רוחני עליון לעומת בחירה שמשתלשלת לעולמנו הנמוך. לכן מימוש הבחירה כפי שהזכרנו לעיל מעלה אותנו לרמה רוחנית גבוהה יותר. אולי אז אפשר להגיד: טבע הכי נמוך, והוא חוסר בחירה, ואז בחירה בטוב הופכת לידיעה שזה כבר מהעולם העליון יותר. נברר עוד דברי הרב קוק:

כשאדם חוטא הוא בעולם הפירוד, ואז הרע/עבירה עומד בפני עצמו והוא מזיק (ויש חיבור בין מעשה ורצון) והאחריות על המעשה רובצת על האדם כי עשה זאת מבחירתו (ואין מה לחפש אשמים אחרים). אך כשעושה תשובה הוא מנתק את רצונו מהמעשה, שנשאר לבדו, כלומר חוזר לרשות הקב"ה (ולכן האחריות גם עוברת לה'), מתחבר לחשבון המורכב של ה', לעולם האיחוד, ואז הכל מתאחד ואין שום רע כלל, אלא להיפך – מצטרף לטוב וזדונות נעשים לזכויות.

רעיון אחר (קבלי) מחזק את זה: אגואיזם מחזק ידיעה (אין בחירה) ואלטרואיזם (לזולת) מחזק בחירה... לפי הבחירה מתחילה ברגע שאדם מתוודע לאגואיזם שלו מול סביבתו, שזה לפי היהדות מתחיל בגיל מצווה.

עוד לפי קבלה בסוד יש בחירה זהירה בין הזדהות החוויות העוברות על האדם – האם הם מה' או לא (הזדהות עם החוויות בנפרד), ומשתלשל עד לעולמנו כבחירה חופשית רחבה. לכן לפרט יש בחירה ולכלל לא (בסוד או בעולם האחדותי).

הערה: הבחירה החופשית מתאפשרת במציאות לפי תורת הקוונטים, היות והעולם איננו דטרמיניסטי, ואין סיבתיות אלא רק הסתברויות.

הערה לגבי טיעון הבטלן: אולם יש לשים לב, שבמקרה של הבטלן הוא קיבל את וודאות של ידיעה בבחירתו מראש. אך אף אחד לא הבטיח שכך הוא המצב בפועל. הידיעה האמיתית עבורנו, יצורי הזמן, היא רק לדיעבד. תפיסה שהכל ידוע כבר מראש, אכן מעוררת עצלנות וייאוש מלפעול בעולם, והופך את הכל לדטרמיניסטי. זו גם בחירה שאדם יכול להחליט לעצמו. להסתכל על "הכל ידוע מראש" כתירוץ לעצלנותו. אך בחירה אחרת היא להאמין שהכל בידיו, ויש לו בחירה חופשית לגמרי במסגרת הנסיבות, כשהכל יהיה "ידוע מראש" רק בדיעבד.

כמו שתיאורים שליליים אמורים להילחם בהגדרת ה', כך גם בחירה חופשית היא כן וגם לא קיימת, שזה מתקשר לתורת הקוונטים (דעות רבות מתקיימות בו זמנית). למשל, אפשר להסתכל על כל דבר רק מצד בחירה או רק מצד ידיעת ה'.

ככל שמתקרבים לה', רואים יותר את גדולתו ואת אפסיותנו ביחס אליו, כמו שאמרו משה ואברהם. ואכן הבחירה חופשית מראה שבכל מקרה הכל רצון ה'. אבל האבות הקדושים הראו שהם סמל ואור של אידאות. ביצעו את תפקידם עד תום. אבל באמונה חזקה גם בעצמם, הם עשו את כל מה שביכולתם, מצידם להוציא את כשרונותיהם, כוחם וכל מה שבם – ולמרות זאת הבינו שהם כלי וחלק מפאזל ענק.

עדיין אחרי כל המחקר שלי על הבחירה, לא נגעתי בעומק השאלה שלי – למה אדם בוחר ברע, ואחר בטוב. אם כי אפשר להגיד שהכל יחסי עבור כל אחד לעצמו. אפשר מצד אחד לומר שאנחנו לא רואים את הרוב, ובטוח לא את תהליכי שרשרת הבחירה הפנימיים, ככה שאולי אנו טועים בהרגשתנו כלפי הזולת, ובסוף כל אחד ומקומו הוא – היא פונקציה מאוד חזקה של בחירותיו, עם כמובן התחשבות בכל הנסיבות האישיות של כל אחד...

הרב ראובן פיירמן: לפעמים העתיד כיעד הוא זה שמושך אליו את ההווה, וזה מסביר אבולוציה והתפתחות אנושית... תשובה היא גם כזו: עשייתה משנה את מציאות המעשים של העבר, כלומר חוזר לעצמי האמיתי. דרך אחרת להסביר זאת – ע"י רעיון ההשתלמות – המציאות השלמה כבר קיימת (עתיד), אלא שהיא מתממשת בהדרגה. כך גם בעצם ה' ובפרט אני, מתגלה ויוצא מהכח (הפוטנציאל) אל הפועל. רעיון זה מבוסס על יקיר אהרונוב: מדבר על איך שפיזיקה התשנתה כשהסתכלה (ביצעו ניסויים) על תחומים חדשים, כגון: יחסות הסתכלה על מהירויות גבוהות וקוונטים על חלקיקים זעירים. תחום נוסף שמציע זה מח (ניסויים: המח שלנו), ששם קיימים לטענתו 3 חיכוכים בין הפיסיקה הקיימת להתנסות (האישית) במח: חווית חופש (לא דטרמיניזם ולא חופש אקראי חסר תועלת כמו הסתברויות קוונטיות), חווית זרימת זמן (למרות שלפי יחסות הזמן הוא מימד נוסף למרחב, ציר שכבר הכל קיים בו עבר,הווה,עתיד), וחווית המאורעות שקורים בטבע (לעומת שרדינגר שיש סופרפוזיציה של מאורעות סימולטנית. שאין אפשרות אחת מתממשת כמו שאנו חויים, אלא כל האפשרויות חיות זו בצד זו).

הוא מציע שלחוסר דטרמיניזם/בחירה חופשית יש תועלת, ולא סתם אקראי, זה בעצם שילוב של השפעות על ההווה, לא רק מצד העבר, אלא גם מהעתיד, אולי סופרפוזיציה של שניהם. לדעתי: ואז אולי מה שנראה לנו שדטרמיניזם חייב להתקיים רק מעבר להווה, מתבטל בקוונטים דווקא בגלל עובדה זו. ש"נראה" לנו שיש אקראיות, אלא שזה רק בזרימה החוויתית שלנו מהעבר להווה, כשבפועל זה אולי כן דטרמיניסטי (או נקבע) אחרי שעבר ביחד עם עתיד קבעו אותו, את ההווה. הוא נותן דוגמא של 2 חלקיקים זהים שאחד מתפרק אחרי שניה ואחר אחרי חודש, לכאורה סתם אקראיות. אך אולי העתיד חושף לנו שהחלקיקים היו שונים מלכתחילה. זו פרשנות אחרת. יכול להיות שככה ה' שולט על העולם, בעזרת העתיד (או כמה שחשבתי אולי נכנס בתוך האקראיות הקוונטית..). נחזור לפיזיקה: הוא אומר שתופעות אלו קורים דווקא במערכות מורכבות, כמו המח, ופחות במערכות פשוטות כמו חלקיקים, ואולי בגלל זה לא רואים את זה שם (אלא רק אקראיות..). בדיון פה הוא מתווכח בעצם האם החלק הרוחני (של הרצון החופשי) יכול להיכלל בתאוריה פיזיקלית (שאמורה בדר"כ לתאר רק חומר) כוללת או שלא.

כאן אחד אומר שכל דבר שהוא "בחר" יכל לחשוב אחורה ולמצוא את הסיבה לו, אלא שזה עובד רק בדיעבד, חוץ זה שהוא בטעות חשב שהבחירה היא ב"חופשי לעשות מה שבא לי", אלא שזה בין הטבעי/סיבתי לבין הנשמתי, למי אני מזדהה (לגוף או לנשמה)..

קישור לאלול/סליחות:

מדהים שבהשגחה פרטית שמעתי הרצאות בנושא הנ"ל, וממש סמוך לזה שמעתי הרצאה על הכנת חודש אלול מהרב אריה נווה, וזה מתאים בדיוק לזה! הוא מסביר מה זה באמת סליחה, מה שמתקשר להסתכלויות סביב התשובה הנ"ל - שצריך להבין שבדיעבד אין טעויות והדברים היו אמורים לקרות, אלא שאני טעיתי בפרשנות המעשים שלי, ולא הבנתי את ה'. על הכוונות שלי אני מצטער, לא על המעשים. אם משייך מעשים לעצמי, זה אומר שיש 2 רשויות, ה' ואני, ח"ו. וזה הכוונה להתבטל, להבין שאני טיפה בים ולא אני שעושה. יש להגיע להבנה שהכל מבחוץ אולי נראה רע, אך בעצם זה טוב (מתקשר להשתלשלות הטוב והרע בעולמות אבי"ע). ולכן על הכל צריך להודות. כמובן שכל זה בדיעבד, אם חטאנו. אך רצוי כמובן לא לחטוא מלכתחילה. באותו אופן יש לסלוח למי שחטא כנגדי. זו עוד סיבה להעביר על מידותיי. כלומר זה מתקשר גם לעקרון לחפש זכות על מעשים רעים - שני עקרונות אלו הם יותר מרק דרך טובה והגונה לחיות, ולהרגיש שככה צודק. אלא זה נדרש מאיתנו כי המציאות היא כזו ואנחנו אלה שטועים: יש להעביר על מידותיי לא כדי שאהיה צדיק או גיבור כי עשיתי את זה, אלא כי זו הפרשנות הנכונה של המציאות. אין מה לכעוס או לפגוע בחזרה כשמעליבים אותך, אחרת אתה מאמין שזה לא רצון ה'. באותה מידה חובה לחפש זכות על חברך, לא כדי לראות טוב את העולם, אלא כי אנחנו עקומים ומפרשים

רע, והאמת היא שבאמת יש זכות ואפילו הרבה כאלו, אלא שאנחנו בגלל ניחותינו נאלצים לחפש אותה, אבל זה לא זכות שאנחנו ממציאים כביכול, אלא מוצאים - מה שקיים באמת.

בחזרה לרעיון שלנו - זה חטא להיות עצוב. ובמהלך מחשבתי הנ"ל הופכים זדונות לזכויות, וזה בעצם תהליך של תשובה מאהבה. ולא באמת לגשת בפועל ולבקש סליחה מכל מי שפגעתי. זה אולי ראוי אך לא זו הכוונה.

מתוך שבועון שנשלח אלי למייל, כרמלית, גיליון 156, פרשת בשלח תשע"ב: הרמב"ם: "האותות כולם, אע"פ שהם שינוי טבע של מצוי מאחד הנמצאים (הניסים משנים את חוקי הטבע של נבראים), אך טבע בני אדם לא ישנהו האלוקים כלל על דרך הנס... כלומר: מהות האדם היא לבחור, לבחור בדרך הטובה וכך לבנות אישיותו. אין כל משמעות לתורה ללא בחירה, אין כל משמעות לחיי אדם ללא בחירה, שהרי ללא בחירה האדם אינו שונה מבעלי חיים או כל שאר הנבראים. אדם שאינו בוחר הוא אדם מת! מסיבה זו, הקב"ה עושה לעתים ניסים ונפלאות המשנים את חוקי הטבע, אך לעולם אינו עושה ניסים המשנים את בחירת האדם. לכן הוביל הקב"ה את עם ישראל במדבר ,שם היו להם אתגרים גדולים ומשעמדו בהם בנו אישיותם והשיגו מעלתם.

עוד רעיון נחמד שקראתי במגזין 296 של כרמלית, פרשת נח, שיצר הרע בעיקר תוקף איפה שאמת התורה לא ברורה לבן אדם ב100%. כלומר איפה שיש ספק הוא נכנס. כלומר בהקשר של הנאמר למעלה, אפשר להגיד שבעולמות עליונים אין בחירה אבל בתחתונים יש. לכן, התאמצות האדם להתקרב לאמת בכל דבר, מפחיתה מגודל הבחירה שיש לו מול היצר, עד שמגיע ל100% ידיעה ואז שם היצר כבר הפסיד לגמרי. אולי אפשר לקשר את זה לקוונטים. שברמה כללית העולם נברא עם בחירה חופשית. אבל הקטנת הספק מקטינה את מידת הבחירה...

פסח

רעיון ששמעתי מהרצאת הרב פיירמן, הזכיר מה שחשבתי כבר הרבה זמן, על להט החרב המתהפכת ששומרת (ע"י יצירת אשליה - חרב מסתובבת נראית כמו עיגול) על הפנימיות המוסתרת בתוך עולמנו, אבל לא מונעת לגמרי, אלא רק למי שהגיע זמנו. זה כמו שחשבתי על מידה כנגד מידה ביחסנו לתורה וליהדות. שמי שמזלזל בדברים האלו אז הוא יקבל (כעונש) את מה שהוא חושב עליהם מלכתחילה. כלומר זה כמו מומו במומו פוסל - מה שהיהדות נראית לך, העונש הוא - שזה גם מה שייראה לך, או כמו "בדרך שבא אדם בוחר מובילין אותו". כלומר לפי מידת הכבוד והיראה שלך - ככה גם הדברים ייפתחו לך בהרצאות שאתה שומע או לא ייפתחו. כלומר אין כזה דבר אדם מזלזל, יושב ושומע הרצאה ופתאום יוצא ממנה נרגש ונפעם מהחידושים שקלט שם, כי לא מגיע לו, הוא לא זכה בזה. אם הוא חושב לפני ההרצאה שאלו שטויות, אז הוא ימשיך לקבל ולראות שטויות גם אחריה. בכוונה. כי כל זה עובד לפי פעולה-תגובה, או שפע מלמעלה לפי מעשייך מלמטה. אתה קובע את זה, זו הבחירה החופשית. לכן צריך להיות זכאי ומוכן לדברים האלו, אחרת רוחניות לא עובדת, היא עובדת רק כפונקציה של השקעתך.

דבר נוסף, הרב מסביר על "צפון" הסימן האחרון של ליל הסדר, שהוא בעצם כמו צופן שמצד אחד מכניס אותך מצד שני מונע ממך להיכנס, כמו להט החרב המתהפכת. הרעיון היותר עמוק, הוא שבעולמנו הצד העליון הוא השכל, אך בעולם רוחני, בעומק, הצד הרגשי כשהוא טהור (השכל מגביה אותו) - הוא יותר גבוה משכל (אולי כי שכל הוא מוגבל...), והצד הכי תחתון של זה, שמוכר לנו, זה המצפון, שלפעמים עוצר אותנו או אומר לנו שבלי קשר לשכל, צריך לעשות/לא-לעשות משהו.

בהמשך להרצאתו, העולם הזה הוא לא השקעה חד פעמית, אלא תמידית, רצו ושוב, כל הזמן העולם החיצוני בולע אותך, ויש להתאמץ לצאת ממנו ולראות את הפנימיות, ואז שוב חזרה. זה המאבק התמידי והבלתי פוסק עם היצר הרע, וזאת על מנת שכל רגע בחיים האלו יהיו בעלי צורך ומשמעות, שתתקדם ברוחניות. בדומה לכח הכבידה שכל הזמן עובד ולא פוסק, דורש ממך תמיד להפעיל שרירים ולהתאמץ כדי לנוע ולעשות משהו.

הבחירה היא גם איך לפרש את המאורעות, האם לכוף לכף חובה או לזכות. האם לפרש מהצד החיצוני או הפנימי.

ובהמשך לסדרת ההרצאות של הרב בנושא מדרשים, בפתיחתם הוא חוזר ואומר שמדרש הוא המצאה גאונית, ואולי אף אלוקית, כמו שאמרתי פעם, כי הוא מצליח לאגוד בתוכו הרבה מאוד פרשנויות ופנים, בכל רבדי הפרד"ס. בניגוד לכל מה שאני כותב לעיל, כשאני לא מביא משלים או סיפורים והמחשות ודוגמאות, אלא רושם ישירות את הסוף פסוק, ואולי זה גם החסרון שבדבר. כי לפעמים צריך הדרגתיות כשאתה יורד (כמו בסולם) לעומקם של דברים, לא תמיד טוב לקפוץ ישר למים העמוקים, אז צריך משהו קליל ופשוט בהתחלה. מעבר לזה, אולי הפשט הוא כמו המכנה המשותף לדעות הרבות שלכל אחד מאיתנו יש, על מנת שנתכוונן יותר נכון למה שהמדרש או האומר מנסה להעביר. ואולי בלעדיו קשה באמת להכנס למסר המדוייק שהכותב התכוון אליו. יותר מזה, הרב מבהיר ע"י "האוחז בספר תורה ערום - נקבר ערום", שאי אפשר רק פנימיות ללא החיצוניות (של התורה, שזה הפשט), ולהיפך גם אי אפשר. כלומר כמו תמיד צריך אחדות ולא בחירה של פן אחד. ככל הנראה הכוונה היא שהעולם הזה הוא לא איזה בדיעבד, שנברא לצורך עלייה רוחנית בלבד והעולם הבא הוא זה שחשוב באמת, אלא כמו שהרב אמר שהכל תלוי בקליטה - הכל קיים כאן ועכשיו, כל העולמות, הכל, אלא זה תלוי בקליטה שלך. ובקליטה ראשונית בעולמנו אנו פוגשים את החיצוניות, ובשינוי קליטה אפשר להגיע לשאר העולמות.

ז"א עולם זה הוא חלק מהכל ונדרש לא רק בשביל דברים אחרים אלא בזכות עצמו, על מנת שרעיונות רוחניים עמוקים יקבלו ביטוי ויתממשו בעולם החומרי והחיצוני. כלומר התורה אמנם מתחילה מהפנימיות, אך לא נעצרת שם אלא מתפשטת עד החיצוניות, כולל אותה. והחיצוניות נדרשת, על מנת שנבין ונקלוט את התורה עד הסוף. לא רק רעיונות עמוקים צריך, אלא לראותם גם בעולם הזה צריך. דווקא ע"י עולם זה אפשר להגיע לרוחניות נשגבה.

וזו הסיבה כנראה לחטא האדם ה1, שמקודם הכל היה אחד, וכשחטא מתוך רצונו לעבוד את ה' יותר קשה, קיבל מה שרצה, וכעת אנו צריכים להתאמץ כדי לאחד דברים אלו, ע"י רצו ושוב הנ"ל, או "7 פעמים נפל צדיק וקם".

תיקון העולם ע"י קידום המדע מתקשר לתיקון חטא הנ"ל, כי אולי זה שאנו חוקרים ומתייגעים להבין את הנהגת ה' דרך עולמנו, זו העבודה הקשה יותר שביקש האדם ה1, כלומר לעבוד כשיש יותר מיסוך, כשהקשר הוא פחות ישיר, ולמצוא דווקא בהעלם את ה', מה שקשה יותר...

בעצם אפשר לפרש את "סוף מעשה במחשבה תחילה", להגיד שזה בעצם רצון ה' - שאת מה שמגיע אלינו מלמעלה ניישם ונממש כאן למטה, בתחתונים, איפה תשוקתו (מה שמסביר שהלמטה יותר חשוב מהלמעלה).

כל זה גם מסביר את משמעות ההתפתחות ההיסטורית שהסברנו הרבה פעמים, ההתבגרות שמתחילה מכך שהכל מגיע מלמעלה, ודואגים לנו כמו תינוק, והתורה מגיעה מהר סיני. כל זה מתפתח להעביר לנו את ההגה כמה שיותר, פחות ופחות הדברים יגיעו מלמעלה, ויותר יגיעו הדברים מלמטה, מאיתנו, מחיינו, תורה תצא מציון ודבר ה' מ-י"ם (מחיינו).

דבר נוסף, שהמשפט "סוף מעשה במחשבה תחילה", גם מסביר את כיוון הדברים, שמעשה הוא הסוף של המחשבה ולא ההיפך, כלומר יש להשפיע רוחניות למעשה ולא הפוך. "ירגיז יצרו.." - כלומר ישליט היצר הטוב על הרע. מצד אחר אפשר גם לפרש "סוף" כביטוי של משהו אינסופי (מחשבה) שיגיע לידי ביטוי בעולם סופי, וזה הביטוי הכי נעלה, כי כמה שרוחניות יכולה להתבטא בדבר גס וחומרי, זה יותר "הישג". זה מתקשר לפירוש "קריעת ים סוף" של הרב פיירמן, שיציאת מיצריים (ממלכודת החומריות בעולמנו) היא ע"י קריעת מסך השקר של החומריות והסופיות.

10 המכות מתחלקות ל5 אותות (ארציות) ול5 מופתיות (שזה בשמיים). להראות את שליטת ה' בכל ההוויה. ואולי גם מקביל ל5-5 של 10 הדיברות בין אדם לחברו לעומת בין אדם למקום.

10 המאמרות בבראשית הראו לאדם שכביכול אפשר בלי הקב"ה, כי הכל עובד על כביכול אוטומט, לכן באו 10 מכות במצריים להראות שזה לא על אוטומט, כדי לחזק את האמונה. בכלל ניסים כמו קריעת ים סוף והמכות, עובדים לפי כלל שה' מעוניין שמציאות הטבעית שדורשת מאדם מאמץ כי זה לטובתו, מבחינה מוסרית, ולכן ניסים נדירים, וגם באים רק אחרי שאדם עשה את המקסימום.

עוד רעיון יפה, שהביא הרב שניאור אשכנזי: למה קשה פרנסה וזיווג לקב"ה כקריעת ים סוף? כי אכן הוא מתכנן לנו הכל, זיווג ועבודה, אבל לאדם יש תוכניות וציפיות ורצונות, והוא לא רוצה להשתחרר מהם, לא מוכן לשחרר את שליטתו בחייו, ולתת לה' להוביל אותו למה שהוא צריך ולמה שראוי לו באמת. לכן בקריעת ים סוף היו 4 כיתות שכל אחת סברה משהו אחר, אך אף אחד לא סבר פשוט ללכת לים שזה מה שהתבקש פשוט. כמו כן, יש גם רעיון שהיה צריך לשנות את הטבע של הים שייפתח, ככה גם קשה לשנות את הטבע של האדם, כשצריך להכיר באדם אחר, ורצונות אחרים..

דבר מדהים שהתחדש לי, שה' ברא קודם את האין ואח"כ את היש. כי לפעמים אנו חושבים ש"אין" זו ברירת המחדל (כמה שהכל לא מובן מאליו!). שואלים "למה יש משהו? למה שלא יהיה כלום?" זו שאלה עתיקה שלי. אלא ש"בריאה" היא "חוץ", יצירת מקום פנוי מה'. קודם כל צריך שיהיה העדר כדי שנוכל ליצור משהו בכלל. אותו רעיון משתלשל לכך שחושך הוא העדר של אור, ורע הוא רק העדר של טוב (אותה פעולה ב"סור מרע ועשה טוב"). עבודתנו צריכה להילמד מטבע האור, שהוא חשוך/שקוף בעצמו, ורק באינטרקציה עם עינינו אנו קוראים לו "אור". באותה מידה עלינו להפוך חושך לאור ע"י הסתכלות נכונה (להפוך רע לטוב). כנ"ל שינוי מחשבתי הפרדתי לאחדותי, כמו היחס לאנשים שונים מאיתנו. לפי משל האור והחומר שאור הוא שקוף ולא נראה בחלל ריק מחומר אלא רק באינטראקציה עם חומר, ככה גם ה' אינסופי במובן של חסר תבנית ואת הופעותיו ניתן לראות רק באינטראקציה שלו עם העולם או האדם.

הכל ניתן לסכם בפסוק "יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ, עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע; אֲנִי ה' עֹשֶׂה כָל אֵלֶּה":

אין (העדר)	חושך (קדם לאור)	(היום מתחיל מ)ערב	בריאה	רע (צרות, מצריים)	פירוד
יש	אור	בוקר	יצירה	טוב	איחוד (שלום)

עוד עניין: תשרי לעומת ניסן. תשרי זה העולם הטבע, ששייך לכל הברואים לכן תשרי זה של כל בני האדם, כולל האדם הראשון כמובן. אבל ניסן מלשון נס - זה דילוג ופסיחה, וזה חידוש מיוחד לישראל. כלומר קבלת רמה רוחנית מעבר להשגתיינו ומעבר למה שמגיע לנו. כלומר זה עולם מעל הטבע (כמו הניסים שבו). אבל כמו בכל חג - זו רמה רוחנית לפרק זמן קצר, כדי שנחווה ונכיר אותה על מנת שיהיה חשק ורצון להתקדם אליה אח"כ בכוחות עצמינו. תשרי זה "אני לדודי" מלמטה-למעלה, וניסן "דודי לי ואני לו" - הקב"ה בכבודו ובעצמו מתגלה, יורד למ"ט שערי טומאה ומושך אותנו, מה שמרמז "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים", כל יציאה מכל מיצר הוא בעצם לא בכוחותיינו, אלא צריך אותו (משהו חיצוני). גם פה יש 2 קצוות: טבע/תשרי/תמידים לעומת עלטבעי/ניסן/מוספים - כלומר הוספת קומה מעל הטבע הרגיל.

עוד הבחנות: בוקר (ביקורת) ברירות ואור, לעומת ערב (ערבוביה), ערפול וחושך.

עכשיו שבוע לפני פסח 2021: הרב אריה נווה מדבר על כמה חשוב להבין שאנו צריכים להידמות ולהידבק בה', שזה אומר להיות כמוהו אינסוף, כלומר חסר תבניות. לשבור כל הזמן תבניות שקיימות בתוכנו. שזה הרגלי תגבוה למצבים שונים בחיים. כאילו טבלת התנהגות של איך להגיב למצבים שונים. זו משמעות חשובה של יציאת מצריים. זה היכולת לא להתרגש ולהשתגע מכל מאורע ומצב שאנו נקלעים לתוכו. צריך לדעת שכל דבר כזה רק מעורר בנו תבנית, ועלינו סך הכל לשים לב לזה, שזו תבנית, והתפקיד שלנו זה להתעלות מהתגובה המיידית והאוטומטית, ולהגיב בצורה רגועה, ולא לקחת ללב, לא לכעוס, לא להתגאות ושאר הרגשות והתגובות, אלא לדעת להירגע.. הכל אחדות פשוטה, ועלינו "להיזכר" בטבע הרוחני שמעל תבניות והגדרות, ואופי ותכונות שסיגלנו לעצמנו במהלך החיים, לדעת שאנו גמישים לגמרי, ויכולים בכל עת להיות מחוסרי כל אלו או מעליהם.

פסח 2022: תשרי = תחילת ההריון, דין, תשובה מיראה (זדונות הופכים לשגגות); ניסן = 9.5 חודשים אחרי ראש השנה, זה סוף ההריון, רחמים, תשובה מאהבה (זדונות הופכים לזכויות). גם יש הקבלה בין חגי תשרי (א תשרי, יום הכיפורים, סוכות, הושענא) לחגי ניסן (ראש חודש, קשירת השה, יציאת מיצריים ושביעי של פסח).

כמו כן, יציאת מצריים התחילה מתשרי שאז פרעה הפסיק את עבודתם.

ל"ג בעומר ושבועות

ישנו מוטיב חשוב שחוזר על עצמו בל"ג בעומר, לגבי התבטלות, ביטול העצמי. כמו שמשה רביינו היה צינור נקי מעירבוב אגו ואת עצמו כדי להעביר את התורה כפי שהיא ללא שינוי, כך נאמר על רבי שמעון בר יוחאי, שהתנהג כמותו (ובעצם נרמז גם לגלגולו ותיקון שמשה רבינו לא עשה. משה רבינו העביר את התורה הכללית ואילו רשב"י העביר את התורה הפרטית). הרשב"י בעצם גם הוא יוצר חיבור בין גבוהים לנמוכים, וככל הנראה זה תפקיד האדם העיקרי, אלא שכעת הוא מוריד לארץ לא את התורה הכללית אלא את תורת הסוד והצד הפנימי של התורה. אפשר לשים לב כמה רשב"י נהג באותה מידת התבטלות כמו משה, כשבהתחלה נקרא רבי שמעון בר יוחאי (בן של מישהו), ואח"כ כבר ראשי תיבות בלבד: רשב"י. אותו רעיון מופיע בבחירה חופשית של האדם: הרמב"ם אומר שלפרט יש בחירה, אך לכלל אין, כלומר ככל שאדם מתחבר לנשמתו ככה מתחבר לכלל ישראל ואז בעצם הבחירה הפרטית נעלמת. ניתן לשאול באותה מידה האם עצם אברהם אבינו ומשה רביינו הם נשמות מיוחדות שהצליחו איפה שאנשים אחרים לא הצליחו, או שהם פשוט הופעת ה' מתוכננת מראש, להופיע דרך הדמויות הללו, ועצם ההדגשה על ביטול המשמעות העצמית מעידה על כך?

אפשר לשים לב שבלג בעומר יש מעבר ממידות דין למידות רחמים, וזה גם מתבטא בביטול האבלות (אולי גם דומה במקצת למעבר בין י"ז בתמוז לא באב ואז עד לט באב).. המעבר הזה הוא גם סוג של "אמצע" בין 2 מידות קצוניות. ולכן החשיבות לחבר בין קצוניים שהזכרנו לעיל. כמו כן, אחרי שעברנו על כל הקצוות בספירות - בשבועות יש את החיבור של כולם. כלומר שוב רעיון האמצע, הפעם בהקשר של שבועות ופרשת במדבר.

פה הרב מדבר (בהקשר של לויים בפרשה במדבר) על כך שכמו הרמבם - דרך האמצע, שזה לא ללכת לקצוות אלא דווקא באמצע, זה הכי קשה (גשר צר מאוד), ככה ה' רוצה, שנשלב גוף ונשמה ביחד, השפעה וקבלה. כגון: ראובן, שמעון ולווי (ליווי, חיבור) באמצע. כנראה הרעיון היה להעביר אותנו בדבר הקיצוני ה1 ואח"כ הקיצון ה2, ואז המטרה להגיע לאמצע של שניהם, שזה לא ממוצע אלא אמצע הכולל את הקצוות. כלומר ה3 מכיל את 1 ו2. ופה באותה פרשה, יש את חשיבות רעיון ה3: 1 זה דיקטטורה, 2 זה מחלוקות, 3 בא ומכריע ביניהם: יצור ביניהם שיתוף פעולה. פשרה. כמו בין קודש לחול. כנ"ל בשבועות שדווקא אז מבקשים לאכול טוב - למה על מנת להוציא את התורה לחיים ולחבר אותה אליהם. לעומת זאת, גויים בין אם נוצרים או מזרח רק קדושה, או חילונים רק חול. וזה גם בכל מה שקשור להבדלים בין דתות ובין מערב ומזרח שכעת ארחיב עליהם (לסדר/תמצת כפילויות בפרק זה):

רעיון ששמעתי פעם מהרב שרקי ואהבתי, זה שעם ישראל הוא סוג של אמצע או ממוצע בין האנושות הקיימת. כגון: במפה היא נמצאת גיאוגרפית בין המושגים "מזרח" ומערב". מזרח שמתאפיין ברוחניות יתר/בלבד וניתוק מחומר, לעומת מערב שמתאפיין בחומרניות ומתירנות בלבד וחילון וניתוק מרוחניות. אז יהדות מלמדת שזה וזה לא נכון. הדבר הנכון היא לתת תפקיד לכל הדברים בעולם, שזה למשל: לקדש את החומר. דבר אחר שאיסלאם היום הקדוש שלו זה 6, ושל נצרות 8. היהדות: 7. 6 זה רק החומר שפה, לעומת 8 שזה מעבר לעולם הזה (8 מתייחס לכך שהם מאמינים שהמשיח כבר הגיע וזה העולם אחריו). אז היהדות משלבת:7, את החומר (6) עם תוכן (1). כמו כן, הנצרות דוגלת באהבה וחסד בלבד, לעומת איסלאם – דין ויראה. והיהדות דורשת את שניהם. "מחזיקה את החבל בשני קצותיו". דבר אחר ששמעתי זה מושג הזמן במערב הוא קצר ודחוס וכל הזמן צריך לנצל אותו. ובעצם אין זמן לרוחניות או לעצירה מהחיים, להתבוננות. לעומת מזרח שמתאפיין שהכל לא דחוף ויש זמן בלי סוף לרוחניות. מעין תפיסת הזמן בנצחיותו. אז גם פה אחריות היהודים היא כן למלא את החיים הרגילים בפרנסה ועשייה בתוך העולם, ולכן כן לנצל את הזמן (6 ימים בשבוע למשל ניתנו לשם כך). אך מצד שני נדרשים מאיתנו הפסקות ועצירות לשלב רוחניות בחיינו (זמני תפילה, התבודדות, שבת וחגים) .

כמו כן, נצרות מדדה את ה' ביחס למוסר האנושי, לכן מייחסת לו חסד ומוסר, ואילו איסלאם חכמה וגבורה. שניהם בהסתכלות חיובית, לעומת אתאיסטית שגבוהה משניהם, שמסתכלת על ה' בשלילה. כמו כן, נצרות מתרכזת יותר בהיבט הבחירה החופשית (גן עדן וגהנום) לעומת איסלאם שיותר בהיבט ההשגחתי (שהכל מלמעלה).

עוד הבדל: יסוד הדטרמיניזם/פאטאליזם מול בחירה חופשית, שמתבטא למשל במערכת החינוך (יכולת לרכוש השכלה והאמונה בשינוי) המפותחת הרבה יותר במערב מאשר במזרח. זה מתקשר לכך שמערב לוקח יותר את "כוחי ועוצם ידי" בצד של הבחירה החופשית, לעומת המזרח שתולה בכך ש"הכל מה'", כלומר לוקח יותר את הצד של שליטת הקב"ה במציאות. שתי גישות שוב הן הקיצוניות, ולכן נושא הבחירה והידיעה ביהדות משלב את שניהם יחד.

וזה הרעיון של פרגמטיות ועבודה זרה. גוי תופס חלק ולא את השלם כמו ביהדות. וחלק זה לא שווה כלום.

מעניין שאפלטון ויוונים מרבים לשים את חוש הראייה כראשון בחשיבותו ואילו פילוסופים מוסלמים שמו דווקא את השמיעה. ובכך דומים יותר ליהודים כמו ספירה לפי שמש לעומת ירח. מזרח ומערב וכ"ו.

עולם היצירה שייך גם לגויים וזה הראייה של קאנט. לעומתו עולם הבריאה שייך לנשמות ישראל, לשמיעה ולנבואה ושם יש חידוש (כמו לבנה). עולמות אבי"ע קשורים להשגה. מכאן ההבדל בין רמות הכרה שונות בין אנשים. כמו שהכל קיים כאן ועכשיו לפי הרב פיירמן וזה תלוי רק כמה אני קולט.

עולם יצירה הוא מפגש בין מלמטה למעלה של גויים והפוך מעולם הבריאה של יהודים. ואילו עולם הבריאה הוא מעבר מחשבה אלוקית מאצילות מאין ליש שזה היצירה. עולם היצירה הוא עולם של צורות, אידאיות, מלאכים ושל ראייה. עולם הבריאה הוא של חידוש ומקור הנשמות, של השמיעה. בעצם עולם הצורות היא הכוונה שאנחנו רואים לא את החומר אלא מסיקים לגבי צורתו האידאלית. למשל אנחנו לא רואים שולחן אלא את אידיאת השולחניות בשכלינו. זו ההפשטה שמתבצעת בשכלינו.

עוד הבחנה בין יהדות נצרות ואיסלאם: סבל של הפער בין מחשבה בה' בדרך השלילה שהוא נבדל ורחוק מאיתנו ולא ניתן להשגה כמו חור שחור שאפשר לראות רק את גבולו וזה היחס של פילוסופיים איסלאמיים, לעומת דרך החיוב שזו הרגשת החיים והחיבור הריגשי שמתבטא במידת האהבה בנצרות. ביהדות יש מושג הקודש שלו 2 פנים: ניבדלות מצד אחד אך קודש עצמי מצד שני.

עוד הבחנה: בחסידות יש התמודדות עם כאב/אבל ע"י תהליך של הכנעה (לגעת בכאב, דיבור איך מרגיש)←הבדלה (התבוננות, שינוי/שכלול מחשבה, כשמחשבה שלילית היא חיצונית בלבד והפנימית היא טובה, פה יש פתרון לכאב, אך זה רק מתוך אמוני, בלי אמוני אין פתרון - הכל סתם)←המתקה.

הכנעה בלי הבדלה זה האיסלאם: ביטול אך בלי איך אחרי זה מתקדם בחיים.

הבדלה בלי הכנעה זה הנצרות: אין ענווה משמיים, הקב"ה הוא כאילו חבר שלך. לא מביע רגשות אלא להיות נימוסי..

"עין איה" לפי הרב ערן טמיר: נצרות ואיסלאם נוצרו עקב מעבר עיסוק של ישראל מכלל לפרט (שזה מתבטא בדתיות וקשר אישי לאלוהים, מה שמשותף גם לגויים ולכן התפשט אליהם אז). תהליך עם ישראל: יראת העונש←יראת הרוממות←אהבה רומנטית←אהבת ה' אחד.

הערה: זאת כנראה הסיבה ל"עבודה זרה" של כל שאר האומות, לעומת ישראל – כי כל אחד לוקח רק פן(ים) מסויימים מהמציאות. רק ישראל לא מבטלת שום פן, ודוגלת באחדות הכל.

עוד רעיון אמנם קצת שונה, זה בהבדל בין המעצמות רוסיה וארה"ב. שניהן מייצגות קיצוניות. ארה"ב שקר, של חיזוק הדמיון ומכירת חלומות, שהכל טוב ויופה ורומנטי. ורוסיה אמת – בצורה הכי ישירה והכי ברוטלית והכי פוגענית שיכולה להיות (כלומר אמת בכל מחיר ומעל הכל, אך רק כביכול), מאלצים אותך לקבל תאמת בין אם רוצה או לא, עוד מינקות. לשתי הגישות יש יתרון וחסרון. חסרון רוסיה – זה מוליד אכזריות, העלבה וכו בשם האמת, וארה"ב – יוצרת צביעות בשם השקר. שתי הדברים לא נכונים באופן עצמאי/מוקצן. כי אמת זה דבר טוב, אך כשאתה עושה את זה בגבולות הנכונים (וברוסיה זה כל האמת, ובעיקר כזו שפוגעת), וארה"ב – צביעות מצד

עצמה זה לא טוב, אך יש מקרים (וזה הגבולות) בהם לשקר יש תפקיד חיובי – עושה שלום בין דברים מסויימים, השראה, מוטיבציה. אם כי שקר שמתגלה יוצר דכאון, כשלון ואכזבה.

במילים אחרות: הבדל לדעתי בין 2 המעצמות ארה"ב וברה"מ הוא בכך שרוסים הם מאוד על הקרקע, אבל יותר מדי על הקרקע, (לכן חזקים במתמטיקה ומדעים) ללא דמיון ולכן גם "הורגים" כל דת, לעומת אמריקאים בדיוק הפוך – בעיקר מחזקים את הדמיון. לכל אחד מעלה וחסרון. אך כי צריך את שניהם. ללא דמיון זה אכזרי מדי, יותר מדי דמיון עלול לאכזב בסופו של דבר בנחיתה בחזרה לקרקע המציאות. אבל קצת דמיון מאפשר יצירתיות והתפתחות, לראות מעבר, אפשר מה שלא בטווח השגה.

ויש גם 2 כוחות שנאבקים ביניהם: חופש הפרט (ארה"ב) לעומת עליונות הכלל ע"ח הפרט (קומוניזם, ברה"מ).

אבל הדבר הכי יפה שחיברתי זה רעיון של הרמב"ם על שביל הזהב למידות – אמצע של הקצוות. אבל אמצע זה לא במונחים שלנו. אלא זה כולל את הקצוות ואת כל מה שביניהם. לכן זה ככל הנראה מאוד רלוונטי גם בקצוות המתוארים הנ"ל באנושות. תפקיד היהודים הוא להיות ה"אמצע" הזה (ובמקרים רבים מתוארים כתמצית האנושות). לחבר את כל מיני הדברים בעולם. עוד דבר מעניין הוא מתחבר לי לזה שהעולם הזה יצר הפרדות רבות בהרבה תחומים. רובם ל2 חלקים, אך יש גם הפרדות ליותר חלקים – שבסופו של דבר כולם נובעים מדבר 1 בעולם הרוחני האמיתי. לכן התפקיד שלנו הוא למצוא את האחד בדברים המפורדים. לחבר את הקצוות של העולם ושל החיים. בסופו של דבר עלינו להתחבר גם ביחד, בתוך הזרמים היהודיים השונים. זה מתחבר גם לרעיון שהתורה מדברת בכללים ולא בפרטים. וכמה שהיא מוכיחה עצמה להיות יותר כללית, זה רק מאמת אותה יותר. למה? כי זה מאחד יותר תחת "מטרייתה". ולכן כולם תמיד מחפשים את התאוריה שתסביר הכל. זה הכל נובע ביודעין או שלא – מהנחה שהכל אחד.

יש הסתכלות של מידתיות או מידה מסוימת על רצף בין 2 קצוות, כמו חסד ודין. ויש הסתכלות שלכל דבר יש 2 פנים: חסד ודין. כמו ימין ושמאל במח, זכר ונקבה, השגחה פרטית לעומת כללית ועוד. כגון מסירות נפש ואהבת ה' אצל מיתתו של רבי עקיבא או בשואה. זה מחזק גם את אברהם כ"פועל" שילד גם את ישמעאל שמייצג דין ו"נפעל" כמו יצחק וביטול גמור כמו המזרח (ערבים, מזרחיים...) ושיצחק הוליד את עשו שהוא בקצה השני - פועל גמור. רק יעקב תפס את האמצע. כלומר אברהם הוליד קצה אחד ויצחק הוליד קצה שני. אברהם ייצג קצה 1 אבל קדוש. ויצחק קצה שני אבל קדוש. הבנים האחרים מייצגים קצוות אלו לא בקדושה. ויעקב הוא האמצע הקדוש. אותו רעיון ביראה מול אהבה: לא להיות קרוב מדי (אהבה) אך גם לא רחוק מדי (יראה). מה שמתבטא גם בתקופות של קטנות וגדלות דמוחין (כל הזמן מוציאים אותנו מש"מ..).

עוד דוגמא לדרך האמצע זה בין בטחון להשתדלות או בין להיות פעיל לנפעל שתלוי המציאות. שוב חוזר על עצמו הרעיון שנדרש מאיתנו להידמות לה', בכך שאנו צריכים לחבר את כל קצוות המציאות בכל המימדים שבה. ולא רק לתפוס פן מסויים בה. זו המשמעות של להיות כללי. של להתחבר למציאות לאט לאט. קודם עם קרובים, אח"כ עם עם ישראל. אח"כ עם האנושות ובסוף עם הכל. (שזה המעבר מנפש->רוח->נשמה->חיה->יחידה לפי רב פיירמן).

נשמה היא כללית אחדותית. רוח זו תנועה וחיפוש זהות. לכן לבד (ללא נפש) זה שאול (רק שאלות, ללא תשובות). ברוח יש הפרדה אבל אין מלחמה אלא שלום. ונפש היא פרטית/נבדלת, אך היא מופרדת ויש מלחמה בין החלקים (בהמית ואלוקית). פה צריך להשליט את הנפש הטובה על הרעה (בגלל שכך הוא סדר ההשתלשלות).

חיזוק רעיון האיחוד של דעות רבות בעולם לתוך יהדות, שהיא הכללית ביותר: פרשת בלעם מלמדת אותנו שבלעם, מייצג הגויים מתקשה לחבר חומר ורוח, כמו עולם המערב והמזרח, זה תמיד בהפרדה, או זה או זה. זה וזה פשוט חי במקביל. לעומת היהודים שתפקידם לאחד הכל, ולכן הם מסוגלים לא רק "וידעת" אלא גם "והשבות אל לבבך", כלומר לשנות את עצמם ואת מידותיהם לפי התורה. או: להשליט את הרוחניות על החומר (לקדש אותו). עוד: "עושה שלום ובורא את הכל" מתכוון שברא ניגודים ומחזיק/מדביק אותם ע"י השלום. כנ"ל צירוף הרוחני עם גשמי ויכולת השפעה הדדית ביניהם.

"ה' הוא האלוקים" מלמד על כך שיש אחדות גמורה בהכל. ושיש קשר בין המציאות שלנו למציאות הרחוקה מאיתנו ואף בלתי נתפסת ובלתי מושגת. זה לא אמור לייאש אותנו, חוסר התפיסה הזו, אלא להבהיר לנו שבגלל שה' הוא האלוקים, אז ניתן לחפש אותו ולהתחבר איתו בכל מקום ומצב, גם במציאות הזו וכל מציאות אחרת שנהיה בה. אחרת זו תפיסה היפרדותית. של רשויות. כמו תפיסת המערב של רק המציאות פה. או המזרח של רוחניות מנותקת מהמציאות הזו. בכל מקרה הם לא מסוגלים לתפוס שיש אחדות בין הדברים. זה בעצם מושג ה"קידוש החומר" או "איסוף ניצוצות".

היהודי נדרש לעבור את העולם הזה על גשר צר מאוד. הכוונה שעבודת האיזון בחיים היא עבודה קשה, כי קל מאוד ליפול לאחד הקצוות, בכל תחום שהוא. לכן יהודי יש עליו חיוב קשה משל גוי שלא חי איזון או דרישה לכלליות אלא יכול לשבת לו בנוחיות בפרטיות שלו במיקום מסויים על כל סקאלות החיים. כפי שרואים בכל ההשוואה בין עולם מערבי למזרחי.

עוד תוספת לשילוב שעושה היהודי – בין הנגלה לנעלם. וזה לא רק בטבע ומחוצה לו. אלא זה גם ברבדים גבוהים יותר כמו טעמי המצוות וחוכמות התורה לעומת מה שנסתר מאיתנו.

מצד שני, בתחום הרוחני בלעם אף נחשב לפעמים למעל משה רבינו. איך ייתכן? ככל הנראה שזה דומה להסבר של הטבע יותר קרוב לבורא מבני אדם. כלומר דומם-צומח-חי-מדבר, והדומם קרוב מכולם, ככה גוי כאילו יותר קרוב בפוטנציאל....

בדומה לרעיון האחדות, יש את עקרון הכלליות. לפי שיחות והרצאות שאני שומע, וגם סגנונות הלבוש וההשקפות עולם של יהודים שונים ומגזרים שונים, אני רואה עדות נוספת עד כמה העם היהודי הוא תמצית האנושות ועד כמה הוא כללי. שהרי הוא מכיל בחורים שטסים למזרח ומייצגים את הפן הזה, כאלו שנוסעים למערב, ועוד ועוד. גם מגזרים שונים מייצגים פנים ואולי אף ספירות מרכזיות שונות. כמו חילונים, רפורמיים. כמו שברסלב יותר אהבה, וחרדים יותר יראה, ודתי לאומי יותר מעשה ולאומיות ועוד. וכשחושבים על זה, למה אין פשוט מגזר אחד שכולל את כולם?

במאמר "לאורו" מתואר איך יש 3 כוחות באדם: הפרטי/קודש/דתי והכי מגביל, לאומי (ישראלי) ואוניברסלי/בינלאומי והכי ליברלי/חופשי (השכלתי או הכרת האנושות). ועלינו לאזן כוחות אלו...

בעצם הכל מתחיל מחטא האדם ה1, של הפרדה. אכילה מעץ ה"דעת טוב ורע" – ידיעת ההפרדה בין טוב לרע. מושגים שמקודם היו אחד נפרדים לעצמאיים. יש עולם הפירוד כי רעיונות רוחניים שלמים לא יכולים להופיע בשלמותם בעולם שלנו, לכן הם מתפצלים, ומשימת האדם לצרף אותם. כמו פיצול האדם לזכר ונקבה, ושל בני האדם בכלל (לכן סך המחלוקות/דעות זה פנים של דבר שלם). העולם 3D זה גם משל לכך שכל דבר שאנו מסתכלים עליו תמיד יש צד שלא רואים, כך גם במחלוקות ודעות, תמיד אפשר להסתכל רק על אחת בכל פעם.

מתוך מגזין "המרכז למורשת", מאמר שלמות האדם של הרב דוד ריאחי הי"ו: הוא מתואר חלוקה ל3 ספרים שחיבר משה רבינו (ולכן איחד את כולם, כשכל אחד מייצג פן אחד בלבד):

פרשת בלעם (בלעם)	פרשת יתרו (יתרו)	ספר איוב (איוב)
בין אדם למקום (כי הוא מאוד רוחני, על אף שרשע)	בין אדם לחברו (הציע למשה הירכיה שיפוטית)	בין אדם לעצמו
התבטלות	ביניים/ממוצע	אגואיזם
שפע גמור		צמצום
ימין		שמאל

וכמו בקבלה, אז גם כאן אין קיצוניות מוחלטת לכל פן, אלא יש בתוך כל פן את כל הפנים כולם, כמו בספירות (סדר של גבורה,...) ומתחלק עוד ועוד עד אינסוף. כנ"ל ב10 הדיברות (כמו 10 הספירות), ובתרי"ג מצוות המתפרטים מתוכן.

מדע ביהדות

מתוך סרט "חוקי תרמודינמיקה" הספרדי

1) במערכת תרמודינמית יש תנועה לכיוון ש"מ: כלומר יש משהו שהוציא או יצר שהמערכת תהיה מחוץ לש"מ, כדי שתהיה בכלל דינמיקה.

2) חוק 1 תרמו' - סך האנרגיה נשמר, אך אנרגיה יכולה לשנות צורתה:.

3) חוקי ניוטון: 1 - אינרציה: זה גם ברוחניות: הרגלים. יותר מזה, הרב פיירמן אומר שזה בעצם מה ששולט על הגוף, שלא רוצה להשתנות, לכן צריך כנראה כח חיצוני מהצדדים היותר עליונים, כדי לשנות משהו בגוף.

2 - כח גורם להאצה: ברוחניות כח פנימי (של רצון) של האדם גורם לו לעשות את מה שעושה, מעבר להרגלים. 3 - פעולה-תגובה: זה בעצם 2 פנים של אותו מטבע, אך זה גם סוג של מידה כנגד מידה. המעשים שלך אמנם משפיעים על האחר/מציאות אך זה גם משפיע עליך. ומספר החינוך: בתנאי שיש רצון, פעולות משפיעים על הנפעל.

4 - כבידה: מצד אחד מסה היא מסת התמד - כמה מתנגדת לשינוי בתנועתה, ומצד שני מתארת מידת כח משיכה עליה ושלה על גופים אחרים. יוצא שהם מייצגות תמיד אותה מידה.

4) חוקי קופרניקוס: שייך להתפתחות/התבגרות האנושות, מחשיבה אגואיסטית שאני במרכז, לקבלה שיש עוד דברים במציאות חוץ ממני (שמש). אך אפשר לראות את זה כהתפתחות של המציאות בקצוותיה, עד שמגיעים לסופרפוזיציה של רעיונות, כמו שיהדות עושה: חשיבה שאני במרכז, אח"כ שאני לא, ובסוף איינשטיין עם יחסות אומר שזה וזה ייתכן ביחס לגישה המשלבת את שניהם, כי תלוי באיזו מערכת ייחוס אני.

לבדוק גם את האקסצנטריות (מעגל, אליפסה, פרבולה, היפרבולה)...באחד הסרטים של MECHANICAL UNIVERSE...

5) 4 כוחות בסיסיים: **<u>כבידה</u>** - חזק בחיצוני (מרחק גדול) שזה כנראה מייצג לכוחות טבע חזקים ודטרמיניסטיים ופועל ב"גסות" (על מסות גדולות), והכי חלש מבין כל 4 הכוחות. **<u>א"מ</u>** - חזק מכבידה במרחק קצר והוא דו כיווני, כלומר נכנס פה כבר חופש בחירה אולי. וההשפעה ניכרת בעיקר בטווח קצר. בניגוד לכבידה הוא עובר דרך חומר, כלומר פחות גס. גם בגלים א"מ יש ספקטרום החל מIR שעובר דרך חומר בצעדים גדולים עד UV וכ"ו שנכנס לחומר בצעדים קטנים ואנרגטיים יותר. יש לשים לב שחוקי כח כבידה וא"מ בעלי ניסוח זהה במקרה סטטי... **<u>כח גרעיני חלש</u>** - בגרעין, עוד יותר פנימי, גם דו-קטבי, ויותר דומיננטי בטווח היותר קצר. **<u>כח גרעיני חזק</u>** - הוא הכי חזק ושומר על איחוד בין כל החלקיקים. כלומר זה הכח הכי פנימי והוא רוצה אחדות, עד כדי כך שזה עובד הפוך מכח החיצוני/כבידה, שקטן עם המרחק. כאן החזק גדל עם המרחק.

אולי אפשר להגיד שהכח החיצוני של ה"משיכה" לעולם הזה חלש יותר מהכח הפנימי שמושך לאחדות.

6) בסוף השפעת הכוחות על החלקיקים היא שונה, כך עם אנשים - הרוחניות פועלת בכל מקרה, האמת, אך בתלות האדם ובבחירותיו.

7) תנאים התחלתיים יכולים במידת מה להשפיע על התפתחות המערכת, אך בגלל כאוס וקוונטים - באיזשהו שלב זה לא ניתן לחיזוי, מה שאומר שנתוני התחלה של כל אדם משפיעים בעצם רק במידה מועטה, ביחס לבחירה החופשית שיש לכל אחד מאיתנו לשנות את חייו, בניגוד למה שתנאי ההתחלה מכתיבים לו.

8) חוק 2 תרמו' - שכל מערכת בסוף שואפת לאי סדר (הגדלת האנטרופיה), וזאת כשיש מעבר אנרגיה יש איבוד לחום, שזו צורת אנרגיה שלא ניתן להשתמש בה (זבל/חסרת תועלת), ואי אפשר לשחזרה, מה שמסביר את חץ הזמן (שהוא נע בכיוון אחד ולא ניתן לחזור אחורה כי זה סותר חוק הנ"ל, כי אז פתאום מאי-סדר יהיה סדר), וזה

סוג של גבול. כנראה זה גבול שתוכנן מראש בעולם הזה, כדי לתת לנו בחירה חופשית ואחריות עליה, כך שלא ניתן לתקן דברים בעבר, אלא רק לעתיד.

חום היא צורת אנרגיה אקראית ובעלת האיכות הכי נמוכה. צריך כמות אדירה של חום להשגת ביצוע מינימלי. חום זה גם הפרעת חלקיקים או הוצאתם מסדר, לכן אנטרופיה מתפרשת גם כמידת אי-הסדר. כלומר טמפ' 0 זה אנטרופיה הכי נמוכה 0. משם ואילך בכל התהליכים ביקום במעברי אנרגיה יש יותר ויותר איבוד אנרגיה לצורת חום, ולכן אנטרופיה כוללת גדלה.

עקב כך, כדי לשמור על מערכת פעילה, יש להכניס אנרגיה מבחוץ (אולי הנשמה היא זאת שעושה זאת, מכניסה אנרגיה לעולם יש מאין, אולי מהפנים החוצה).

חוק 2 סותר את זה שיש מכונות מורכבות בטבע, במיוחד האדם, מה שמוכיח שיש פה מציאות רוחנית בנוסף לטבעית. חוק 2 גם מעיד על כך שבעולם הזה לעבוד ולהשקיע בשביל הישגים, כי החוק דוחף כלפי ההיפך - בלאגן.

האנטרופיה בסוף תביא לסיום פעולת המערכת, מה שמעיד על כך שאנרגיה, היכולת לעשות בעולם הזה, היא יקרה ומוגבלת, כי היא הולכת ואוזלת לנו, ביחד עם הזמן. ומעיד עד כמה כולנו בעולם הזה זמניים, כי הכל בסוף נגמר כאן. כל תהליך.

9) כשלון פיסיקה קלסית היא כשנכנס לעולם מושג היחסיות, ולא סתם יחסיות, אלא יחסיות ביחס לאמת שלא משתנה בשום מערכת שהיא, האור. כלומר אמנם כל אחד עולם שלם ונפרד, אך בכל זאת יש אמת אחת שכל אחד רואה אותה באופן זהה. היחסיות הוא רעיון שהכל בעצם תלוי בצופה, וזה מתקשר לפרדיגמות ולכך שהגיעה התקופה לראות איך כל אדם הוא עולם ומלואו... לעומת ההסתכלות הפחות בוגרת - שכולנו חושבים אותו דבר, זו סיבה למלחמות בין בני אדם, כי אין הבנה וקבלה של האחר, בעיקר בהשקפות עולם. פעם לא היו מקבלים הרבה דברים, היום מוכנים להכיל הומואים ולסביות, בעיות לימודיות כמו קשב וריכוז ועוד.

דבר מעניין שמתמטיקאי אחד אמר, זה שבדר"כ כדי לפתור פרדוקסים יש לצאת מהמערכת של הדברים העומדים בסתירה, ולפתורם מתוך ממערכת חיצונית/כללית. זה מתקשר גם לפרדוקס הידיעה והבחירה, וגם של הפרדיגמות ומחלוקות בתושב"ע ומתקשר לאלו ואלו דברי אלוהים חיים. או בעצם לצאת מתפיסה מגבילה לאינסופית יותר.

פרדיגמות כלליות מרובות מעידות על כך שאפילו במבט אישי, כללי ביותר שיהיה, עדיין איננו כללי מספיק כדי להשיג את ה'. אולי גם כי זה מעיד שהן לא כלליות מושלמת. זה גם מה שמעיד מתמטיקאי אחד על הסקה על כלל המתמטיקה מאוסף אקסיומות כלשהו...

10) היחסיות (הפרטית) מבהירה עד כמה הכל (גם מרחב וגם זמן) משתנים בהתאם למצב הצופה. שזה מעיד עד כמה החיים שלנו - אנו בונים אותם במו ידיינו. יחסות זה גם התבגרות, כי לא מספיק שאנחנו לא המרכז, אלא שאין מישהו יותר דומיננטי מהאחר, אלא כולם "שווים" בפני היחסות. ההתבגרות באה לידי ביטוי גם בשדרוג מושג הכבידה, לא ככח, אלא כדרך שבה מרחב-זמן מתעקם כתגובה למסות ומיקומיהן. כלומר כבידה היא תוצאה של תנועת הגופים ולא להיפך. כבידה מבחינה זו יכולה להעיד עד כמה אתה בוחר או נגרר אחרי אחרים. זו בעצם עדות לכך שאדם לא מודע לכך שחי בהרגליו, לעומת עד כמה הוא אקטיבי בחייו.

יחסות הכללית אומרת שלא קיים כח כבידה ישיר, אלא זה הכל מתגלם במסות עצמן, הן אלו שיוצרות עיוות במרחב-זמן, בהתאם לגודל מסתם, והתנועות הן תמיד בקו ישר מבחינת כל הגופים. כמו האור, גם שינויים בעיוותים אלו מועבר לא מיידית אלא דרך גלי כבידה, במהירות האור.

11) תורת הקוונטים הופיעה כמעט בו זמנית עם תורת היחסות. מרמזת שחלקיק כאילו מתנהג בצורה מסויימת רק כשצופים בו. מה שמעיד על עקרון הבחירה החופשית, העולם נמצא באופן עקרוני במצב אי ודאותי ומחכה לבחירת האדם שתכריע אותו. לכן הוא נמצא במצב של גל (מציאות מופשטת) עד שהכרעת את המציאות ואז הוא נהיה חלקיק - הבחירה שלך יצרה מציאות מוחשית (במקום וזמן ספציפיים). גל זה כמו חלקיק שבו זמנית בכל מקום בעולם, או זה בעצם אוסף של כל האפשרויות שהבחירה שלך יכולה לקבע את מקומו. אולי אפילו לקבע את מקומו כפידבק לבחירה שלך כך שרצון ה' יתקיים אחרי בחירתך.

12) תורת הקוונטים מתקשרת לחוק 2 תרמו', בכך שמרחב ההסתברויות לתהליכים אקראיים גורם לכך שהסתברות לתוצאת סדר היא מאוד זניחה ביחס לשלל אפשרויות של אי-סדר. זה מעיד שוב, עד כמה קיום סדר בעולמנו מעיד על מתכנן ומשגיח.

13) שזירה קוונטית - כשחלקיקים התאחדו, אז נוצר ביניהם קשר תמידי, כך שהשפעה אל אחד, גם אחרי שנפרדו, תשפיע על האחר.

14) הסרט מעיד עד כמה השקפת עולמנו היא צרה והיא רק מחזקת את עצמה. השכל ממשיך להצדיק כל דבר כדי לחזק את ההשקפה, ולכן לא ניתן לצאת מ"מייצרים" אלה, עד שהתורה/ה' מוציא אותך משם.

15) המפץ הגדול מעיד על 2 דברים: בהתחלה הכל היה אחד, ושיש ליקום תכלית, כי באיזשהו שלב הוא יתכלה עקב ההתרחקות המתמדת. יש פה כח מפריד שעדיין לא הגענו לשלב הבגרות להבנתו. בסרט מקשרים אותו לפחד, שמקורו בהתגברות היצר הרע בעולם, וכנראה שהפירוד הזה הוא ראי לכך שהיצר הזה מתגבר רק יותר ויותר. וזה נקרא אנרגיה אפילה (מעניין איך השם באמת מייצג את זה, ואולי זה באמת ה"חושך" לעומת אור שברא ה'). אך מצד שני יש חומר אפל שמסביר למה יש יותר כבידה ממה שנראה לעין. כלומר יש התגברות גם היצר הטוב והמאחד.

16) חוק 3 תרמו' אומר שאי אפשר להוציא חום לגמרי מחלקיק ולקררו כך שלא ינוע בכלל, כי לשם כך צריך המון אנרגיה שבסוף תחמם אותו, גם אם במעט. לא בטוח איך זה חוק, שהוכח, אבל נניח - אז...

מתוך קורס רעיונות מרכזיים בפיסיקה

1. כאוס זה מערכת רבת גופים, שרגישה מאוד לתנאי התחלה, עד כדי שיש גבול עד כמה אפשר לחזות אותה, שמעבר אליו זה כבר בלתי אפשרי לגמרי. כמו מזג אוויר וכלכלה. זה אולי השתלשלות של קוונטים למאקרו...

2. <u>אלקטרומגנטיות</u>: מחולל ון דה גרף מראה שהתפרקות חשמלית דרך האוויר (כשיש מתח גדול הוא פורץ את ספף הבידוד והופך למוליך), מצריכה העברת פחות מטען (ברק קטן יותר) כשהגוף הוא יותר חד (לעומת גוף מתכתי גדול וגס). מטען חשמלי נע יוצר שדה מגנטי ואז יש למשל משיכה/דחייה בין זרמי חשמל. כמו כן יש קשר גם בין מגנטיות לחשמל כאשר מזיזים כבל חשמלי בשדה מגנטי מושרה זרם בו. כלומר מגנט נע יוצר זרם ולהיפך. חוקי מקסוול מאחדים את כל התופעות האלקטרומגנטיות. יש מטען חשמלי (ולכן ניתן להפרידם) והשדה הוא בקווים ישרים מכל מטען, לעומת זאת מגנט הוא דו-קוטבי תמיד ושדהו תמיד מעגלי סגור. איפה שאין זרמים ומטענים, אך יש שדות, משוואות אלו מתארות גל א"מ (האור). לכן כוחות א"מ-ים נעים במהירות זו.

תורת היחסות מבהרת שמדובר בעצם בשדה א"מ אחד, והאם כח מגנטי/חשמלי יפעל תלוי במהירות היחסית של הצופה ביחס לשדה.

חבורה

אוסף של איברים המקיימים את הדרישות הבאות:
- קיימת פעולת כפל שהופכת שני איברים לאיבר אחד שגם הוא בחבורה.
- קיים איבר יחידה.
- קיים איבר הופכי לכל איבר.

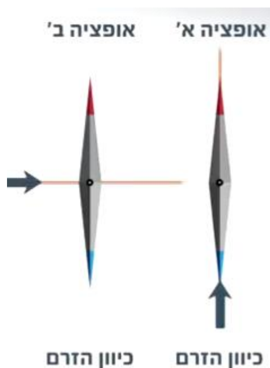
3. <u>עקרון הסימטריה</u>: אומר שאם עושים טרנספורמציה מסויימת על גוף והיא מחזירה את אותו הגוף, אז הגוף סימטרי ביחס לטרנס' זו. כמו: סיבוב, מראה, שינוי צבע, הזזה ושילובים ביניהם. תורת החבורות מתארת את הנושא. מעניין שמתמטיקה מתארת את הטבע. דוגמא לחבורה: מספרים שלמים, ממשיים ללא ה0, וחבורת פעולות סימטריה (כפל בחבורה מתייחס לביצוע פעולות סימטריה אחת אחרי השניה).

האיברים: פעולות הסימטריה של עצם

- **הפעולה:** ביצוע שתי פעולות הסימטריה בזו אחר זו.
- **איבר היחידה:** הפעולה שבה לא עושים כלום.
- **האיבר ההופכי:** ביצוע הפעולה ההפוכה.

יש גם תת-חבורות כמו הקסאטון וקוביה ביחס לכדור (שיש לו אינסוף סימטריות סיבוב וראי) לכן הן פחות סימטריות ביחס לכדור.

במעברי פאזה במים, הנוזל יותר סימטרי מקרח/מוצק כי יש בו אינספור אפשרויות הזזה וראי. באופן כללי ככל שיש יותר סדר - יש פחות סימטריה. מה שמרמז כנראה לכך שסדר הוא ייחודי ולכן לא מאפשר אינספור פעולות "להעתיק" אותו, כאילו ששום דבר לא השתנה. לעומת זאת בחוסר סדר, אפשר תמיד לעשות הרבה פעולות והן לא ישנו את זה.

עקרון הסימטריה היוני: אם נסיבות מסויימות גורמות לתופעה כלשהי, אז פעולות הסימטריה של הנסיבות חייבות להימצא בתופעה שלה הן גרמו. כגון בניסוי של העברת זרם חשמלי ליד מחט מצפן, אז איפה שהניסוי הורכב בצורה סימטרית (א), כמו ראי, ברור שהתוצאה תהיה חייבת להיות סימטרית. לעומת (ב) בה הנסיבות א-סימטריות, אז כנ"ל יהיו התוצאות. אך בפועל זה מתברר להיות הפוך, כי חץ המחט משתייך לסימטריות אחרות, ולכן (א) מורכב א-סימטרי ו(ב) כן. מה שמעיד שלפעמים אנו ממהרים להסיק מסקנות, לפני שבחננו האם הנחות היסוד שלפיהם תכננו נכונות מלכתחילה.

לכן הניסוח השולל יותר טוב, כי הוא מסתכל בדיעבד - אם הניסוי א-סימטרי סימן שהנסיבות א-סימטריות.

אך לא תמיד זה ככה, כשיש אופציות זהות אז הסימטריה מונעת את הבחירה מביניהן. אך מערכת פיזיקלית אם יש מצב טוב יותר מהנוכחי, תשבור את הסימטריה (ספונטנית). ככל שיש יותר דרגות חופש/חלקיקים יותר קל לשבור את הסימטריה, כגון יציאה משיווי משקל לא יציב (ע"י הפרעה קטנה). אך אחרי הרבה ניסויים כאלו הממוצע הוא כן שומר על הסימטריות. תופעות דומות: מים (יש סימטריה מלאה) -> 0 מעלות (יש שבירה לצורת גביש ספציפית מתוך אינספור אפשרויות) -> קרח. כנ"ל בפרומגנטים בטמפ' גבוהה שמתקררים, באיזשהו שלב מחליטים על כיוון אחד. כנ"ל חלקיק היגס שבר סימטריה כדי לתת מסות לכל החלקיקים היסודיים. כנ"ל אפשר לעשות לחבורת כל חוקי הטבע כולם: הזזה במרחב, הזזה בזמן, סיבוב במרחב, כיוון הזמן, תנועה במרחב (יחסיות). לעומת זאת טרנס' אחרות לא סימטריות: סיבוב במהירות זוויתית קבועה, תנועה בתאוצה ושינוי סקאלה. בכולם ניתן להיווכח ע"י ניסוי.

משפט נתר: כל סימטריה רציפה במערכת פיזיקלית גוררת (גודל מסויים) חוקי שימור. כלומר מתוך הטרנס' השונות ניתן להבין מהם חוקי השימור הנובעים מחוקי הטבע. כגון מסימטריית הזזה במרחב ← חוק שימור התנע, סיבוב במרחב ← חוק שימור התנע הזוויתי, הזזה בזמן ← חוק שימור האנרגיה (או של עבודה = כח*מרחק). חום הוא צורת אנרגיה, כי זה בעצם אנרגיית תנועה המבטאת את המהירות הממוצעת של חלקיקים. ויש עוד צורות: גובה, תנועה, חשמלית, גרעינית, כימית, אלסטית, קול, אור ועוד. ישנו חוק שימור מטען חשמלי ועוד. מסה לעומת זאת היא גם אנרגיה, מה שמרמז על כך שכל החומר הקיים הוא רוחני ומקורו כזה, רק הבדל עד כמה הוא גס.

מתוך הרצאות של הרב פיירמן על מדרשים:

כמו שאמרתי פעם, אותם רעיונות רוחניים מופיעים בלבושים שונים, למשל בתורה, בחסידות וכ"ו.. אז במקרה שלנו יש מידת הדין (שגם מייצגת את האמת; הטבע המתוקן/מעולה/מזוכך ששם האדם שולט בו ולא כמו אחרי חטא האדם ה1 שנהיה נשלט. לכן גם מלאך המוות מייצג זאת, כי זו הנשלטות הכי חזקה של הטבע על האדם, מעבר לזה, הנשלטות היא גם בצדדים הפחותים יותר של נשמת האדם (כמו שכל/רוח/נפש). כל עוד זה מה ששולט ולא הצדדים היותר גבוהים - זה גם מביא להרס כמו תופעת החילוניות; השלמות הרצויה), אך המציאות לא יכולה לסבול זאת, לכן יש להקטינה ולשלב גם מידת הרחמים, מלשון רחם, שזה לתת לדברים להשתלם בזמן. כלומר הופעת האידאל בהדרגה.

לכן גם חוקי שימור מבטאים שלמויות שקיימות בעולם זה, לעומת איפה שאין סימטריה ששם אין שלמויות, כדי להבהיר שעולם זה נברא מראש לא שלם, אלא משתלם. חוסר סימטריה הנ"ל קשורה לחוסר סימטריה הנדרשת לבריאת העולם הפיזי (מפץ הגדול), שלולא היא אין העולם מתקיים בסימטריה (שלמות) בלבד. יש צורך לשבור את הסימטריה הזאת, כמו בין דין לרחמים. למידת דין יש 2 סוגים: שלילית - שכל דבר במציאות (ש)הוא לא שלם אז אין לו זכות קיום, לכן יש להשמידו (קין והבל, היטלר, עשיו, נחש הקדמון, אלימות, ...). חיובית - אפשר תמיד להתקדם (משה רבינו, כמו אמת מארץ תצמח - דווקא מתוך עולם לא מושלם. אולי מתקשר לחטא האדם ה1).

שניהם מוחים נגד הקיים/המצוי. השאלה היא איך מגיבים לזה: בגירושים, שבירה, ייאוש. או: להתגבר, להתפתח, להתאמץ, לתקן. עצם קיום הזמן מוכיח שה' רוצה את מידת הדין החיובית, כי שלילית היתה משמידה את העולם מזמן כבר.

גם אהבה זה ביטוי למידת דין חיובית, היות וזה נתינת זמן לאדם (אמונה ש)להיות טוב יותר ממה שעכשיו. וזה מצד הבורא וגם מצד האוהבים כלפי יקיריהם. ולכן יש גם עניין של המצאות/רעיונות לא בשלים, שלא מצליחים לפרוץ, כי הם אידאליים מדי לאותו זמן. כלומר הם קופצים יותר מדי מדרגות.

אך לפעמים מעבר למציאות שלמה יותר מצריך "שבירת הכלים", הריסת המציאות הקודמת על מנת שחדשה תבוא במקומה, וזה הגהנום (ששם מתקנים מה שקילקלנו, על מנת לעבור לגן עדן). כמו שגוף קם לתחייה מעצם הלוז בלבד, וחומש יצאו ממצריים, השואה שהשאירה מיעוט, והמבול לא מחה את כל העולם - כל זה מראה שה' לא טועה ואז מתקן, אלא "משמיד" רמה נוכחית כדי שתקום רמה גבוהה יותר, אבל בצורה הדרגתית התפתחותית, לא שאין קשר בכלל.

כמו שמרים שזה תמצית הטוב שנשארת מייצור יין, כך פה מוציאים את כל הרע (סור מרע, בירור) עד שמגיע לטוב שיש ברמה הנוכחית ואז עליו בונים וממשיכים את ההשתלמות/התגלות ה'. כלומר קודם יש גידול והתפתחות של הרמה, תוך כדי יש הרבה קלקולים (עקב בחירה חופשית), ומכולם אוגדים ואוספים ניצוצות, ומשם ממשיכים הלאה... הכל הדרגתי, גם הבחירה החופשית ניתנת אחרי התבגרות.

מעניין ששבירת הסימטריה היא זו שמאפשרת קיום ייחודי, ועל מנת לשבור סימטריה צריך כח מתערב/מתכנן, כי אין סיבה לוגית שתהיה שבירה. זו עדות נוספת לחיוב של מתכנן.

4. גלים: כמו ברוחניות, שיש הרבה משלים וסיפורים שהם לבושים לאותו רעיון, על מנת שנחדד ונדייק יותר את ההבנה בו, ככה גם בפיסיקה (רעיון האוניברסליות). כמו תנודה הרמונית הבאה לידי ביטוי בגלים שונים (מים, קול, אור). כשיש תנודה מרוסנת (יש חיכוך) אז יש איבוד אנרגיה בכל מחזור תנודה, לכן אפשר להשלים את האנרגיה ע"י הפעלת כח חיצוני, אותו כדאי להפעיל בדיוק בתדר העצמי של המערכת, כדי שזה יהיה הכי אפקטיבי (כמו שעושים בנדנדה שדועכת), ואז יש תופעת תהודה (שתוספת אנרגיה מעבר לחיכוך אך ממשיכה להגביר את משרעת התנודה, עד אינסוף). כל תדר אחר לא יהיה כזה יעיל.

דרגות חופש = מס' המשתנים במערכת (הלא-קבועים), שמתארים מצב המערכת (משתני מצב). אז מס' אופני (סוגי) התנודות במערכת הוא כמס' דרגות החופש (עם תדירויות עצמיות שונות). כגון בגלים עומדים – כפולות שלמות של תדירות הבסיס. כשכח מאלץ מורכב משלל תדרים אז יכול לעורר כמה אופנים.

קיטוב = כיוון הגל בניצב לכיוון התקדמותו. סופרפוזיציה של גלים: אם אותה תדירות – אז התאבכות בונה/הורסת, אם תדירויות סמוכות – אז חבורת גלים שבמעטפתו יש שיאים ושפלים. אפקט דופלר: מקור גל שזז שובר סימטריית הגל בגלל כיוון מועדף. מה שמעיד בתצפיות אסטרונומיות על כך שהכל מתרחק מאיתנו (ואף בתאוצה).

5. אופטיקה: גל א"מ נוצר מתנודות של מטען חשמלי: IR מחמם כי זה אורך גל גדול, לכן ברמת מולקולות. UV, XRAY – עובר דרך אטומים, לכן זה עובד בטווח קצר (כי האנרגיה דועכת מהר בפגיעה באטומים) לעומת IR, RADIO שהם לטווח הארוך..

אופטיקה גיאומטרית: אור זז דרך קרניים ישרות. אך תורה א"מ מדייקת יותר שזה קרניים א"מ. כל עוד עצמים שהאור בא איתם במגע הם גדולים בסדרי גודל מאורך הגל – תיאור גיאומטרי תקף. כשלא – תיאור גלי נכון יותר. וכנ"ל ביחסות מול ניוטון ומול קוונטים, התפתחות מודלי האטום, וטווחי השמיעה והראיה: הרעיון החוזר פה שיש טבע פשוט וצר ברמת האדם, אך ככל שהאדם יוצא מתחומו הוא רואה שזה קירוב והסתכלות פשטנית, ושמחוץ לתחום הטבע פועל באופן אחר ומורכב יותר (מרמז על כך שאדם צריך לצאת מה"קנקן" והאגואיזם, ולחקור לעומק מה בתוכו). זה, כמו המיוחדות המפליאה והמדוייקת של תנאי מחיה על כדה"א, מראה עד כמה הדברים תוכננו והותאמו אלינו, ולא רק זה – אלא קיים פה קונטרסט מחושב שמגביר את התודעה שהטבע קיצוני ושונה אף בעולמנו, כשזה מתרחק מתחום הפעולה של האדם. מראה עד כמה אנחנו ב"מעטפת הגנה" מדוייקת ביחס למציאות הפיזיקלית האמיתית.

עקרון המינימום של פרמה אומר כי הסיבה לחוקים בתיאור הגיאומטרי (החזרה, שבירה) הוא שהאור מחפש את הדרך הכי קצרה בזמן, אך זה לא הגיוני שהאור הוא אישיות, לכן חוקים אלו מוסברים ע"י תופעת הסופרפוזיציה או ההתאבכות של גלים. אך אני אומר שלא צריך למהר לקבור את עקרון הזמן המינימלי כל כך מהר. כי בכל זאת אור יכול להיות מופע גס של האור האלוקי, והוא לכל הפחות אישיות (הרבה יותר מזה). וזה יכול להיות ביטוי של אופן "בקרת משוב" לבחירה החופשית של האדם – כשהתגובה האלוקית היא אופטימלית בתנאי הבחירה הללו. תאוריה א"מ יכולה להציג פן יותר פנימי של פידבק זה – שזה לא צריך להיות אישיותי, אלא מבחינתנו זה יכול התגלם בצורת חוק, כי הפידבק עצמו לא משתנה. כלומר זה שהאור בוחר תמיד דרך קצרה, זה משהו קבוע, אז אין צורך שזאת תהיה אישיות. כי אישיות מעידה על בחירה, וזה אומר שאי אפשר להמציא לזה חוק. ואף יותר מזה, תאוריות פשוטות מול מורכבות המכילות אותן מדגים את רעיון ההשתלשלות האינסוף – שאותה תופעה ניתנת להסבר החל מהפשט עד לסוד. אם כי, יש לציין שעקרון מינימום של פרמה באור התעדכן למסלולים סמוכים שאורכים כמעט אותו זמן, שהוא נבע מתוך ושקול ל - הסבר ההתאבכות של גלים. בדומה לפרמה – עקרון המילטון (מינימום פעולה) שקול לחוקי המכניקה של ניוטון. גם כאן הגיע הסבר "לא אישיותי" לעקרון זה.

אך אינשטיין קבע שאור הוא חלקיקים, אז מה קורה פה? מסתבר שהסבר גלי הוא לא סוף פסוק, ויש הסבר עמוק יותר – אלקטרודינמיקה קוונטית (QED), ששם אור מורכב מחלקיקים (פוטונים) שיכולים להתנהג כמו גל ולעשות התאבכות. צבעי הקשת – חוק סנל אומר גם שזה תלוי גם באורך הגל.

6. זמן: זמן יחסי, כמו שתנועה היא מושג יחסי התלוי פשוט בצופה. כל חוקי הפיסיקה זהים לכל מי שנע במערכות ייחוס אינרציאליות (במהירות קבועה אחד ביחס לשני), לכן אי אפשר לדעת מי נע ובכמה. זה יכול לחזק את העובדה שהמציאות עצמה בנויה מראש מפרדיגמות, כלומר הכל תמיד יחסי לאדם. אך כשהמערכת בתאוצה כן אפשר לדעת אם אנו בתנועה. אם כי מי שנע בתאוצה עלול להמציא כוחות מדומים שיסבירו תנועת גופים, לעומת מי שנע במהירות קבועה. כלומר יש גם הסתכלויות לא נכונות על המציאות.

משוואות מקסוול מציגות שאור הוא תופעה א"מ, ושבכל המערכות האינרציאליות נראה אותה במהירות זהה, c. מה שסותר חיבור/חיסור מהירויות יחסיות. דבר זה, שהוא יסוד תורת היחסות הפרטית, מאלץ גדלים אחרים (מרחק, זמן) להתעוות על מנת שאור ינוע במהירות זהה זו. מה שמרמז אולי לכך שאור מסמל אמת שלא משתנה לפי האדם ואיפה הוא נמצא בחייו, ושתמיד יש "קו מנחה" לכולם, להתחבר לאמת, מכל מקום שבו הם נמצאים. כלומר לא הכל במציאות הוא יחסי וסובייקטיבי, אלא יש תורה וה', שנראים "זהה" לכולם.

דבר נוסף, חוץ מהתארכות הזמן והתקצרות האורך, זה גידול במסה ככל שעולים במהירות, ובמהירות c תהיה מסה אינסופית. נובע מכך שחלקיקים בעלי מסה נידונו לא להגיע לc, וחסרי מסה נידונו לנוע רק בc. זה כנראה חוק טבע שמפריד לחלוטין בין אמת אובייקטיבית לסובייקטיבית, שאף פעם לא יהיה עירוב בינן (כדי שתהיה טענה למישהו שאי אפשר היה לדעת מהי האמת...). כמו כן, יש שקילות בין מסה לאנרגיה. כלומר קשר כמותי בין גופים גשמיים, לעומת משהו מחוץ לטבע (אור) שלא כפוף לחוקים, אלא להיפך יוצר חוקים סביבו.

לפי פרדוקס התאומים, לוקחים זוג תאומים ושולחים אחד מהם לחלל לטיול בחללית מאוד מהירה. מאחר שהוא נע במהירות גבוהה מאוד בחלל, הזמן שלו מתקדם יותר לאט מאשר על פני כדור הארץ. לכן, עם שובו אנחנו נגלה שהוא יותר צעיר מאחיו התאום שנותר על פני כדור הארץ.

איך זה מסתדר עם עקרון היחסות שלפיו, לכאורה, מנקודת מבטו של התאום שבחללית, כדור הארץ הוא זה שנע ביחס אליו? שהרי, מנקודת מבטו, אחיו התאום שנותר בכדור הארץ הוא זה שאמור להיות יותר צעיר.

הפתרון המלא לפרדוקס מגיע רק בתורת היחסות הכללית. בכל זאת, נסו להסביר מדוע עקרון היחסות לא תקף במקרה הזה. מה קורה ששובר את הסימטריה בין שני התאומים?

תורת היחסות הכללית, שמדברת גם על מערכות בתאוצה (פרטית רק על אינרציאליות), ובפרט על הכבידה, ומסבירה תופעות שחוקי ניוטון לא יכולים. למשל ליד גוף כבד הזמן נע לאט יותר. זו הכללת יחסיות הזמן של יחסות הפרטית, לכן זמן לא רק יחסי אלא גם דינמי (ביחס לגופים). GPS לוקחת בחשבון עובדות אלו.

מסתבר שרוב חוקי הפיסיקה לא משתנים (סימטריים ביחס) להיפוך כיוון הזמן. אך האנטרופיה מעידה על כך שיש חוקים שלא סימטריים ביחס לזמן (היא גדלה עבור תהליכים טבעיים בלתי הפיכים). כלומר תהליך הפיך אפשרי אך מאוד לא סביר. כגון תהליכי זרימת חום ודיפוזיה. זה בעצם מדבר על ש"מ יציב. יש תהליכים שהזמן מושכם להגיע לש"מ יציב, לכן אם נהפוך את הזמן צריך יציאה מש"מ יציב מה שלא הגיוני בכיוון הזמן הרגיל שלנו, אז למה שיהיה בכיוון ההפוך.

כדי להקטין את האנטרופיה (מה שמתאפשר רק במערכות קטנות בתוך העולם) יש להשקיע עבודה, משהו לא ספונטני, אם כי שבסה"כ במערכת הכוללת היא תגדל. כגון קירור בתוך בית כשחם בחוץ. מה שמעיד על כך שיש משיכה לעולם הטבע, והאדם צריך להתאמץ על מנת להתנגד לה. גם בתחום הפיזי וגם בתחום הרוחני והטכנולוגי.

גידול באנטרופיה מוסבר גם ע"י מס' הקונפיגורציות המיקרו של מערכת שמתארות מצב מאקרו. למערכות מסודרות יש מעט קונפיג' מיקרו, לעומת כמותן במערכות הלא-מסודרות. אבל למה שיהיה קשר בין מיקרו למאקרו? הבעיה שלי היא שיש פה בעצם הנחה נחבאת שמצבי מאקרו הם קטגוריזציה מסודרת שהחליטו עליה מראש, כי באופן אינטואיטיבי אין כזה דבר מאקרו בכלל. הרי מבחינת המיקרו אין הבדל. אז ההסבר של בולצמן

הוא פשוט תיאור שקול של אותה תופעה, אין פה תוספת כלל. כלומר אם נגדיר מאקרו כסטים של הרבה יותר מצבים, אז כמובן שהסיכוי להם יהיה רב יותר.

בכל מקרה זה מחזק שהעולם הזה מתוכנן, ועל מנת לתכנן משהו צריך משהו חיצוני, מחוץ לעולם (נשמה), כי העולם מושך לאי-סדר.

חץ הזמן הוא לכן לכיוון שבו המערכת שואפת למצב הסביר יותר. אך אם האדם נוצר הרבה יותר מאוחר מהיווצרות היקום (ואחריו כוכבים וכו"ו וכו"ו), איך ייתכן שבמצב אנטרופי גבוה נוצר אדם. זה מעיד על כך שהוא בהכרח הושתל, כי אדם, מערכת סופר מסודרת, כמעט בלתי אפשרית להופיע בעולם שהוא כבר במהלך לאי-סדר הרבה זמן.

7. <u>תורת הקוונטים</u>: מתארת רמת מיקרו. אחת התופעות שמסבירה זה את **קרינת גוף שחור** (שבולע קרינה א"מ, ולא מחזיר, אך גם פולט כזו, כשסך האנרגיה הנפלטת=נבלעת ותלויה בטמפ' שלו, שמייצגת את האנרגיה הקינטית של חלקיקיו). הסבר קוונטי ע"י העובדה שגל א"מ נושא עימו מנות קצובות של אנרגיה, כשכל מנה פרופורציונית לתדירות הגל. כלומר אנרגיה נקלטת/נפלטת במנות. מה שאומר שבתדרים גבוהים – המנות גדולות לכן יש פחות פליטה, אם בכלל. כלומר ספקטרום הא"מ הוא כזה שרדיו לא מורגש, IR פולט מעט אנרגיה (מרגיש חום), אור נראה הוא נראה, ואילו UV שורף, וכך הלאה, יותר אנרגיה בכל מנה, כי E=hf.

<u>בקלסית</u> הניחו שהאנרגיה משתחררת בכל התדרים באותה מידה, כמו קפיץ שמתנדנד בכל אמפליטודה. מצד שני מצאו כי יש קשר E∝f, אך רציף, כך שככל שהתדר גדל ככה גם האנרגיה, וכיוון שכל תדר מותר, אז האנרגיה הנפלטת בהתאם. אלא שמחוק הגזים האידאליים, נובע שיש אנרגיה ממוצעת פר אטום kT, תלויית טמפ', שמתפלגת סביב ממוצע זה (והאור הא"מ בממוצע זה הצבע, אם יש, של הגוף הזה). זו האנרגיה בגוף השחור, אך מה שנפלט זה אנרגיות ספציפיות של מעברי אלקטרונים ברמות האטום, שבולע ופולט רק מנות אנרגיה מסויימות. אך יש הרבה רמות עירור (ביניים), גם למולקולות. יש אנרגיות גבוהות שהאטום/מולקולה כבר לא יכול לבלוע/לפלוט, אחרת לא היה לנו גרף ממוצע, אלא <u>הולך ועולה</u>.

<u>גוף שקוף חסר צבע</u> – מעביר ומחזיר את כל גלי באור נראה.

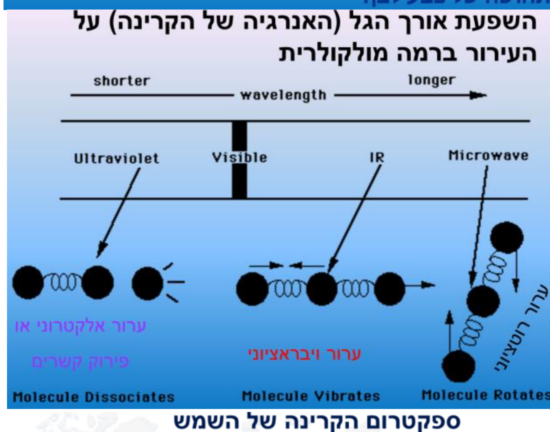
<u>גוף צבעוני שקוף</u> – **מעביר** ומחזיר את הגלים באורכי הגלים המתאימים לצבע הנראה שלו. גלים באורכי גל אחרים (הצבעים האחרים) נבלעים ע"י הגוף.

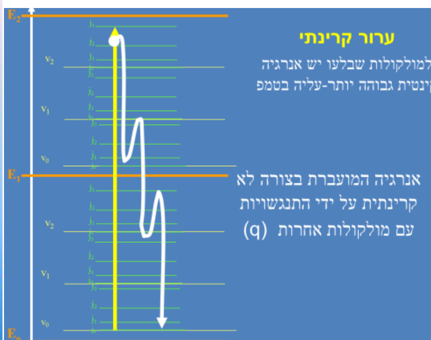
<u>גוף צבעוני אטום</u> – **אינו מעביר** גלי אור בתחום הנראה. הוא בולע חלק מגלי האור ומחזיר גלי אור המאפיינים את הצבע שלו.

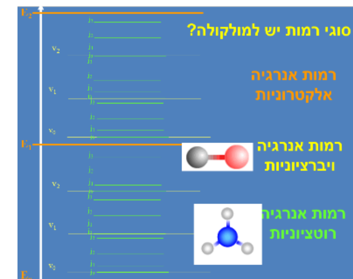
<u>גוף שחור</u> - בולע את כל אורכי הגל באור הנראה. שחור אינו צבע , הוא נראה על רקע צבעים אחרים.

כדי לראות גופים, צבעוניים צריך מקור אור. בלי מקור אור הכל נראה שחור.

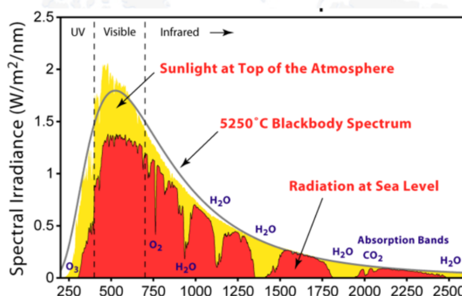
<u>גוף לבן אטום</u> – מחזיר את כל גלי האור הנראה ויוצר במוחנו תחושה של צבע לבן.

ספקטרום הקרינה של השמש

סך האנרגיה שיקרון גוף שחור:

$$E_b = \sigma \cdot T^4$$

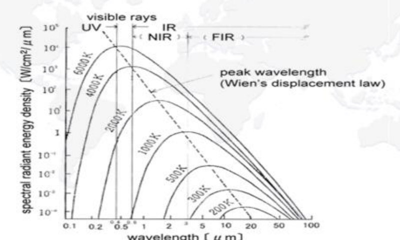
σ = 5.67x10⁻⁸ W/m² K⁴ (Stefan-Boltzmann constant)

T – Temperature in K

אורך הגל של שיא עקומת הקרינה

$$\lambda_{max} \cdot T = 2897.6 \quad [\mu m \cdot K]$$ (Wien law)

ספקטרום הקרינה של גופים שחורים בטמפרטורות שונות

המנות הן זעירות, ככה שברמת המאקרו אי אפשר לשים לב אליהם ולכן חשבו שאנרגיה היא רציפה. כמו כן, ספקטרום הקרינה תלוי בטמפ', וקיים גם בגוף האדם למשל, אלא ששם הטמפ' נמוכה ולכן אורך גל של שיא העקומה הוא בתחום הלא נראה, IR. לגופים מאוד חמים כמו שמש זה בתחום הנראה או אפילו UV.

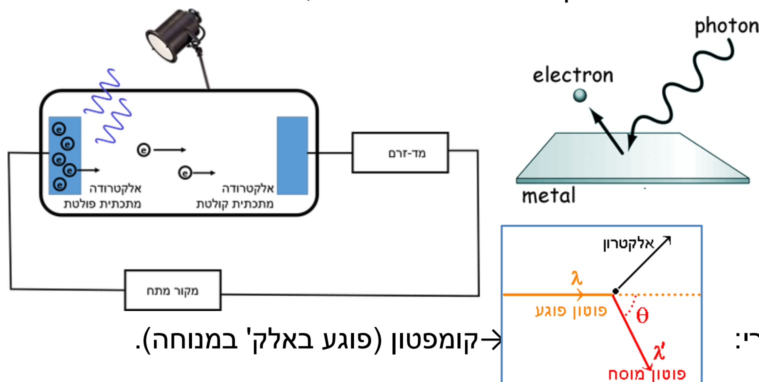
גוף שחור יכול להיות גם מיוצג ע"י גוף סגור כמו קוביה, עם נקב קטן, כך שקרינה הנכנסת פנימה דרכו, לא יכולה לצאת, כי רוב הסיכויים שמאז שנכנסה ופגעה בדפנות – היא נבלעה בתוכו, לפני שהספיקה לצאת. ולכן הקרינה שיוצאת היא לא מוחזרת, אלא נפלטת מהגוף עצמו.

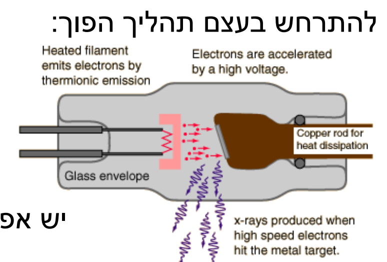
יש לשים לב שהעין שלנו מתאימה לספקטרום הפליטה של השמש, שזה גם גוף שחור. שוב תנאי מדוייק לחיים.

הסבר טוב יותר פה, מבהיר שהתפלגות סביב ממוצע kT נבע מסט דיסקרטי של אנרגיות, ואז ע"י סטטיסטיקה, ניתן לחשב את ההסתברויות לאנרגיות השונות. משם פלאנק פשוט קישר בין האנרגיות לתדרים. גם פה הסבר.

פה גם רשום שבקלסית יש אינסוף אופני תנודה של קפיצים, בגלל הרציפות בתדרים, לכן גם אינסוף אנרגיה.

האפקט הפוטואלקטרי הראה שאנרגיית אלקטרונים הנפלטים ממתכת עקב פוטונים הפוגעים בה, תלויים בתדירות (ויש תדירות סף מינימלית על מנת שתתרחש הפליטה) ולא בעוצמת האור. יש גם אפקט תרמיוני, שזה פליטת אלק' עקב חימום. ואז יכול להתרחש בעצם תהליך הפוך:

יש אפקט דומה לפוטואלקטרי: קומפטון (פוגע באלק' במנוחה).

התפתחות מודלי האטום: החלו מעוגת מטענים, למודל הפלנטרי של אלקטרון חג סביב הגרעין (אז מטען זז פולט קרינה א"מ לכן אמור ליפול לגרעין), עד למודל בוהר של רמות אנרגיה מותרות, כלומר אלקטרון אמנם נע מסביב לגרעין, אך לא נופל אלא רק בשחרור אנרגיה המתאימה להפרשי הרמות. אך זה לא הסוף.

דואליות חלקיק-גל: עבור אור למשל, כשיש אינטרקציה בין קרינה לחומר אופי חלקיקי (פוטון), כשאין – גלי (גל א"מ). אפקט קומפטון כמו הפוטואלקטרי הראו התנהגות חלקיקית. כנ"ל הוכיחו לגבי חלקיקים אחרים, כמו אלקטרונים שיכולים להתנהג כמו גל. הוכיחו את זה בניסוי יאנג, כששלחו חלקיק אחר חלקיק, ונוצרה תבנית התאבכות. גם עבור אטומים, מולקולות ואף פוטונים. יוצא שלאורך ההיסטוריה הכרנו רק פן ספציפי של החלקיקים (חלקיקי חומר הכרנו כחלקיקים ואור כגלים). אפשר לכן לפרש את האור כמעין ממשק בין חומר לרוח, בין מסה לאנרגיה, בין חלקיק לגל (דואליות).

אך אילו גלים מתארים התנהגות של חלקיקים? שרדינגר השתמש בפונקציית גל, והוכיח שדינמיקה של חלקיק לא יחסותי גוררת קוונטיזציה (כלומר פתרונות בדידים של פונקציית הגל). ודיראק עשה כנ"ל לחלקיק שמשלב אפקטים יחסותיים. אך מה משמעות הגלים האלו לעומת שאלה קונקרטית של חיזוי מיקום החלקיק: את זה פירש בורן – שפונקציית הגל היא בעצם פונקציית הסתברות למיקום החלקיק. כלומר אי אפשר להגיד בדיוק איפה יפגע בניסוי 2 סדקים למשל, אלא רק בהסתברות, שאחרי הרבה חלקיקים הופכת לתבנית ההתאבכות הידועה. בהתחלה יודעים את פונקציית הגל ההתחלתית, לאחר מכן היא מתפתחת לפי דינמיקת משוואת שרדינגר.

מה שאומר שכל ניסוי הוא הסתברותי, לעומת איינשטיין שטען כי התאוריה פשוט לא שלמה ולכן הכל במונחים הסתברותיים. בניסוי 2 הסדקים פונקציית הגל צריכה לעבור דרך שניהם בו זמנית כדי ליצור אי ודאות. אם מציבים חיישנים בסדקים אז פונקציית גל משתנה, כי עכשיו אנו מודדים/יודעים את החלקיק הנכנס, כלומר הורסים את אי

הודאות, ולכן זה יהיה חצי חצי בתוך כל סדק. כלומר במצב של אי-ידיעה לא ידוע אם חלקיק עבר רק באחד הסדקים או בשניהם יחד או משהו אחר.

עקרון האי ודאות של הייזנברג מציע הסבר חילופי לזה של שרדינגר: ע"י מטריצות (אלגברה). ואומר שאי אפשר לקבוע בו זמנית בוודאות ערכים של זוגות משתנים, כמו מיקום ומהירות/תנע. ואי אפשר להתחכם ולמדוד ע"י גלאים בטור כל אחת מהתכונות, כי אחרי גלאי 2, מה שגילה גלאי 1 יהפוך שוב לאי ודאי (כלומר גלאי 1 הופך ללא רלוונטי). מסקנה: לא רק תוצאות ניסוי לא וודאים, אלא גם תנאי ההתחלה. ואפילו מסלול חלקיק לא קיים, כי ממנו ניתן להסיק על מהירות וזה כמובן לא אפשרי לפי אי הודאות. לכן מודל בוהר לא מדוייק, כי האלקטרון לא נמצא במסלול בכלל (ואז מסביר שאין קרינה א"מ), אלא בענן הסתברותי של מסלולים.

8. <u>השלכות יחסות וקוונטים, ביחס לניוטונית</u>: יחסות פרטית הופכת הכל ליחסי, וכללית אף אומרת שמרחב וזמן משתנים עבור גופים כבדים, ואם הם גם נעים אז השפעתם על מרחב וזמן נעה איתם. קוונטים אומר שלא רק אור, אלא כל החלקיקים מקוונטטים ויש להם פ' גל עם דינמיקה מסויימת (שרדינגר, דיראק, מקסוול, ...).

אך הדבר החשוב הוא שתורת הקוונטים אומרת שאי אפשר לדעת בעצם על החלקיק כלום (גדליו הפיסיקליים) עד שלא מודדים אותו, כלומר תפקיד הצופה פה הרבה יותר חזק מרק יחסות. אלא כל המציאות היא הסתברותית והצופה בוחר לממש אותה. מה ששוב מתקשר לרעיון של מרחב עבור הבחירה החופשית... יותר מזה, איינשטיין התנגד לרעיון שעצם לא קיים אם לא מסתכלים עליו (כמו ירח), אלא שלפי קבלה כל המציאות היא תודעה מוסכמת על כל האנשים שנמצאים בה, ככה שזה דווקא מסתדר מעולה.

בעיה נוספת היא איך מתממשקים בין העולם הוודאי (קלסי) שלנו לבין העולם הקוונטי? שהרי מכשירי מדידה יכולים להיות פה או שם...

בעיית EPR שואלת האם גודל פיסיקלי מוענק ע"י מכשיר המדידה, או שהיה לו את זה עוד לפני (מה שלפי קוונטים לא קיים). בדקו זאת ע"י מקור חלקיקי שבעצם שולח כמה חלקיקים, כשרק אחד מהם מגיע לגלאי, אבל המקור דואג שיש קורלציה בין החלקיקים. מסקנה: לא קיימת מציאות אובייקטיבית, אלא המדידה נותנת את הגדלים הפיסיקליים. זה מסביר גם שזירה קוונטית, שאם נוצר קשר בין חלקיקים, אז הוא יישאר כזה לנצח.

יש הטוענים שבסקלות גדולות (כמו בני אדם) לא רואים תופעות קוונטיות כי הם נמצאים בסביבה שמודדים כל הזמן בה (הרבה מגע). ויש הטוענים מיחסות כללית שגופים כבדים לא מאפשרים להתנהגות קוונטית אצלהם. לא משנה מי מהם נכון, זה מחזק את זה ש"הקב"ה נמצא בפרטים הקטנים", הווי במקרה שלנו הכוונה היא שתחום אי הודאות בהתאם לבחירתנו הוא לא בסקלה שלנו לראות, כדי שנוכל לחיות חיים תקינים והגיוניים והעיקר קונסיסטנטיים - על מנת ליצור הגיון ולקחת אחריות על מעשיינו. ולתקן אם נרצה.

מקורות נוספים

לפי הרב פיירמן, המציאות כמו בסמל מגן דוד, היא אכן השפעה מלמטה למעלה, כלומר יש לנו השפעה כבירה על המציאות שלנו, הרבה יותר ממה שאנו חושבים (בהתאם לקוונטים). ניסיון האמונה כאן חזק כמו בעקידת יצחק, כשאברהם פעל פה כנגד מידותיו ודעותיו, כך גם כאן יש התמודדות עם תפיסה (קוונטים) שלא מתיישבת נח בשכל, כמו כן הרב אומר שאנטרופיה יש בטבע הדומם, אבל בביולוגי יש הפוך – סינטרופיה, ששם דווקא מהרקבת זרע יש עץ או הפרייה שממנה יוצא בעל חי וכ"ו, זה כמובן כבר מגיע מייצורים מאוד מאוד מסודרים, שיכולים להמשיך סדר מעצמם. לפי הרב שרקי, להתפתחות מדעית יש גם תפקיד בהרחבת דעת האדם ללימוד פנימי יותר של היהדות.

קוונטים מתאר את המציאות כדיסקרטית ולא רציפה, אך זה גם מאפשר מאורעות בדידים והסתברות למאורעות ספציפיים, לעומת התפלגות רציפה ושם ניתן לתת הסתברות רק לטווחים. כמו כן, המודל של האטום מתאר מציאות שבה החומר עצמו הוא לא ממש משהו "קשה" אלא הכל אנרגיות וגלים, ואף יותר מזה, מבחינת המרחב רוב האטום הוא ריק מחלקיקים. כך שזה אומר שאפילו החומר הגס שנדמה לנו כקשה, זה רק אשלייה. תורת החלקיקים היסודיים מניחה קבוצות של חלקיקים כבדים (קווארקים) וקלים (לפטונים), וחלקם חלקיקים נושאי כח, כגון פוטון הוא חלקיק שמעביר את כח הדחיה/משיכה בין מטענים חשמליים ומגנטיים, המידע מועבר במהירות האור. אחרת איך להסביר שחלקיק "מרגיש" חלקיק אחר ממרחק.

מנהור קוונטי זה שימוש באי הודאות שלנו לגבי מיקום חלקיק, וענן הסתברותי למקום הימצאותו – גוררת את היכולת גם לעבור מחסומים, פיזיים ואנרגטיים. כגון מעבר דרך קיר או מעבר של גרעין להיצמד לגרעין על אף כח הדחייה החשמלי. זה מראה בעצם היתכנות של מעשי פלאים ויוצאי דופן, שלכאורה סותרים את הטבע החומרי הנראה, כמו ניסים או תעצומות נפש עצומות שגורמים לשינויים קיצוניים בחיים של מישהו, או אפילו עשיית הבלתי יאומן, והגעה להישגים אדירים ולא הגיוניים.

מהרצאה של מתמטיקאי, הוא הסיב תשומת לב לפליאה שחוקי טבע (פיסיקה, כימיה, ביולוגיה, הנדסה) מתאימים גם למתמטיקה שלנו. משם הוא המשיך לשאול האם מתמטיקה במהלך ההיסטוריה היא המצאה או תגלית. כי מעניין שהיא מאוד מבוססת על הלוגיקה האנושית המיוחדת ועל החושים שלנו, עד כדי כך שאולי מתמטיקה במהותה היא חלק מעצמנו, ואנו רק מגלים את זה מבחוץ. ואולי מתמטיקה היא מערך של אידאות ומושגים רוחניים עליונים שמוצאים את לבושם בחיינו הפיזיים והמחשבתיים. הוא נתן דוגמאות לכך שמתמטיקה מתפתחת ביחד עם המדע, לפעמים אחריו (כמו עקב התפתחות המדעית ניוטון המציא חדו"א) ואף לפעמים לפניו.

הפירוש המודרני למה בסקלות גדולות לא רואים אפקט קוונטי: כי מדידה=אינטראקציה, ואיפה שיש אינטרקציה פ' הגל קורסת ונעלמת טבלת ההסתברויות ואז יש מידע ברור על מקום ומהירות. כמו גוף האדם וגופים אחרים... לעומת הרב פיירמן הטוען שתודעת האדם או הכלל משפיעה על החלקיקים. לפני שזה בא במגע, זה נמצא בסופרפוזיציה (בתוהו).

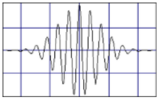
לפי וידאו זה, יש הסבר חלופי: בעת מדידה/צפייה/אינטראקציה - התודעה של הצופה מתפצלת לכל האפשרויות שיכולות להימדד (כמו חתול חי או מת בקופסא עם רעל) וכל אחד מהצופים חי בעולם מקביל ללא תקשורת בינם.

לפי הרב פיירמן, ה' לא רק ברא סדר, אלא גם אי-סדר, על מנת לאזן ולאפשר בחירה חופשית. כי אם היה רק סדר אז אין בחירה, מצד שני אם אין סדר אי אפשר לקיים אחריות וגם אי אפשר אפילו להתחיל להאמין בבורא. כי כנראה סימן ההיכר הראשון שלו הוא סדר.

כמו שיש סדר אך גם אי סדר. כך בטבע הרבה מערכות הם גם מסדרות וגם כאוטיות. תלוי למשל באנרגיה של המערכת או האם קרובה לשיווי משקל. גם מערכות לא כאוטיות שניתן להפוך בהן את כיוון הזמן, לדעתי זה מערכות מאוד מאורגנות ומתוכננות ומדוייקות מראש. לכן זה מתאפשר, ולכן זו לא חוכמה. בסקלות מאקרו ניתן לראות אפקטים קוונטיים באנרגיות נמוכות/קרות. ויש גם פיסיקת אנרגיות גבוהות כמו במאיץ חלקיקים.

בפיסיקה קלסית יש תופעות גליות (שזה אוסף חלקיקים, מייצג משהו אחדותי) ותופעות חלקיקיות (בדידות) בנפרד. בקוונטית זה שניהם, דומה לחיבור בין פרט לכלל ברוחניות, ומתקשר גם לפרגמנטיות בעולם הפיזי לעומת הקומפלמנטריות בעולם רוחני. מה שמעניין שאור הוא גל בבסיסו אלא מתנהג כמו חלקיק (כי מורכב מיחידות דיסקרטיות של אנרגיה/תנע), ואילו אלקטרון ודומיו הוא חלקיק שמתנהג כגל (יש לו פ' הסתברות של גל). כלומר אור הוא ממשק מלמעלה (רוחניות) למטה (לארץ) ואלקטרון הוא הממשק ממטה למעלה.

אפשר לראות איך קוונטים מצאו דרכים לאחד (קומלפמנטריות) בין מושגים שפעם נראו כנפרדים: גל מושלם (מונוכרומטי) שאורך הגל ידוע ולכן גם תנע/מהירות, אך המקום כלל לא ידוע. לעומת חלקיק מושלם (שהוא חיבור של הרבה גלים) ששם המיקום ידוע, אך אז התנע פחות. וכולל כמובן את כל מצבי הביניים, הנקראים חבורות גלים, ראה תמונה.

עקרון סופרפוזיציה:

	לפני המדידה/אינטראקציה	אחרי המדידה/אינטראקציה
תיאור החלקיק ע"י	סכום פונקציות גל אפשריות	פונקציית גל שמתאימה למדידה ("קריסה")

מחשב קוונטי:

במחשב קלסי ביט הוא דיסקרטי/פרגמנטי (0/1 בלבד), לעומת זאת במחשב קוונטי, יותר רוחני *שזה סופרפוזיציה של קיוביט בודד מיוצגת על ידי* $\alpha|0\rangle + \beta|1\rangle$ *- כאשר המשמעות היא שבעת מדידה קוונטית יש הסתברות של* $|\alpha|^2$ *למצוא את הקיוביט במצב 0 והסתברות של* $|\beta|^2$ *למצוא את הקיוביט במצב 1. כיוון שניתן למצוא את הקיוביט רק באחד מבין שני המצבים ,המספרים מרוכבים ,מקיימים . קיוביט בודד מיוצג לצרכים תאורטיים על ידי שני מספרים מרוכבים, ולכן יכול לכאורה לייצג כמות אינסופית של מידע. אכן ניתן לבצע חישובים ומניפולציות שונות על קיוביט המייצג סופרפוזיציה בין מספר מצבים, אך בסופו של דבר מדידה קוונטית שלו תגרום לקריסה של פונקציית הגל ולאחריה במקום סופרפוזיציה של שני המצבים יתקבל מצב אחד ויחיד. תכונה זו של סופרפוזיציה מאפשרת לבצע חישובים בצורה שונה מהאופן שבו הם מתבצעים במחשב קלאסי, ועם זאת קריסת פונקציית הגל בעת המדידה מגבילה את העצמה החישובית.* וכמה qubits זה תקשורת ע"י שזירה קוונטית (ebits).

מתוך גלובס: ***אילו שימושים יהיו למחשב הקוונטי בתחום הבינה המלאכותית?***
"זה יהיה קשור לאופטימיזציה. צריך להבין - כשעושים למידת מכונה אתה לוקח הרבה קלט מהעולם ומנסה לסדר אותו כך שכשתקבל עוד נתונים תוכל לזהות אותם. כמו בהמרת דיבור לטקסט: אתה לוקח את כל ההקלטות, מוציא את פלט הטקסט וכשאתה מסתכל על הרבה קטעי דיבור אתה יכול לעשות אופטימיזציה שלהם. במערכות כאלה אפילו 5%-10% של שיפור בביצועים משמעו שכולם רוצים להשתמש במוצר שלך ותנצח בשוק."

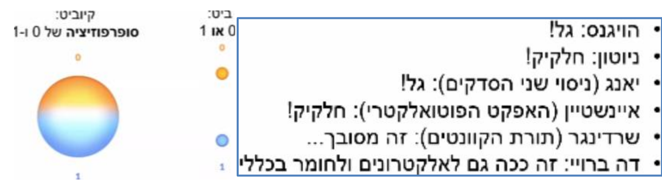
כיצד הדבר נעשה בקוונטום?
"הדרך הקלאסית לפתור בעיות אופטימיזציה היא לנסות דוגמאות שונות ולראות עד כמה המחשב מסייע לפתור אותן, ואז אתה משנה פרמטרים ובודק אם התוצאות משתפרות, ולאט לאט משנה את המודל עד שהוא מתאים טוב יותר לנתונים. במחשב קוונטי, במקום מערך אחד של פרמטרים אפשר להשתמש בהרבה מערכים שעובדים במקביל והמחשב הקוונטי בוחר פתרון ומוצא משהו טוב יותר.

"הבעיה היא שזה נעשה בצורה אינטואיטיבית - זאת אומרת שאין עדיין דרך ברורה לחשוב על זה, ולכן אנחנו צריכים ראשית לבנות את המחשב ורק אז לנסות דברים כדי לראות שאנחנו מקבלים פתרונות טובים יותר, מהירים יותר ושעלותם נמוכה יותר".

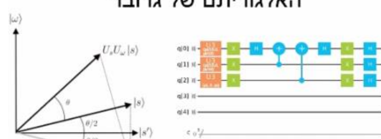
כלומר שיטת רשתות נוירוניות הן שיטת אופטימיזציה, אבל כאן מדבר על פתרון בעית אופטימזציה מעל זה, כזו שיש הרבה פרמטרים למערכת נוירונית לומדת, אבל הפרמטרים יכולים להיות כל מיני ערכים שעד כה מנוחשים ע"י ניסוי וטעייה, לכן המחשב הקוונטי יעזור בזה, כדי ליצור רשת עם פרמטרים הכי אופטימלית לבעיה.

במחשב משתמשים בטרנזיסטור עשוי מוליך למחצה, שיכול ביציאתו להשאיר מצב (0 או 1) או לשנותו. לשם שמחשב קוונטי יעבוד, עליו להישמר מאינטראקציות עם הסביבה, כדי שלא תהיה קריסה. וככל שמערכת גדלה כך גם הסיכוי לאינטראקציה. לכן זה אתגר. שיטות רבות מבודדות חלקיקים, ויש גם שיטה המשתמשת בקבוצת חלקיקים (עיבוי בוז-איינשטיין) לשמירה על המצב.

עוד על מחשב קוונטי מתוך הרצאה בטכניון: במקום שערים/פעולות על מצבים בדידים בלבד (0 או 1), בקוונטים השערים הם אופרטורים על סופרפוזיציה של 0 ו1. היה ויכוח במהלך ההיסטוריה האם אור הוא גל או חלקיק, בסוף שרדינגר קבע שהוא בעצם מתבטא כפונקציית הסתברות שזה משהו שלישי, שממנו נגזרים התנהגויות גליות וחלקיקים בתנאים שונים. המרצה אומר שסופרפוזיציה זה לא 0 או 1 וזה לא קצת מכל אחד מהם או בו זמנית שניהם, אלא זה משהו לא ברור או לא מוגדר שנמצא בין שניהם, כל מה ששמענו זה רק פרשנויות על תורת הקוונטים (כמו חתול חי ומת בו זמנית) ולאו דווקא נכונים.

בגלל שזה סופרפוזיציה של מצבי בסיס זה מכיל הרבה יותר מידע מאשר רק מצבי בסיס כמו במצב קלסי. המידע נמצא במקדמים הללו, ועליהם החישוב הקוונטי מתבצע. המקדמים הם מרוכבים והאופרטורים פועלים על מס'ים מרוכבים. השערים: אתחול למצב ספציפי, X=היפוך מצב, H=חלוקה שווה ל2 מצבי בסיס, S=שינוי פאזה, ופעולת מדידה שקורס לאחד מצבי הבסיס בהתאם לסיכוי ליפול לכל אחד מהמצבי בסיס שהיא מקדמם בריבוע. ובכך יש איבוד מידע (של מה היו המקדמים). האופרטורים פועלים לא רק על מצב אחד אלא על סופרפוזיציה של כל מצבי הבסיס, פשוט על כל אחד מהם ואז כפול מקדמם ומחבר הכל. כמו כן הם אוניטריים (משמרים שכל הזמן הנורמה=1, שזה הדרישה שסך ריבועי המקדמים=1). והם גם הפיכים חוץ ממדידה (לעומת AND למשל שלא הפיכה). חשוב להבין שמצב קוונטי הוא תופעה, זה לא משהו שאפשר לשמור בזכרון, אלא זו תופעה של אקראיות. מה מיוחד בחישוב קוונטי לעומת קלסי: לעשות חישוב במקביל על כל המצבים בסופרפוזיציה, אך הבעיה שמדידה הורסת את הסופרפוזיציה ומשאירה רק מצב בודד (וגם רעש גורם לקריסה זו. כמו פוטון שפוגע בקיוביט). לכן מנסים לבודד או להגן על הקיוביטים למשל בסביבה סופר קרה ששם יש פחות אנרגיה לאינטרקציות, אך גם זה מוגבל, בעיקר בזמן – אפשר לחשב אבל עם חלון זמן מאוד קצר. חישוב קוונטי הוא טוב לסמלץ מערכת פיזיקלית אמיתית, כיוון שהיא עצמה מתנהגת ככה. איך אפשר להתמודד עם איבוד מידע בקריסה: גרובר. עושים למצב הקוונטי סיבוב הרבה פעמים (איטרציות) ככה שיגיע למצב הקוונטי עם התוצאה הרצויה לנו (כמו לסיסמא או לתוצאה של האופטימיזציה). כלומר מנסים לנטרל את כל המקדמים הקטנים (שיבטלו אחד את השני) כדי להישאר עם המקדמים הגבוהים. בחיפוש סיסמא רגיל, נניח צריך לעבור על כל הסיסמאות האפשריות, נניח n, אז באלגוריתם הזה צריך לעבור על שורש n, שזה שיפור משמעותי. שזירה קוונטית אמנם נכונה אך זה לא יאפשר תקשורת יותר מהירה ממהירות האור. הצפנה קוונטית זה נושא אחר לגמרי, ששם מעבירים אות דרך סיב אופטי, את המפתח ואי אפשר לפרוץ (כי אז כנראה תתרחש קריסה ואז ידעו על זה).

עוד על שזירה וטלפורתציה קוונטית מלווה באיורים והסברים.

יש הרבה אפשרויות לפרש את הניסויים הקוונטיים (יש כמה תאוריות).

לפי דר' בן-דב, נילס בוהר הציע שיש מציאות אובייקטיבית שאין לנו גישה אליה. ששם דברים סותרים ומוזרים קיימים כמו חלקיק וגם גל או סופרפוזיציה של תכונות כמו מיקום וכו. ועולמנו הוא סובייקטיבי ששם רק אנו מודדים. ולכן התורה הקוונטית מקשרת בין עולמות אלו. זה בעצם דומה לעולם הרוחני שמחוץ לכלי החישה שלנו אך בכל שולט ומשתלשל לעולמנו.

כלומר מציאות רוחנית היא שלמה שמחזיקה דברים וניגודם אך מציאותנו פרגמנטית. אפשר לתפוס רק פן ספציפי בכל רגע.

בנוסף, הוא בעצם מעיר נק' שבעבר היתה משמעות פגנית לדברים בעולם, היות ולא התפשטה חוכמה אז, לעומת בימיינו שעם כניסתה התפתחות המדע הגיע להחליף תפיסות אלו.

מערכת כאוטית היא מערכת מורכבת בניגוד למערכות הפשוטות שנפתרות עי תורת ניוטון. לכן מערכת כזו מורכבת אקספוננציאלית. אם מחשב קוונטי אמור לפתור בעיות אקספוננציאליות, סביר שאולי יוכל לפתור גם בעיות כאוטיות.. הנה עוד עדות לרעיון:

אחד החלוצים בתחום היה הפיזיקאי ריצ'רד פיינמן, שבשנת 1981 ניסח את ההבחנה הבאה - כאשר מנסים לחשב את חיזויי מכניקת הקוונטים עבור מערכות פיזיקליות גדולות, נראה שמחשב רגיל לא יכול לעשות זאת ביעילות בגלל המשאבים המעריכיים הנדרשים לייצוג פונקציית הגל. ואולם, הטבע עצמו הרי מבצע חישובים אלו, במובלע, כאשר המערכת הפיזיקאלית מתקיימת במציאות. מכאן, נראה שלטבע, הפועל על פי מכניקת הקוונטים, יש יתרון ביכולת החישוב שלו מול מחשב "קלאסי". אם כך, נוכל אולי לבנות סוג חדש של מחשב, המנצל אפקטים קוונטיים לביצוע חישוב באופן יעיל יותר. מחשב כזה יוכל לחשב את חיזויי מכניקת הקוונטים ביעילות - ואולי אף לבצע חישובים אחרים באופן יעיל יותר מכל מחשב "קלאסי". כלומר ההפשטות שלנו לאורך היסטוריית המדע, היו פשוטות מדי, המציאות האמיתית מסוגלת ליותר, ולכן עלינו להשתמש בה. מחשב קלסי הוא ניצול פשטני מדי של המציאות.

גם בבחירה חופשית יש זמנים בחיים בהם הכל רגוע יציב ובטוח וזה כמו מערכת פשוטה. וזמנים בהם זה צמתים שכל החלטה קטנה לכאן או לכאן גוררות נתיבים מאוד שונים בעתיד. גישה כזו של הרגשת בחירה חופשית גדולה בין נתיבים הרי גורל יכולה לחזק את אחריות האדם על חייו ויכולתו לצאת מדברים מקבעים או תוקעים בחייו. לכן כמו בגשמיות שהמדע התקדם ממדע גס לעדין, ככה גם תפקידנו הרוחני, התעדן. זה גם ממשיל את הטבע החיצוני הגס והכוחני (ניוטון), לעומת הטבע הפנימי העדין (ולכן ברמה אטומית, תורת הקוונטים).

מעניין ואפשר להוסיף שבתורת ניוטון כדי ליצור שינוי צריך מאמצים כבירים ולכן זה מצריך כח עליון. תורת הקוונטים, כאוס ומערכות מורכבות מציג שניתן לעשות שינוי גדול גם ע"י מאמץ קטן. מה שמעביר יותר כוחות ואחריות לאדם...

זה גם מבחין בין טבע גס וכוחות חזקים לעומת טבע עדין יותר ויותר רוחני...

תורת המיתרים: החלקיקים הקיימים מתוארים במקום כנק' במימד 0, כגל או מיתר סגור עם אינסוף ד"ח, וסוגי חלקיקים שונים נבדלים בתכונה של מיתר, למשל תדירותו. זה מחזק תאוריה שמאחדת בין הדברים הנפרדים במציאות (כמו חלקיקים יסודיים שונים).

מצבי צבירה:

1) מוצק←נוזל←גז↔פלזמה (מגז: יינון, לגז: רקומבינציה). פלזמה זה כבר לא רק אי סדר של אטומים אלא יציאת האלקטרונים מהאטומים/מולקולות וזה נהיה חומר/גז מיונן או טעון חשמלית.
2) גבישים נוזליים: בתחום טמפ' מסויים זה מצב בין נוזל לגביש מוצק. כמו מוליך למחצה, יש עוד הרבה דוגמאות לכך שהמציאות הדרגתית...

3) נוזל על: נוזל ללא צמיגות (לא מתנגד לשינוי צורתו כשמופעל עליו כח "גוזר" שחותך את החומר, כוחות מקבילים מנוגדים אחד לשני), או ללא חיכוך פנימי.
4) עיבוי בוז-איינשטיין: כשמקררים מאוד בוזונים, חלקיקים נושאי כח (פוטון, גרביטון, גלואון, Z,W, היגס) הם נוטים להגיע למצב אנרגטי הכי נמוך, ובו לא ניתן להבחין ביניהם (אחדות גמורה). ויש התנהגות אחדותית (כולם באותו כיוון). כגון מגנט מוצק (אלא אם מחממים אותו מאוד, מאבד מהמגנטיות כי הכיווניות האחידה נהרסת), נוזל על. או מוליך על (רק לזרמים קטנים) שתכונותיו: ללא התנגדות (לכן אין התחממות ולכן אין איבוד אנרגיה) ודוחה שדה מגנטי חיצוני.
5) חומר מנוון וכוכב נויטרונים: זה כשיש לחץ פרמיונים (אלקטרון, נויטרון,..) כנגד הכבידה שרוצה לקרוס את הכוכב לעצמו.
6) פלזמת קוורקים-גלואונים: כמו פלזמה שמפרידה בין גרעין לאלקטרון, כך פה זה בין קוורקים וגלואונים, רק שזו הפרדה פנימית יותר ובטמפ' גבוהה הרבה יותר (כמו במפץ הגדול) ביחס לפלזמה רגילה.

היגס: שדה היגס הוא באינטרקציה עם חלקיקים אחרים, אינטרקציה חזקה "מכבידה" עליהם לנוע, כלומר מוסיפה מסה רבה, כמו חלקיקי Z,W ופחות מזה אלקטרון, והכי חלשה בפוטון.

תאוריה חדשה אומרת שכדי לקיים את הסימטריה ולהסביר את החומר האפל, ללא הנחת חלקיקים חדשים – כנראה במפץ הגדול נוצר אנטי-יקום, שהוא כמו מראה לזה שלנו, ופועל הפוך בזמן. אני אמנם לא בקיא בתאוריה, אבל יכול להציע רעיון ממנה: בבריאה העצם נוצר היקום הזה שלנו בסדר של סיבה ותוצאה, אך מצד שני נוצר גם כל תוכנית הבריאה עד סופה. ככה שלפי רעיון ה"יעד" המושך אותנו אליו של הרב פיירמן ואחרים, זה יכול דווקא להתאים. שבמקביל אלינו קיימת מציאות שלמה, שהיא היעד של המציאות הזו, והיא הולכת בכיוון ההפוך...

חיזוק לגבי כך שקוונטים זה נגיעה בעולם הרוחני, ולכן גם בחשיבה אפשר לגעת מפה:

כמו לכל מדע, לקבלה יש מנגנון מחקר מדויק משלה: שיטות מתמטיות, פיזיקליות, גרפים, נוסחאות וטבלאות. העולם העליון, כלומר תחושותיו הרוחניות של אדם, מתואר בצורה טכנית. במקום רגשות וחוויות משתמשים המקובלים בווקטורים, בכוחות המשיכה של הרצונות, כוחות הדיכוי שלהם, והיחסים ביניהם נמדדים מדידה מספרית (דרגות עביות). כמו כן מוגדרים הרצונות ומילוייהם באמצעות מידות. וזאת בשונה מהקיים בעולם שלנו, שבו אין לנו אפשרות למדוד לא את המאמצים הפנימיים ולא את ההרגשות הסובייקטיביות של האדם, ועל אחת כמה וכמה לא ניתן להשוות באופן מדויק בין תחושות, תפישות והתרשמויות של שני בני אדם שונים... על פי הקבלה, אינו נמצא ואינו קיים, אלא יש אור עליון הממלא כל המציאות. ומה שנראה לנו כעולם הוא למעשה פרויקציה של האור על החושים שלנו, על התכונות שלנו.

כמו שצומח מרגיש (מוסיקה ויחס) כך הדומם אולי בעל בחירה (קוונטים), ולכן רק הסתברות עובדת שם. כגון זה.

אולי אי קריסת האלקטרון לגרעיון היא לא עקב הכלל של קרינת מטען נע המאבד אנרגיה, כי כעת מדובר בחלקיק יסודי ולא במטען רגיל גדול-מימדים, ואולי הוא לא נקודתי שמסתובב אלא חלקיק טבעתי במהותו, וניסוי 2 הסדקים לאו דווקא מעיד שתמונת התאבכות זה רק מגלים, אולי חלקיקים עקב תופעה אחרת יוצרים תמונה דומה.

בסביבה של מרחקים קטנים ממרחק התנגשות ממוצעת בין חלקיקים יש תופעות קוונטיות, כלומר כגל, עד שיש התנגשות ואז פ' הגל קורסת (זו מדידה) ואז זה חלקיק.

פרופ' מוטי הייבלום אומר שמדידה זה כשמשנים את מופע הגלים באופן אקראי. אם הגל נע באופן קבוע אז יש תופעות גליות, אך אם הוא פוגע במחסומים רועדים למשל, אז הם משנים את מופעיו באופן רנדומלי וזה הורס (תמונת) התאבכות. רעידות כאלו הן מדידות של מכשירים או עין למשל.

כמו שהשם שדי מציין שאמר לעולמו די, הכוונה עצר את הבריאה של העולם. ולפי גימטרייה זה כמו היחס בין הרדיוס להיקף. אז אם הקב"ה במרכז ובורא עולם שנמצא על ההיקף אז כשעצר ברדיוס מסוים זה גם קבע את

גודל העולם, בהיקפו. כלומר המרחק או היחס של הקב"ה אל העולם מתבטא ב2π שזה גימטריית שדי. יכול להיות שזה מרמז להתפשטות המפץ הגדול וזה שהיקום הוא המשטח של מעין בלון עם פני שטח תלת מימדי.

לפי פה, שדה היגס הוא זה שמייצר מסה לחלקיקים. חלקיקים שבאינטרקציה איתו יוצרים לעצמם מסה, ככל שהאינטרקציה גדולה יותר - ככה המסה גדולה יותר. מסתבר שאור לא באינטרקציה איתו. כמו כן שדה היגס הוא תכונה של מרחב-זמן. מה שמעיד כנראה אז שאור הוא מחוץ למרחב-זמן, וזה אולי מסביר את האובייקטיביות שלו..

עוד מקור על תורת הקוונטים:

Bohm suggests like Einstein, regarding quantum theory that everything is deterministic, and there's hidden variables. In his case: hidden function. But, motion of each particle is dependent on the motion of every other particle in the entire universe simultaneously. So, even though the particles themselves are local, their interactions with other particles is completely non-local. They violate the speed of light restriction. He actually suggests that everything, time and space and particles and all possible versions of it exists in this function. It's like a simulator. Everything we see (past, present, future) coming from this function, including the disappearing/appearing particles in quantum field theory (they just jump from location to another in this function). Similarly suppose it has single time, and not moving in a highway/axis as in Einstein's relativity.

And:

- A qubit can hold both 0 and 1. So, two qubits can hold four values together — values for the states 00, 01, 10, and 11 — and three qubits can hold eight, and so on.
- Hence — at least, theoretically — it takes 2^n bits to represent the information stored in n qubits.

Objective Reality May Not Exist at All, Quantum Physicists Say

הדואליות בין החומר לרוח כנראה שקולה לדואלויות אחרות, שכנראה צורות שונות של אותו "חומר":

objects come with certain pairs of complementary properties, which are impossible to observe or measure at the same time, like energy and duration, or position and momentum.

הנה שיעור מעולה על תורת הקוונטים: על כך שהאדם הוא שצופה בעולם ובכך הופך אותו מכח לפועל, ככה הוא גם יוצר תופעת לוואי: את הזמן. כלומר זמן לא קיים לפני שהגיע האדם, או יותר ספציפית הנשמה שבאדם, שיודעת לצפות על החומר (כולל הגוף שלו, המחשבות שלו וכ"ו). הזמן הוא תוצאה של שינוי ושינוי קורה עקב האדם שעושה בחירות. תנועה קורית איפה שדברים יוצאים מכח אל הפועל, כלומר בכח אין תנועה, זה קבוע.

Mine: I don't remember where I wrote it, so I write it again:

לדעתי הרצון לתאוריה כללית אחת בפיסיקה בלתי אפשרית, כי כמו ברוחניות יש פרגמנטיות ודואליות בכל דבר. ואי אפשר לתפוס זוג מושגים סותרים ביחד. אז גם כאן גויים לא מצליחים לאחד בין דברים סותרים שבעולם אחדותי הם כן ביחד: קוונטים ויחסות כללית. מנסים איכשהו לתפור ביניהם אך זה לא מצליח. לדעתי זה קשור פשוט ל2 כיוונים מקבילים. אחד מגיע מלמעלה ואחד מלמטה. קוונטים מגיע מסדרי גודל זעירים, ואולי מייצג את הפנימיות והשפע מלמעלה, ואילו יחסות כללית מייצגת את החומר הגס ובסקאלות גדולות, ומייצג את השפע שמגיע מלמטה. ככה שיוצא שקיימים במקביל שתי "פיזיקות", אחת בעיקר דומיננטית בסקאלות גדולות והשניה

בקטנות, והדומיננטיות שלהם משתנה באופן רציף במעבר בין הסקאלות. אבל בגלל שמדובר בתאוריות סותרות במושגים הפרגמנטליים והמוגבלים שלנו, עקב התפיסה המוגבלת שלנו - אנו נאלצים לקבל אותם כשני דברים נפרדים ולא צריך לאחד ביניהם, אלא להשאירם כמו שהם.

רעיון זה מתבטא גם באחד הדעות של בחירה חופשית: שברמת עולם העשייה והגוף אנחנו בעלי בחירה אמיתית, וככל שעולים בעולמות וברוחניות שם הבחירה היא פחות ופחות עד שזה נהיה הכל רצון ה' בלבד. כלומר גם כאן קשה לנו "לתפור/לתפוס" רעיונות שנראים לנו נפרדים למשהו שהוא אחד או על סקאלה אחת.

פרדיגמות: יש את האפשרות לעבור מפרדיגמה אנושית שרואה את העולם הפיזיקלי כבנוי מחלקיקים לעולם המוסבר ע"י למידת מכונה (ML), כלומר שפשוט מוצא PATTERNS בתוכו ולא מציע תאוריות כנ"ל..

עוד קורס במכניקה קוונטית שכדאי לראות.

עוד קורס פילוסופי.

מקור לאיך שאנשים שונים מגיעים להמצאות זהות או מאוד דומות.

עוד תאוריה מעניינת של פרשנות לתורת הקוונטים:

שהרגע הנוכחי נקבע על ידי גם העבר וגם העתיד. חיבור של שניהם מאפשר את ההווה... זה מחזק את הרעיון שגם היעד של האנושות קובע את ההווה...